



**Illustrissimi Marchionis Scipionis Maffei Historia
Theologica Dogmatum Et Opinionum De Divina Gratia,
Libero Arbitrio Et Prædestinatione**

Maffei, Scipione

Francofurti ad Mœnum & Moguntiae, 1756

V. Jansenismus novus, idem, qui antiquus, aut pejor etiam ex consecrariis demonstratus ab eodem Ill. & Cl. Viro M. Scipione Maffei ad confirmandas denuo Responsiones datas Anonymo, Historiæ ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95061](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95061)

JANSENISMUS NOVUS

IDEM, QUI ANTIQUUS, AUT PEJOR ETIAM

EX

Confectariis demonstratus ab eodem Cl. Viro
M. SCIPIONE MAFFEI,

Ad confirmandas denuo responsiones datas

ANONYMO

HISTORIÆ THEOLOGICÆ

impugnatori.

Accedit

BREVIS DISQUISITIO DE ARISTOTELIS DOCTRINA

quantum quidem ad præsens argumentum

referri potest.

Ex Italico Latine reddidit

FRIDERICUS REIFFENBERGIUS

à SOCIET. JESU.

Author Lectori.

IN dimicationibus, quæ calamo fiunt, in Concertationibus inquam literariis duo sæpissimè intervenire solent, quorum alterum cum laude atque utilitate, cum reprehensione alterum ac damno aliorum conjunctum est. Primum in eo fere vertitur, quod non rarè in hujusmodi occasionibus & materiæ accuratè pertractentur, & dissolutis adversariorum momentis veritas eruat securius. Accidit alterum, quando adversarius à Caritate Christianâ, & humanitate deflectit, amara immitcens convitia, & verba usurpans indecentia. Quod cum evenit, quid agendum lectori honesto, & prudenti? Ponderanda enimverò ei seriò est argumentorum, auctoritatumque vis, ac robar, neglectis præteritisque cum stomacho diceris, injuriisque. Ab his porro temperare sibi pro virili conatus est opusculi hujus Author; & quanquam largiri hæc in re aliquid soleamus provocato, videaturque nasci non rarè in defendente necessitas quædam pungendi eum, à quo invaditur: Non alias tamen ipse opiniones, quàm quæ à dogmate Catholico dissentire sibi visæ sunt, impugnare habet in animo: Ita quidem, ut si quando verbum quoddam injuriosius imprudenti exciderit, id abolitum prorsus, recantatum, atque indictum haberi velle hoc loco declaret.

INDEX CAPITUM.

LIBER I.

Cap. I. Notitia eorum, quæ hæc de controversiâ edita sunt.

II. Falsitates facti evidentes in novissimo adversarii libro divulgate.

III. Quàm à proposito & ratione alienum sit contumeliose agere de ejusmodi materiâ.

IV. Præmittuntur autem controversiæ disquisitionem animadversiones aliquæ non levis momenti.

V. Mutatio principii facta à Jansenianis.

VI. Conferuntur inter se Historici, & Anonymi de gratiâ variocinia.

VII. Animadversiones ad dissolvendas vocum ambiguitates.

VIII. Incipit ostendi, quo pacto secundus hic Jansenismus sit idem in consecrariis, qui primus, si non eodem pejor.

IX. Systema novum palam asserit Gratiâ insuperabilem, & necessariam.

X. Non salvari libertatem arbitrii, dicendo, posse Caritari jam infusa postmodum resisti.

XI. Adhibita gratiâ in defensionem sophismata.

LIBER II.

Cap. I. Anonymus aperitè negat, acriterque impugnat libertatem indifferentiæ.

II. Anonymus palam impugnat, videturque dogma de concessâ nobis à Deo gratiâ sufficiente.

III. Anonymus falso docet, actus infundi voluntari.

IV. Anonymus Pelagianos facit Catholicos, & contra.

V. Alia gravissima Catholici dogmatis capita diserte impugnat.

VI. Antilogia Anonymi, & Systematis.

VII. Errores ab adversario sub finem recocti.

VIII. Apologia pro Mutatorio contra novas, ac recentes accusationes.

IX. Brevis disquisitio de Aristotelis doctrinâ, quantum quidem ad præsens argumentum referri potest.

Ddd

LIBER PRIMUS.

CAPUT I.

Notitia eorum, quæ hæc in controversiâ prodierunt.

Novæ illæ, insolentésque opiniones, quæ certis in libris clanculum modò per Italiam sparguntur, comprobare videntur propositum jam dudum problema, plùsne boni, an mali invexerit ars typographica. Imprimuntur, dispensanturque libri, & folia, quæ animis ingenuis & admirationem movent, & ingerunt horrorem. Nihil tamen juris, ac causæ habuerunt Transalpini, objiciendi hoc crimen nationi, nominique Italo aliquam ex colabem aspergendi. Jure utique fieri hoc posset, nisi Italia universa id genus typos improbareret, atque si factiosos nonnullos exceperis, vehementer abominaretur. Quando verò aliud à reprehensione, ac detestatione præmium nusquam locorum ferunt, ac furtim falso die adscripto, nec debitâ approbatione ac licentiâ muniti emittuntur, notam non inurunt, nisi Authori; salvisque abunde manet honor publicus; perstatque & nationis, & tribunalium auctoritas non obstantibus hujusmodi nuntiis in tuto collocata.

II. Scipio Maffejus ex eorum censu est, quibus nihil præterquam discere in votis est. Totam proinde beatitatem suam humanam ponit in quatuor, quinque, atque senis interdum horis matutinis studendo insumptis. Atque nè voluptate hæc, præ quâ quamvis etiam fortunam acerbam sibi atque inauspicatam putaret, remaneret privatus, notum est viris compluribus cum testibus, rùm nunciis, quo pacto non semel recusavit officia, ac munia, quæ alio ipsum in statu ac gradu collocassent. Laboris sui præmium nullum unquam voluit aliud, nisi hunc ipsum laborem; neque fructum, nisi ut perpetuâ hæc oblectatione vitam, ut ipsi quidem videtur, ageret felicem.

III. Suo itaque genio unicè indulgenti evenit, ut successu temporis in varias, & genere multum diversas occupationes inciderit. Evenit itidem ipsi sæpe, ut typo quid committeret; quanquam vix unquam, nisi aliorum rogatu; aut fato quodam sinistro urgente; quo factum, ut Commentationum suarum, lucubrationumque primis annis, majorique cum voluptate susceptarum potior pars ut multis constat, imperfecta, atque intermissa in forulis jaceat. Operibus tam prolixis, quàm breviculis à se editis, etsi non magni illa momenti sint, neque ad comparandam scientiæ, aut ingenii laudem apposita, delectatur tamen vel

eò, quod eorum causâ nec Deo unquam, nec cuiquam mortalium reddere cogetur rationem. Neque in iis quæ religionem orthodoxam, quæ mores, quæ leges supremas, aut jura spectant, habet, cujus se pœniteat. Nihil edidit unquam sciens prudens, sine censurâ authenticâ, approbatione, & licentiâ. Qui contra ipsum scripsere, his ut plurimum nec respondit, nec ab aliis responderi passus est. Respondit tamen etiam quandoque; sed ita, ut à causâ alienum nil afferret, eaque uteretur humanitate, quam sua eum indoles, & mores docent. Excidit quandoque scribenti præter voluntatem quasi jocus quidam, vox injuriosa, aut inurbana contra personam nominatam non item. Ex bello illo inopinato, quod tantâ ipsi modò contentione movetur, & unde certissimè alium nec fructum, nec finem habet, nec habere posset, quàm bonum religionis, solatium, imò & voluptatem capit, sperans aliquam se hoc ex capite à Deo gratiam initurum.

IV. ANNO 1732. iter fecit in Galliam. Fervebant etiamnum Parisiis convulsiones, & contra Bullam à factiosis seminabantur Zizania, si unquam aliàs. Istic celeberrimi duo Purpurati, itémque alii duo Romani non minùs insignes, quorum unus adhuc Dei O. M. beneficio superstes est, hortati ipsum fuere literis, quod multi nòrunt, ut intermissis aliis suis laboribus, ac consiliis, ad rem graviolem cogitationes suas, ac curas traderet; darétque operam, ut Bullæ impugnatores eo ferè modo convinceret, quo, ut Eminèntissimus Riviera, qui solus etiamnum ex iis superest, ajebat, *convicisset homines falsis de equestri dignitate ideis imbutos.*¹ Gessit itaque morem suadentibus, aliùsque huic se studio immergens, qui paucos duntaxat menses versari cogitabat Parisiis, tres annos integros cum dimidio hæc solâ de causâ ibidem moratus est. Insudavit illic *historia* suæ *Theologicæ* eique demum finem imposuit. Aliud illa non continet, quàm collectionem fidelem eorum, quæ priorum s. sæculorum Patres docuere de gratiâ, & arbitrio. Differt porro opus hoc ab aliis omnibus in eo, quod, dum alii scriptores ex uno alteròve SS. Patrum loco suam derivant sententiam, in hoc volumine singulorum loca omnia, aut referantur longâ serie, ut passim, aut saltem, nè toties eadem recoquantur, intento in libros digito commonstrentur. Quo fit, ut ex consensu, & contextu erui luculenter opiniones, majorique cum securitate colligi doctrinæ possint. In Augustino præ cæteris plurimum studii posuit, ideòque ex eo liberalius hausit, quàm reliquis. Impugnati ex his fuere Janseniani, at non sugillati, nec

(1) in quel modo, con cui i professori della falsa Cavalleria avean convinti.

injuris affecti. De quaestionibus inter scholas Catholicas ageratis mentio facta nulla est.

V. ABSOLUTUM jam opus Eminentissimus Cardinalis Minister, vir in paucis doctus, iisque in rebus veratissimus dilaudavit, & ipsemet Censorem dedit Cl. Thiergum, Doctorem Sorbonicum, qui & suo id calculo probavit, multumque se eo delectari, pro humanitate sua testatus est. Cum autem multum interea effluxisset temporis, parque esset, ut aliquando domum Massejus reviferet; cum insuper ipse Angliam prius lustrare aliasque plures obiter saltem peragraré vellet provincias, neque versio Gallica, quam celebris P. Turnemini, & P. Radonvillierius adornabant, medium attigisset, profectus est, asportato secum autographo; cujus tamen emittendi consilium alia, ex quo in Italiam revertit, negotia intercepere. Cum ecce duo illi Cardinales scribunt Româ, illudque postulant; atque ipsi porro tradunt delictis à se Censoribus duobus egregiis, Illustrissimo nimirum Bajardo Episcopo, & Patri Zavarro S. Inquisitionis Qualificatori, & F. F. Minimorum Generali emerito. Remittitur deinde post tempus aliquod cum disertâ, nec temerè effusâ utriusque approbatione. Requirente postmodum opus hoc Episcopi Tridentini typographo, eruditoque Borzio, Vicario Generali, qui novum Censorem egit, ad curandum typum sese, pro summâ suâ humanitate offerente, Author lubens tradidit autographum.

VI. FLUXERANT ex eo tempore septem amplius anni, cum advenit in Italiam liber quidam Anonymus, Francofurti excusus, & inscriptus: *Animadversiones*. Sparguntur in hoc ad impugnandam, vilipendendamque historiam Theologicam opinioniones, & doctrinæ artificiosè fucatae, quas genuini, & partium studio liberi scholæ cuiuscunque Catholicæ Theologi, & omnes in sacrâ doctrinâ provectiores judicârunt, nec admitti ullo pacto posse, nec probari. Tot insuper scatebat dictariis, tot sententiis injuriis inquinatus ac coopertus erat liber ille, ut, quod Christianis, bonisque moribus offendiculo esset, à multo jam tempore in Italiâ certò eum disparuisse existiment viri omnes honesti, ac liberales. Apologiam brevem edidit Massejus, currente quasi calamo intra dies quindecim absolutam, cujus rei amicos nonnullos, ac duos præsertim, qui etiamnum sani ac vegeti sunt, testes habuit magnam partem oculares. Quis autem forer clandestinus ille ac furiosus hostis, assequi eâ tempestate cogitando nondum poterat; temperavit tamen omnino sibi ab acri, ac contumelioso ejus

stylo; non obstante, quod apologiam scribenti, ac citra fas omne in vaso dari quædam possit venia. Demonstravit solummodo accusationum falsitatem, & opinionum errorem paucisque verbis suâ, quod ajunt, in luce rem omnem collocavit.

VII. ANONYMUS, & cum ipso is, qui ut ille profitetur propter *sententiarum concordiam in eandem secum personam coaluit*,¹ paucorum mensium intercapedine divulgavit librum alium hoc titulo: *Difesa delle Animadversioni*.² Adscripsit in fronte: *Luca 1750. con licenza de' superiori, e privilegio*. Sed falsò omnia: Quandoquidem neque Luca, neque cum veniâ Superiorum execrabilis hic parrus prodiit. Reperuntur eo in libro duplicanturque plenius modis non minus verba indecora, ac plebeja, quàm opinioniones non Catholicæ, & errores. Cohorrerunt ad monstrum hoc viri illi pii, ac honesti, qui, alienæ relationi fidem adhibere nolentes, ad hæc legenda adjecere animum. Massejus sollicitatus paulò post, pluribus è locis, monitisque à viris auctoritate conspicuis, majori curâ argumentum aded grave sibi versandum sumpsit; confecitque opusculum, quod appellavit: *Conferma: Verona 1751*. Duo Patres ex Ord. F. F. Minimorum Provinciales & Theologiæ lectores emeriti præfixere præfationem sapientem, atque eruditam, in quâ omni adhibitâ moderatione, & modestiâ laudantes librum, & quemcunque parum Christianè agentem reprehendentes defendunt Generalem suum Zavaronium, virum eruditionis famâ inclytum, quo & ipsi usi fuerunt Magistro, & historiæ Theologicæ censore, atque approbatore.

VIII. PRODIERAT interea *historia literaria* Italiæ. In cujus tomo altero de opinionibus Masseji in hoc argumento cum laude, de Anonymi verò senlis non sine vituperio disseritur. Quisquis demum aliquâ religione ducitur, nec planè his in rebus hospes est, idem prorsus faciet. Verùm Anonymus contra hujus authorem edidit epistolam typis furtivis, ut assolet, exaratam scribens *Cosmopoli*. Hoc in epistolio Trevoltienfes appellantur *Gazettieri* h. e. rerum gestarum narratores, & *relatio* dicta historia; quâ verborum proprietate, & quo decoro judicare cuivis fas esto. Cum autem falsò vulgaretur, P. Daniele Concina symbolam contrulisse ad librum Anonymi, cui nomen: *Difesa*; teneri se existimavit Massejus, at tantum diluendum errorem; idque reapse præstitit in brevi suâ *Replicâ*, quam inspicere ac considerare, res magni est momenti. Typographus, qui *Confirmationem* edidit, subjecit hanc *repli-*

II. p. 2.

(1) Chi con lui per l'uniformità de' sentimenti si trova immedesimato con esso. (2) Num. I. indicat *Animadversiones* num. II. la *Difesa*, & III. l'*Insinuato*.

eam perinde, ac responsionem paulò ante nominatam, in quâ editione verba quædam non habentur, quæ extant in primâ; quoniam impressit eam ex MSto quodam, quod in quorundam forte manibus versabatur; prætermissum tamen nihil est, quod quidem sit alicujus ponderis.

IX. EODEM anno evoluto impressus bonis avibus fuit Lucæ, post diligentes iteratasque censuras, optimus hic liber: *Epistola, in quâ Animadversiones in historiam Theologicam, earumque Defensio ad erisim Theologicam exiguntur. Multa fiant labia dolosa, quæ loquuntur adversus Justum iniquitatem in superbiâ, & abusione. Ps. XXX. 19. Viro perillustri Comiti Gregorio Casatio in Bononiensi Universitate Professore Adia-phorus Theologus.* Insignis hic vir ratione quâdam peculiari motus, nomen non prodidit: Ex dictatis tamen, & Authoribus, quos frequentius adducit, conjicitur, esse ipsum Professore Theologiæ, & Scholæ addictum Scotisticæ. Is summâ cum modestiâ & animi temperie, non admixtis criminationibus aut sarcasmis, novis rationibus, autoritatibusque utriusque hujus libri sententias ostendit esse omni ex parte Calvinianas. Refert sæpius inter cæteros celeberrimum Encusianum Ruardum Tapperum; * citatque ipsum, ubi omni cum laude confutavit Lutherum, & Calvinum, & in quibus quæstionibus Catholicorum neminem adversarium, sed magis potius præcones habuit, ut videre est inter alios apud Ludovicum Tomassinum. Meminit ejus honorificè Cardinalis Norisius in Vindiciis. Ait itaque hic Theologus pag. 5. Num hætenus recitata Anonymi Sententia vel nihilum abludat à doctrinâ Calvinii, atque Quesnellii, eorum, quorum interest, esto judicium. Pag. 9. Ecce Calvinum ne gry quidem ab Anonymo diserepantem, eodemque pacto, ac ipsum conciliantem unâ cum libertate necessitatem, hancque ipsissimam necessitatem ponentem non naturalem, & absolutam, sed hypotheticam. Pag. 15. Nolui autem Anonymum imitari, illamque Calvinistam, aut Jansenistam, aut Quesnellianum appellare; neque enim privati Scriptoris est hujusmodi definitiones exere. Neque ego ipsum, sed ejus doctrinam tanquam, ut mihi profectò videtur, Calviniano, & Quesnelliano circa libertatem systemati, aut parum, aut omnino nihil absimilem insectatus sum. Ideo supersedendum existimavi ab ejus plebejo loquendi modo, sarcasmis, sannis, ac maledictis, quæ Christianæ modestiæ prorsus oblitus debacchatur, ne & ego videar absque sanctæ dilectionis inspiratione manum ad hanc con-

scribendam epistolam admovisse. Vix quisquam sibi persuadeat, quàm solida plena judicii, ac prudentiæ sit hæc opella; cuius apographum quoddam manu exaratum comparuit, notis iisque gravissimis locupletatum. Authori novorum literarum Venetiis impositum primò fuit, à tabellario, esse nimirum librum hunc partum Authoris historiæ Theologicæ. Verum recantavit illico errorem ad calcem ephemeridum. 12mâ Februarii ita scribens: *Il libro intitolato epistola, in quâ Animadversiones &c. riferito nel primo foglio di quest'anno, e che da alcuni si vociferava essere stato composto dal celeberrimo Autore dell'istoria Teologica, si rileva esser opera non altrimenti di lui, ma bensì d'un pio, e dotto Religioso, che per ora non vuol essere nominato.* Epistolarum complurium, obscurarum, minisque vehementibus & Sarcasmis fartarum, Schedarum item falsitatis, ac commentis scatentium, quæ per vices sparguntur, meminisse velle humilis foret animi, atque abjecti.

X. SED nondum bellorum satis. Prodit demum liber novus, in quo se ipsum superare Author conatus est. 360 paginas complectitur, charactere presso ac minuto. Superi boni! quæ chartæ atque atramenti profusio! Mendacia, quæ liber in fronte præfert, respondent ceteris per opus dispersis. Neque enim cum licentiâ superiorum, neque à Benedinio, neque Lucæ, sed typis clandestinis, partuque furtivo editum est. Lepidum profectò titulum præfixit: *L'infarinato posto nel vaglio. h. e. Semidoctus in cribro positus.* Quis unquam audivit poni hominem in cribro? quis ignorat, in incerniculo non unum solum, sed plurima collocari debere corpuscula, si bona à corruptis separanda sunt; ad hoc enim duntaxat hoc machinæ genus conducit? quàm absurdum obscuro adhibere titulos, & verba ludicra, & comica, ubi de Theologiâ, & fidei dogmate sermo est? Opiniones in hoc volumine sunt omnino eadem. Injurias, ac diceria per alia magis amarulenta, acerbata, ac plebeja augere mirum quantum conatus est. Quapropter communis est sententia, nihil respondere debere Maffejum, cum quod supervacaneum sit, tum etiam quod eo non amplius honore dignus sit, qui tam abjecto agendi modo sibi ipsi omnem eripit auctoritatem. Concordat accuratissimè hæc opinio cum ejus genio, ac more. Duæ nihilominus rationes gravissimæ ad distandam extemplo iteratam hanc confirmationem ipsum inducunt. Prima,

(1) In editione omnium ejus Operum, factâ Colonia, vocatur Tapperus ab Encusia, civitate Hollandiæ; fuit Lovanii Decanus ad Sti. Petri & ejusdem Academiæ Cancellarius.

quod facta falsissima, licet sine probatione excogitabili, liberè, atque iteratò hoc in libro spargantur, quæ rerundere, ac prorsus diluere necessarium est; altera, quod non abs re futurum sit, si conetur hac occasione palam facere viam novam, quæ, qui dogma orthodoxum per cuniculos modò impugnare student, incedant. Cæterùm hæc certissimè erit postrema responsio. Nam quidquid demum hæc in re contra ipsum denuo scribetur, aut confingeretur, nè verbum quidem regeret: Imò, quemadmodum aliis in occasionibus factitavit, nè leger quidem, quidquid typis prodire furtivis, aut ignoto divulgari, spargique calamo posset.

CAPUT II.

Falsitates facti evidentes in dicto libro divulgatae.

PRIMUM, quod à libro hoc insinuat, mendacium est, reperiri nimirum in *Confirmatione*, lacinias, quæ ab aliis, non ab Authore sint assurtæ; esse complures, qui assuerint hæc *solearum*, ut ipse quidem vocat, *vesegmina*; adeò ut non unius hic hominis partus sit. Commentum hoc vehementer ridebunt, quicumque aliquam Maffei notitiam habent, ac cum eodem consuetudinem. Eorum vero, qui se non norunt gratiâ, invitat ac provocat ipse omnes, qui unquam secum agere dedignati non sunt, ut enuncient, an vel periodum, vel versum, vel unicam etiam voculam ad suam *Confirmationem* ipsi contulerint. Res non altius, quàm uno ab anno repetenda est. Nemo familiarium suorum, aut amicorum intra hoc tempus è vitâ excessit: Detegi res facillimo potest negotio. Salutatùs non rarè à viris religiosiis variorum Ordinum recitavit quandoque iis quas tum actu, ac calamo currente scribebat, paginas, ut eorum exquireret sententiam. Rogentur hi, num quidquam ab iis præter benignas approbationes retulerit, num quid à quoquam dictatum fuerit, quod adjiceret? Mussitat quandoque nescio quid adversarius, de pseudorthomistâ queritans; at quem innuat, nemo est, qui intelligat. Recenset inter amicos Maffejus nonnullos ex insigni Ordine Prædicatorum: Verùm isti & veri & docti Thomistæ sunt ad unum omnes. Noti sat superque sunt disiti quidam atque etiamnum celebres, cum quibus interdum literarum habuit commercium. Opera à se relata inter suos asservabat libros, & adhuc asservat; quod non nisi aliena ope exscribere inde posset auctoritates? Videtur velle persuadere, addenda ex alieno fluxisse calamo: Verùm argumentis hic opus foret; quandoqui-

dem, cum non habeat ipse donum tardè laborandi. Hujusmodi *addenda* in omnibus ejus operibus occurrunt. Adde, quod nullum reperire sit, quod sit essenziale aut magni momenti, aut quod quidquam variet. Videatur in summâ, quàm ridicula, & falsa sint id genus nuncia.

II. AB altero tamen primum longo superatur intervallo. Narrat pluribus locis, asseritque strenuus hic vir cum strepitu, *Confirmationem*, ut imprimi posset, passam esse *circumcisiones*, *mutationes*, & *interpolationes*; esseque opus *alteratum*, *castratum*; & *conservatum*. Nullo id comprobatur argumento; & quando certis in locis hæere sibi aquam videt, ait continuo, id esse assutum. Non meminit miser, quod, qui loquitur mendacia peribit. Res sic habet, nè una quidem vocula sui contextus vel minimum invenit difficultatis. Quin redditum potius illico Authori à Censoribus pro eorum humanitate fuit autographum, Veronæ primum, tum Veneriis subscriptum. Id enim verò existimatione suâ interpositâ affirmat author, nec deprehensum se adhuc esse, nec deprehensum iri in mendacio. Explorari id citra omne negotium potest, quando Deo sint laudes, vivi etiamnum sunt Censores, ac vegeti. Obierunt hic munus Veronæ Vicarius S. Officii P. Vincentius Panziera, & Veneriis P. D. Angelus Cologera, viri notissimi, atque omni exceptione majores. Nihil facilius, quam interrogare eos, atque omni cum securitate veritatem ex ipsis elicere. Vide sis amabo lector, cujus genii sit, qui religioni sibi non ducit hujusmodi occinere fabulas, qui ineptias adeò facillè diffandas liberè venditat, ac circumquaque disseminat. Quid? *historia* etiam *Theologica*, si ipsum audimus, *enormiter* fuit *castrata*. Atque hoc loco non amplius Dominicanis, sed Franciscanis dicam scribit. Quis igitur accidit, ut Censores Romani, eo ipso quo primum prodit habitu, non modò non perstrinxerint, verùm etiam diserte laudant, ut liquet ex approbationibus tanto antè impertitis.

III. SED progrediamur. Præfationem duorum PP. Minimorum Generalis sui vindicandi causâ præmissam liberè jactitat, sæpèque repetit Anonymus compositam à Maffejo, atque ab his Patribus nè lectam nè visam, nec visam; repetitque ab ipsis nè visam quidem, nedum subscriptam. Non credo equidem eventurum amplius, ut infusæ adeò, atque impudentes calumniæ preli beneficio prodeant, quando nec absunt bini hi patres, nec longè distant. Ad sunt semper, poteritque, quisquis demum voler, eos interrogare. Accedit, quod procemii illius autographum alterutius

manu exaratum forte fortunâ asservetur, exhibitumque sit, atque exhibendum desideranti. En, quâ veritate, quâque religione famam alienam laceret Anonymus! Egregiam styli peritiam, accuratamque crisin prodit, quando hanc unam adfert rationem, quod idem sit stylus in procæmio, qui in reliquo deinceps opere. Vel ex hoc intelligi potest, quàm quærat in scirpo nodum. At nunquid etiam hic, & II. pag. 6. in *defensione* ait, probasse Zavaronium historiam, quam nò oculis unquam usurpârît? nonne hæc iniquissima est calumnia adversus virum hunc ornatissimum? Quî igitur factum, ut idem in suâ approbatione citarit, commendaritque res plures in Opere hoc peculiare? Somniat præterea, etiam Historiam mutilatam fuisse, ac transformatam: Non meminit certè, eum qui *asserit, probare debere*. Ita plures relationes, quæ de hoc libro, aut aliis in aliorum extant voluminibus, ejusdem, si viro huic credimus, Authoris partus fuere. E. g. *Specimen*, seu *ideam controversiæ*, historiæ literariæ Italiciæ insertam affirmat Anonymus, *iisdem conceptam verbis subministratam fuisse Compilatori*.¹ Ad quod ornatissimus, eruditusque ejus author responderet his verbis: *Jurejurando affirmamus coram Cælo, & terrâ, falsus nihil scribi potuisse*.² Nunquid etiam incedet eum libido, venditandi, voluisse etiam Eminentissimum Fleurium eandem improbare, per humanissimam suam epistolam, quæ habetur in præfatione ad historiam, quâque tantum aspergit honoris ejusdem authori?

IV. VERBO: nè voculam quidem in tribus Anonymi libris reperire est, quæ, ubicunque demum factum aliquod vel majoris, vel nullius momenti narratur, asseritur, aut attingitur, palmarem ac manifestam non contineat falsitatem. Quid porro non occurreret dicendum de iis, quæ extra typum, aut suo ipse, aut amicorum ore author disseminat? Puta, quod non ipse primus offenderit? Quasi verò liber Francofurti editus, plenus contempionum, ac scommatum non esset suus? Quod prima responsionis editio scateat convitiis? Quando prior paucissimis duntaxat verbis posteriorem superat, neutra autem civilitatis terminos ullatenus egreditur? Quod alias habeat causas, atque occasiones conquerendi, commentitias illas quidem ac suo recens è cerebro confictas, vel in somnis objectas? Verum omnia facile persuadentur iis qui non legunt, aliisque ducti motivis alienas in partes cœci eunt. Quid dicemus de eo, quod con-

tendat, Authorem Confirmationis curasse editionem; & denunciassè libros suos?³ Id quod nè per somnium quidem unquam cogitavit, nisi forte denunciationis nomine intelligat Confirmationem? Quid? Quod fide suâ interpolatâ testatur, se nec scire, ubi, nec quomodo fiant hujusmodi denunciations: Hujus furfuris libri ipsi se denunciant. Narrat, honorem illum in signo marmoreo (licet citra omne meritum, ac fas) ipsi ab Academiâ Veronensi delatum fuisse ab ipsomet procuratum, rîsque ab Academicis exceptum: Quando decreretur hoc communi suffragio conceptum fuit, ipso longè absente, & quando ipse unius noctis beneficio, ut omnes nôrunt, tolli jussit simulacrum, & abscondi; licet alio postea in loco id denuo exponi jussit Academia. Verum quid hæc obsecro ad materiam de gratiâ? Colligat hic mentem lector quisvis Christianus, secumque reputet, an, qui facta apertè falsa, atque eimentia cum tantâ famæ alienæ denigra-tione spargit, ac typis in vulgus emittit, in bonorum Theologorum possit censu haberi.

CAPUT III.

Quàm à ratione, atque instituto alienum sit, commeliose agere de ejusmodi materiâ.

NOTISSIMA res est homini cuius honestas parentelæ, ac vitæ, non minùs in bonos peccare mores, quàm causæ propriæ officere eum, qui, cum disputat, facit convitium, & contra hominum bene moratorum, atque urbanorum morem declamitat. Quodsi viri honorati omnes adèd detestantur, ac reprehendunt sermonem imprudentem, atque aculeatum, quid dicemus de scripturâ, quæ est sermo meditatus; ideòque ex imprudenti impetu non nascitur; quoque non præsentibus modò, sed toti mundo loquimur, neque hodierno tantum, sed & futuro? Sique hic modus agendi vel maximè damnatur, in quâcunque etiam adhibeatur materiâ, quid putabimus, si & usurpetur, ubi de fidei dogmate, & Ecclesiasticis inter Catholicos quæstionibus controversitur? Quodsi porro explodere, ac deridere adèd dedecet quodvis genus hominum, quid dicemus, si hoc modo scribat homo veste ornatus religiosâ, ac monasticâ? Hoccine est exemplum, hæc illa pietas, ac moderatio, quam ab Ecclesiasticis, ac Monachis præcipuè debemus addiscere? Ubi est amabo timor Dei, ubi severior dis-

(1) Il saggio della controversia inserito nell'istoria letteraria essere stato esteso appuntino, ed al compilatore somministrato. (2) Con Sacramento attestiamo al Cielo, ed alla terra, che maggior falsità non si potea scrivere. (3) ch'abbia assistito come correttore della stampa.

ciplina morum? Ubi dilectio, & caritas tantopere hoc in libro nominata? Caritatem oportet esse, & Dei, & proximi. *Amor Dei, amor proximi Caritas dicitur.* Nonne merum ac terrorem incutiat hoc Salvatoris effatum? *Qui dixerit fratri suo raca, reus erit concilio, qui autem dixerit, fatue, reus erit gehenna ignis.*

II. Si videbatur Anonymo, deduci ex historia Theologica posse doctrina novis suis opinionibus contraria, quin proponit difficultates suas modo pacem, ac civilitatem spirante? Quin impugnat modo Christiano? Nonne, quod eo in illam modo bacchatus sit, palam fecit omnibus, emicare hic undique studium partium, ac causae desperationem? In postremo etiam hoc libro, ubi teneri se videt, rationum loco, convitia congerit, formulisque infulsis, atque incivilibus rem omnem absolvit; adeo ut fuerint, qui dicerent impugnari multo acrius hic *Galatei* quam Confirmationis authorem.

III. Id demum certâ quâdam ratione consecutus est, ut quibusdam persuaserit, se esse invasum; primumque fuisse adversarium, qui offenderet. Non ed adducet, qui sciunt, quomodo in Animadversionibus suis perpetua vibrentur jacula in eum, qui ipsum nec unquam offenderat, nec sciebat, eum degere inter mortales. Consultatur amabo *Confirmatio* pag. 156, & 224. Adeo verum est, primum ejus librum plenum fuisse aculeis, ut ipse in praefatione fassus fuerit, *durius, quam Evangelica ferat Caritas, habitum fuisse Marchionem Scipionem Maffejum.* Cujus tamen rei nullam prorsus causam, aut excusationem afferre noverat. Laudata ex adverso fuit passim moderatio illa, quâ ipsum vir offensus in ruborem dedit. In totâ confirmatione hoc ex capite nihil reperias, quod opponas. Reperietur una alterâve sententia vehementior nonnihil in ejus responsione, sed Christianis tamen temperata formulis, neque talibus, quæ vel minimam apud Censores classicos reperisset difficultatem. Aliquam harum phrasium suffuratus est Anonymus, sed extra rhombum, cum gravibus eam injuriis malè confocians. Considerandum insuper est, scripsisse tum temporis offensum contra larvam incognitam, seque defendisse contra eum, à quo adeo acriter acceptus fuerat. Qui responderet, non potest non quandoque aggressoris premere vestigia. Verum enim verò quàm palmare in omni genere discrimen! Ubi, ubi monstrari poterit in apologiis perpetua illa, ac molesta convitiis series? Ubi ipsi oggestum est, quod evomat ineptias?

Quod *ruet iniquitates?* Ubi, quod esset *II. p. 30.* causae satis, ut in *pistrinum* detur? *Quæ P. 43.*

dicta multos adduxere, ut crederent, ipsum de potestate mentis quandoque exire. Ubi ostendetur, quod unquam appellatus fuerit Calvinianus, quemadmodum ipse adversarium saepenumero Armenianum, Pelagianum, atque his pejorem vocitat? Ubi, quod sensa adversarii dicantur, nè quidem ex inurbanitate, *ineptia?* Ubi reperientur mendacia? Ubi modi illi horribiles, quos ille adhibet unquam non? Ubi comminatur *nervos, & numellas?* Ubi adversario imputat *commercium*, atque *amicitiam* cum haereticis? Ubi, quod caverit, nè *Protestantium dogmati incommo-* *III. p. 296.*

Atque inde est, quod in sapientibus illis provinciis, quibus severissime prohibetur librariis, nè vendant, aut asservent libros Anonymi, & in illis, ubi cautum fuit, ut traderentur Fisco, si ed importarentur, non fuerit, quod Maffejanis opponeretur. Quare agnatum facile est, unos gravissime nocere bonis moribus, non item alios. In tertio volumine nuper edito quo modo responderet ad objectas has sibi calumnias? Ait nimirum, ab accusante *non indicavi lo-* *III. p. 356.*

cos, ac proinde falsa hæc fore. Verum cum dictum fuerit, blanditias istas, ac palpum tricenis amplius vicibus iterari, paucaeque sint paginae, planè hæc peste vacuae, nonne ludi sunt lectori, cum regeritur, loca non indigitari? Quæ tamen ipsa non raro demonstrata fuere.

IV. Inauditus hic atque insolens prorsus agendi modus creditus à nonnullis fuit provenire ab ingenio effero, plenoque bilis, & stomachi; fuere contra alii, qui prudentius judicarent, non esse, nisi callidum artificium, quo tentaret Author contemptum, despectumque reddere adversarium, depingendo eum tanquam hominem rudem, illiteratum, ac fatuum. Verum ferò nimis ed adjecit animum. Huc quippe collineat, cum asserit saepenumero; quod *non legerit Augustinum*, quod *II. p. 24.* *in aliquem ejus locum in libello quodam casu* *P. 7.* *inciderit, quod disputet de SS. Patribus, quorum* *P. 11.* *nè unum quidem unquam legerit*, quod *nun-* *P. 25.* *quam viderit, nedum legerit opera Aristotelis,* *18.* *ullumve ex cæteris omnibus philosophis, imò,* *22.* *ne librorum quidem titulos; quod nunquam* *32.* *legerit D. Thomam; quod parçissime tinc-* *III. p. 234.* *tus sit latinis literis; & aliàs, quod nè ea-* *rum quidem habeat notitiam, nec intelligat;* unde addit insuper, *quod librum hunc vernaculo sibi idiome curet explicari.* At qui amabo cum his consonat, quod semel dicat: *Veneror ejus eruditionem, nec mihi su-* *III. p. 66.* *mo, ut contendere cum eo hoc velim in ge-*

(1) Vomita spropositi, vomita iniquità, vi farebbe materia per appenderlo alla corda.

p. 109. 120.
218. 274.
292. 265.
209. 234.
191. &c.

nere. Quis unquam audit proferri adeò inter se pugnantia? Quomodo coherere, mirari quaternis facile viciis, delectum à se adversarium tam validos habere lacertos, * & iterare & adverso, sæpèque ingeminare, non esse in eo intelligendi capacitatem, non intelligere, quæ loquitur; loqui instar psittaci; accenseri oportere Opus ejus amoribus Paridis, Vienna, & Bertoldini. Si habuisset in animo omnem sibi ipsi, loco adversarii, auctoritatem detrahere, existimationemque omnem suam extinguere, potuissetne id præstare felicius? Quomodo cum summâ hæc contemp-tione ac vituperio concordat, quod tot epis-tolis obscuris ac clandestinis, tot concursa-tionibus (novit probè ad quos institutis) tantopere fuerit oblectatus, primum qui-dem, nè scriberetur Confirmatio, deinde ut ejus publicatio sufflaminaretur? Nonne inde sit perspicuum, quod contra ac sen-tit, loquatur? quodque falsissimas agnoscat contumelias, ac vituperationes quas pro-fundit? Et sanè non tam urunt virum ea, quæ de suo immiscet Historicus, quam per-petua, atque infinita series textuum Scrip-turæ, ac Patrum. Hi enim verò, Novato-res jugulant planè, ac conficiunt. Atque id ipsum causa est, cur persuadere nitatur sem-per, truncatos illos esse, variatos, depravatos; quasi verò de quaternis duntaxat, aut senis ageretur, & quasi editiones Patrum intercidissent, & cujusvis oculi revincere erroris eum non possent. Cui bono ama-bo unam vel alteram duntaxat Patris cu-jusdam sententiam insectandam sumit, quando viginti ac triginta de omni ferè ma-teriâ variis in locis percensentur?

V. SUNT, qui cerò judicent, tertium hunc librum temperatiorem fore, ac ma-gis, quam ceteri duo, Christianum; quip-pe quorum uterque verè stomachabatur. Verum elogia jam à nobis relata, ac jam-jam referenda in ipsissimo hoc extant. Ope-ræ pretium tamen fuerit, aliquam in eun-dem animadversionem adjicere. Præ-mittitur nomen Cocii illius Cœnobii, tan-quam si libri author foret, profanato hisce nugis, ac gerris, Theologico, sacro, ac gravi adeò argumento. In primis versibus citat Cocius documentum aliquod Spiritus Sancti ex Ecclesiastico. Præclare deinde in primâ jamtum paginâ jocatur author, di-cendo; inferere Adversarii libro authori-tates Theologicas idem esse, quod mustela caudas attexere asino; & paulò post: *Rudi-tum asini non penetrare nubes*. Cum verò aga-tur hic de dogmate Catholico insuperabi-liter defenso, dici poterit, voluisse hæc vi-ce Deum reportari victoriam per asini ma-xillam, quemadmodum per Samsonem.

(*) che sia di cordovano si duro. (1) בלתי חזק cum maxilla asini, in viros, aut ora.

VI. PERGIT eadem perpetuò venusta-te prædicare, opus sui adversarii esse me-ram ineptiarum colluviem, plures ineptias nu-merare, quàm verba, esse crambem, insipi-dumque palmentum. Tutari se Authorem cal-cibus, & pugnis, dolo & fraude, disteris, at-que nugarum, deliriorumque acervis. Hæc nempe sunt familiaria ipsi vocabula, uti & hæc: Reus mendacii, calumnie, imposturæ, disteria, calliditas, iniquitas, amentia, stupi-ditas, inepta loquacitas, tot, quas eructat, ineptiæ, incapacitatis suæ indicia, sive mali-tiâ, sive ignorantia, aut supinâ ignorantia, aut malâ fide. Verum hæc omnia parum sunt. Confirmat enim quod in prioribus dixerat; Adversarium suum conspirare at-que amicitiam colere cum hæreticis. Pro-nunciat etiam in hoc, habere se indicium sufficiens ad torturam, judicandi ipsum conspirare cum Arminianis; comparatque eum blasphemis, & ebriis. An hunc in mo-dum scribi possit citra peccatum, & anque hujusmodi editiones promoveri sine piacu-lo possint, penes legis Christianæ peritos esto judicium. Ad quæstionem hanc re-sponderi sine negorio potest. Non profes-sor ridetur tantum hæc deliria, sed non si-ne summâ animi acerbitate recogitantur monstra illa, quæ huic perpetuò retati, ac nationi ignominiam aspergent. At hoc cer-tè homine opus erat, ut ista ob oculos poneret iis, qui re non accuratius expensâ, aut quia notitiâ meliore imbuti non sunt, aut alios demum ob fines scripta adeò exe-cranda promonent, ac foveant. Ad agnos-cendum horrorem, atque indignitatem, in-telligendamque perniciem, quæ inde in Christianos, civilesque mores invehitur, Theologiæ intelligentiâ nil opus est. Si vul-gatæ ab Anonymo opiniones ejusmodi mo-res important, ut à nonnullis creditur, ro-gandus enixè vel hoc ipso ex capite, obse-crandusque Deus est, ut eosdem à nobis prohibeat. Ceterum vir offensus hoc ma-gis convitiis illis gaudere debet, quò magis sunt plebeja, atque enormia. Etenim dic-tum, & scriptum fuit à viris magnis, ac ce-lebratissimis, longè abesse, ut laudes omnes, atque encomia quibus tot in libris profusa nimis humanitate ornatus fuit, tantum ei concilient existimationis, ac honoris, quan-tum adferunt sanæ istæ, ac vituperia. Eo-dem planè modo condemnatorum nonnul-li in Patres Tridentinos bacchari sunt. Et sanè tantam nunquam causam erubescendi habuit, de honoribus immeritò sibi emi-nus ac cominus delatis, & de salutationibus adeò humanis tot omni ex ordine religio-sorum virorum, quantam ei præbet inju-riarum istarum perlatarum principium ac fons. Quantam non inde animi aggritudi-

nem

CAPUT IV.

nem credibile est, concepturum Anonymum, si amicus suus Veronensis hæc ei significet per literas!

VII. NOTATU sanè dignum est, quomodo tam stupendus, ac viperinus ei dominetur rancor, ut non modò interdum stomachetur eà, quã vidimus, gratiã, ac venustate, sed &, quod in alio volumine observatum nunquam fuit, plus centies commonstret adversarium, & sinè risu, aut sarcasmo vix unquam dimittat. Quid enim ad rem atinebat, amplene essent ejus ædes, an angustæ? Quid huc spectabant tres ejus Purpurati? Nunquid etiam ob communia studia in Pelagianis habet Muratorium, & Prædicatores? Inimicitia quas homo iste furiosus gerit contra morum urbanitatem, produnt etiam sese, ac promicant, cùm de aliis sermo est. Impetum facit in omnes illos, qui à Maffeo facere nolunt discessiorem. Celebris est in hoc genere, & aliis ob rarum in lingua vernaculã, & arte poetica ingenium eques quidam Veronensis. Hunc itidem ob epigramma viro isto dignissimum in laudem Confirmationis editum quatuor admodum vicibus venenatis suis appetit sagittis; summãque indignitate non veretur appellare illum: *Hominem agrestem, Poëtam rusticum, qui calamis sonat agrestibus*. O quantum profectò debere se fateri debet libro illi de *scientiã equestri*, utrùm sæpenumero à se deriso! Non ita impune olim insultabatur, ludique fiebant viris honoratis, nè à religiosis quidem! Sepulta jaceret in forulis copiosa collectio venustorum, ingeniosorumque poematum, quæ ipsum eo, quo meretur, modo & Italiæ universæ, & omni consecuturæ ætati redditura esset celebrem. Prodiisset illa jamtum in lucem nisi eam oppressisset idem ille provocatus, ac tantopere ab ipso despectus. Quid dicemus de convitiis, contra commentitium illum *imprudentem transalpinum Pseudothomistam*? Item de eo, quod imputet: *Stupiditates, imposturas, & calumnias modestæ illi, & doctæ Præfationi, quam ille nullo prorsus jure vocat libellum famosum*? Religiosi isti Sancti, & docti omnia Deo permittunt. Hoc non obstante in iteratã hæc confirmatione contumeliæ pro viribus etiam devitabuntur. Ne hæretici, nec Calviniani, nec Janseniani nomen impingetur Anonymo; propterea quod nefas sit à privato has notas inuri; opinio item, & spes sit, fore aliquando, ut se respiciat homo, retrahetque errores. De solis opinionibus sermo erit, exigente id doctrina Catholica, nè quid damni capiat. Ceterùm hoc saltem ex inhumano hoc agendi modo ille reulit commodi, ut suorum voluminum execratio adeò invalescat, ut multi doctrinæ etiam, quippe quod plus refert, obliviscantur.

Præmittuntur ante Controversiæ discussionem animadversiones aliquæ non levis momenti.

NOVITATUM amatores, & ii etiam, qui odio alieno, aut alio diverso impulsu sine, aut, quia rem totam non intimè perspectam habent, excusatos ex parte cuperent tres libros Anonymi, conantur aperire sibi viam per disseminationes prorsus alienas à vero. Non dubitant asserere, fas esse dicere hodie in materiã de gratiã & arbitrio, quod liber: Quandoquidem discrepantibus inter se scholarum opinionibus, aliquo earum idiomate roborari possint omnia, ac defendi. Falsissima & scholis omnibus injuria est ista disseminatio. Dissident scholæ Catholicæ in modo explicandi mysteria illa, quæ exponi perfectè non possunt; at in summã dogmatis ad amissum congruunt. Videatur, quomodo Patrum Societatis hæc in re doctrina, à Piccinino hæretico Pelagianismi postulata defendatur strenuè à Cardinali Gottio Dominicano. Atque id causæ est, cur in *Confirmatione*, præsertim capite 3to. & 6to libri primi, ad justam Augustinianorum, ac Thomistarum defensionem, quorum doctrinis novum Anonymi systema malignè nonnulli cuperent ostendere conforme, demonstratum fuerit testimoniis perspicuis, ac luculentis, non Scotistarum, non Molinistarum; sed Cardinalis Norrisii, P. Belleli, Bertii, Card. Gortii, & P. Contensonii, quomodo opiniones ab Anonymo nuper defensæ fuerint jamtum disertè ab his declaratæ hæreticæ. Delecti fuere hi quinque, non quòd desint alii, sed partim, quòd eos suos inter libros numeraret Anonymus; partim quòd existimentur præprimis contrarii Molinistis. Quid hic poterit responderi? Quale fingi poterit effugium? An & hos Pelagianis, aut Arminianis accensibit Anonymus?

II. SED quo pacto amabo in ejus subsidium vocari posset schola quædam. Catholica, postquam initio primi sui libri, pagina 2da confessus est: *Sententiam meam scholastici proterent, atque anathemate divum in modum percellent*. Non de unã hic scholã disseritur, sed de omnibus. De omnibus iterum, ubi ait: *Vim inferunt Patribus, eosque ad somnia, & nugas suas fulciendas invitos, & reluctantes trahunt*. Non igitur ad dissidium aliquod scholasticum revocari potest præsens controversia: Quando confitetur Anonymus, sententiam suam ab omnibus proscripi iri scholis Catholicis. Si ejus libri sententias continerent orthodoxas, si doctrinam Augustinianam, & Thomisticam, cur amabo non præferrent in

E e e

III. p. 4.
36.259.
262.

p. 3.
p. 11.

1. p. 2.

1. p. 125.

fronte licentias Canonicas, cur non ab aliquo Patrum Inquisitorum admitterentur? Ait, Francofurtenses à se primò de typo fuisse appellatos, quod sibi non constiterit de assylo Lucensi. Fatetur igitur, in Italiâ, & ubi Censuram gerunt Inquisitores, quod nusquam faciunt Patres Societatis, non potuisse se obtinere imprimendi facultatem. Quo igitur jure recoquit semper effatum aliquod D. Thomæ, quò fidem faciat, id suo favere systemati? Sciant insuper omnes falsissimum esse, quod aut *Defensio*, aut *se-midoctus* edita sint Lucæ, cum id tentarit quidem, at irritò conatu. Potest vel ex iis, quæ hætenus allata sunt prudens quivis jamtum æstimare à quo stet verum, & cui ratio militet.

III. ANONYMUS cum amicis non habet quod opponat authoritati P. Bernardi de Rubeis, & P. Danielis Concina. Atqui primus, ut in *Replicâ* expositum est, in doctâ epistolâ manu suâ exaratâ, quæ asservatur, se declaravit esse *sententia maxime contraria* dogmati, quod continetur in *Animadversionibus*, docuitque hujusmodi doctrinam certò repugnare doctrinæ D. Thomæ. Quomodo se purgat Anonymus ad hunc locum, dicendo, non fas sibi fuisse loqui aliter *secundum scholæ suæ principia*? Scholæ ejus cerè est Thomistica; non habet igitur illius rationem; fatetur igitur scholam Thomisticam sibi maxime refragari. Merus igitur fucus est, præ se ferre perpetuò, systema suum niti authoritate D. Thomæ. P. Concina porro suâ manu pariter scripsit in hæc verba: *Io l'altro mese ho pubblicato il tomo sesto della Teologia Christiana, nel quale spiego il sistema di Lutero, di Calvino, e di Giansenio sulla libertà, e sulla grazia, dove difendo dottrine tanto contrarie a quelle dell'Animadversiones, e del detto ultimo libro intitolato Difesa, quanto è contraria alle tenebre la luce, e al Paradiso l'inferno.* Hi profectò non sunt Authores exiguæ famæ, & existimationis, nec Molinistæ haberi possunt. Quas authoritates aut clariores, aut minùs suspectas his opponere possunt illi, qui conati fuere purgare, atque in tuto collocare tres novos libros?

IV. Patrocinium duntaxat quæri potest uni systematis parti ex Diroylio Doctore Sorbonico, cujus dissertatio extat gallicè, & modò miris tollitur laudibus; quanquam in Galliâ nec à quodam Catholico, nec Janseniano adoptata aut magni æstimata fuerit. Author Confirmationis qui plures annos moratus est in Galliâ, cum conferendis consiliis, & indagandis hæc in materiâ variis occuparetur, & Sorbonam (cujus 5. Doctores dissertationem *de ratione Indicis Sorbonici, seu Bibliothecæ Alphabetica, quam adornant* mittere ad ipsum dignati sunt) non

rard frequentaret, hujus fieri mentionem nunquam audivit. Reperire nihilominus modò est in Italiâ homines, qui ita his ideis occupati, plenique sunt, ut nè ab his abeant, contendant, scholas omnes mutare phrasin, novâsque in Theologiâ vias aperiri. Scriptum hoc latine redditum divulgavit Lescius Crondermus (nomen fictum, & anagrammaticum) ad calcem suæ *Elucidationis*. Quæ erant in Diroylio, & Crondermo, graviter erant suspecta; ab Anonymo autem ulterius provecta sunt. Omittendum hic non est, librum, quem se venerari, ac sequi perpetuò jactitat, editum esse sine die & Consule; ex quo satis elucet, quàm authenticum sit ejus opinionis fundamentum. Adde, quod in capitibus quibusdam gravissimis, ubi jam relati Catholicè, & religiosè locuti sunt, longè, ut in responsione indicatum fuit, ab ipsis abeat Anonymus.

V. MIROS ediderunt nonnulli ludos, cum disseminari curarunt, aliis quidem studiis compluribus occupasse se Maffejum, in Theologicis non item. Ipse contrà proficitur, in nullâ aliâ se materiâ, quàm Theologicâ, & Ecclesiasticâ serium posuisse studium; quòd alias facultates aut obiter attigerit, & primâ ætate tractarit, aut animi potiùs causâ, quàm studii, in his versatus fuerit. Quo factum ut plura deinde sacri, quàm alterius studii dederit specimina, confutans primùm Leonem sapientem Schismaticum acutissimum in materiâ Trinitatis (non sanè ex principiis Matheseos, scientiæ numerariæ, aut inscriptionibus) & postmodum Pfaffium, Basnagium, & Chandlerum occasione aliorum dogmatum; commentans item complexiones Cassiodori à se inventas, ac divulgatas. Quod in libro novissimo scripserit Anonymus, confutatos ab ipso esse *Protestantes imposturis*, & III. p. 2. *textibus mutilis*, id enim verò omnibus horrorem incussit orthodoxis. Atque vel hinc colligi potest, quàm vera sit eadem dica, quam perpetuò & historiæ Theologicæ, & Confirmationi impingit. Defendit denique Maffejus celebrem illam Bullam *Unigenitus*, authoritatèque Pontificiam in tractatu, qui habetur in fronte 3. tom. *Observationum*, ubi attulit Christianum apophthegma doctissimi P. Orsi, nè quidem, cum *disputamus adversus hæreticos, convitia, injuriasque adhiberi fas esse*. Ridicula ac puerilis planè res est, quod, quòd persuadeat ipsum non esse Theologum, adducat, id quod toties facit ad nauseam, locum illum, ubi ipse, ut ostendat se non præjudicatis motum opinionibus uni potiùs adhærere sententiæ Catholicæ, quàm alteri, quemadmodum usu venit illis, qui sub Magistro Theologiæ dant operam, asseruit: *Captum se fuisse* V. Conf. p. 157. *se voluptate studiorum Ecclesiasticorum, diu*

post annos illos, qui exiguntur in scholis; sub-
que ea Marte hausisse ex SS. literis, SS. Pa-
tribus, Conciliis, & Canonibus. Haec con-
tendit adversarius esse confessionem igno-
rantiae rerum Theologicarum. Quot repe-
riemus etiam inter maximè insignes Mathe-
maticos, qui has scientias jamtum à puero
arripuerint, atque à Magistris hauserint?
Massejus ex adverso, cum narravit se non
in scholis vacasse Theologiae, palam fecit,
quàm falsa, atque inepta sit assertio Ano-
nymi, qui secum deinde lepidè pugnant as-
serit: *Massejus doctrinam, quam scholastici
quidam eidem velut in os inferuerant, mordi-
cus arripuit.*

VI. AUDITI quandoque sunt, qui tue-
ri heroem hunc conarentur, dicendo, in-
curri verè in dicta haeretica, cum legitur;
emergere tamen illico rursus authorem,
sanisque omnia pensare periodis. At quid
hoc sibi vult? nisi, quod contrarias inter se
copulet sententias, & bonum, juxta ac ma-
lum spargat semen? Solenne semper fuit
his in casibus Ecclesiae damnare quae pra-
va sunt, & bona relinquere intacta. Quem
fugit, reperiri etiam in haesiarchis sana
interdum dicta, piasque sententias? Quid
igitur facere nos convenit in his rerum ad-
junctis? Videre oportebit, ac dispicere,
quorsum denique novum hoc systema eva-
dat, & quem demum tot pulchrae autho-
ritates, ac loca exitum sortiantur, ac con-
clusionem. An ad aliud etiam intertio hoc
volumine devenitur aliæque inde deduci
consecutiones possunt, quàm gratiam esse
insuperabilem, & necessitantem? Actus li-
beros nobis esse *ἀπολογεῖσθαι* infusos? Non ha-
bere hostiam eligendi facultatem? Non
concedi nobis à Deo gratiam sufficientem?
At in bonam postea partem, inquit, de-
torquere ista nititur! Verum, quis igno-
rat, etiam Lutheri, ac Calvinii sententias,
subtilibus, cavillationibus, sensusque natu-
ralis contorsionibus, in bonum trahi sen-
sum posse? Quis ignorat multa etiam vo-
cabula in sanâ Theologia, certasque usita-
tas formulas haberi debere Sacrosanctas?
Est, qui ex eo hominem tueatur, quod
nondum nuncietur libros illos Romae esse
prohibitos. Quasi quod non sit continuo,
fieri non possit tempore opportuno. Tem-
pestiva sunt semper hujusmodi negotia.
Circumferebantur jamtum per annos decem
titulis duobus diversis libri Quesnelli,
cum Bulla prodiret.

VII. QUANDO autem hic Anonymus
se ducem praebet, atque ampliorem Jan-
senismi novi, conaturque veteris impug-
nandi praetextu venenum tegere, judicat
Author historiae, & Confirmationis, praes-
titurum se Ecclesiae Dei obsequium non in-
utile, si conetur offendere, in quo sita sit

diversitas, & quomodo in summa eadem
utriusque sint consecutaria. Qui haec tenus ex
instituto contra haeresin Jansenianam scrip-
sere, nonnisi contra primam strinxere ca-
lamum, propterea, quod nemo adhuc adeo
amplificarat, explicueratque secundam. In
praesenti verò novi hi tres libri aditum praebent,
imò compellunt, ad seriò excutien-
dum hoc novum systema.

CAPUT V.

Mutatio principii facta à Jansenianis.

CONCORDIA libertatis cum gratiâ est
mysterium. Contendere id ita decla-
rari, explicarique posse, ut non sit, quod
hisce declarationibus, explicationibusque
opponi porro possit, temeritas est, & ar-
rogantia. Beatus, qui adscribi nunquam Deo
culpas nostras posse, deque omni bono,
quod operamur, ei referri debere gratias
firmiter credit, atque hic conquiescit, ne-
que ulteriora rimatur. Verum ii, qui co-
nati sunt Ecclesiae Romanae, & doctrinae
Catholicae imputare errores, ii iidem, qui
sententiarum authores, partiumque Duces
ac Coryphaei haberi affectarunt, vel invidia
moti, optarunt etiam adversariis fidem de-
rogare, nulli perinde libenter se applicue-
runt materiae, atque isti, propter ipsas has
difficultates ac salebras, quae disputationi-
bus, ac dissidiis facilius ansam praebent. Lu-
therus, & Calvinus negarunt palam liber-
tatem arbitrii, multosque habuere sectato-
res: Verum Concilium Tridentinum om-
nes eorum machinas subvertit, sinuque Ec-
clesiae exclusum declaravit, quisquis de-
mum eorum amplecteretur sententiam.
Atque hinc factum, ut, qui ad impugnan-
dos, debellandosque adversarios Catholi-
cos, easdem quoad rem propugnaturus,
defensurusque erat, non palam, ut pri-
ores duo fecerant, locutus sit, sed nova ad-
hibuerit aenigmata, novas invexerit dispu-
tationes, commentusque fuerit ambiguos,
tectosque loquendi modos, ne quis eor-
um vim penetraret, venenumque detege-
ret. Hac viâ incessit Bajus, at frustra; quan-
do errores ejus fuerunt optimè ab Eccle-
sia intellecti, & à tribus Pontificibus Maxi-
mis, quorum primus fuit S. Pius V, 79.
ejus propositiones soleanni apparatu con-
demnae, ac proscriptae.

II. SUCCESSIT Jansenius, qui ad defen-
dendas Baji propositiones, è longinquo, ut
in praefatione historiae Theologicae dicitur,
gradum librans, connixus est revocare rem
ad sophismata non à quovis detegenda. No-
vam itaque excogitavit ideam Divinae gra-
tiae, nullius animo ante se objectam; nimi-
rum, quod post Adae peccatum illa confis-
rat in delectatione indeliberata, ac victrice,

De grat.
Salv. l. 7.

à quâ subito necessariò determinetur voluntas; quo dogmate arbitrii potestatem everti quis facile intelligit. Secundùm ipsum homo sine delectatione omnem deliberationem præveniente fit *impotens sive ad bonum, sive ad malum*. Huic canoni suum inædificavit systema; deduxit inde, non posse gratiæ resisti, & interiori nunquam resisti; Semipelagianum esse, qui credit, posse obedire voluntatem, & non obedire; gratiam omnem esse efficacem, & sufficientem esse merum somnium, non habere nos libertatem indifferentiæ; errorem Pelagianum esse, credere, quod homo assentiri possit, & dissentire; & Semipelagianum, dicere, quod Christus mortem oppetierit pro omnibus; aliæque plura hujusmodi consecraria ex unâ vel aliâ ratione detestabilia, & reprobata. Potuissent equidem propositiones plurimæ ex vasto ejus opere extrahi damnandæ, verùm cum accidisset, ut systematis universi summa in 5. propositionibus teneretur collecta, creditum fuit solenni harum proscriptione abunde consultum esse Ecclesiæ.

I. p. 150.
133.
II. p. 55.
III. p. 319.

III. DELECTATIO victrix indeliberata adeò acriter fuit impugnata à Scriptoribus Catholicis, & debellata, ut à morte Jansenii, & vivente adhuc Arnaldo, qui in factionis præfecturâ successerat, convenerint sectarii de eâ deserendâ, ac perpetuæ tradendâ oblivioni. Successit Arnaldo Quesnellus, Dux & Magister passim agnitus à factiosis. Hic adeò nuncium delectationi indeliberatæ remisit, ut nè ampliùs quidem nominârit. Scribit nihilominus Anonymus Quesnellum *gratiæ naturam in delectatione indeliberatâ collocare, & prætere voluntatem Dei facere, quæ præcipit ope delectationis indeliberatæ, & repetit in hoc ultimo: Non aliam illum agnoscere gratiam, præter delectationem indeliberatam, illâque niti condemnationem ipsius propositionum*. Verùm eadem id ipse veritate scribit, quâ omnia alia, speciatim, quando agitur de re facti. Si hic fuit illius error, cur in propositionibus damnatis nulla ejus mentio? Fuisset certe ante cæteros omnes anathemate perculsus. Notatum jamtum est in primâ responsione, de delectatione hâc verbum non fecisse Quesnellum. Respondet in ultimo hoc libro Anonymus, non de eo illum locutum hoc loco, sed alio. Quam igitur ob rem non ait, ubi, aut cur locum non citat? Res ita se habet: Non modò Quesnellum eam non nominâsse in libro *Reflexionum Moralium*, sed ne unquam in ullo etiam à se scriptore opere ejus intulisse mentionem. Accedit, quod hoc principium disertè refutârit, & aboleverit, docens sæpiùs, in aliâ prorsus re gratiam consistere, quodque fundamentum planè diverso suum inædificavit systema.

Qui igitur modò Jansenianos aggredereetur ex antiquis Jansenii principiis, ex unâ quidem parte operam piam, laudabilèque poneret, at superfluum; quandoquidem præcipuum eorum tot jam modis dissolutum, atque ab ipsis repudiatum sit: Ex alterâ verò sartum tectumque relinqueret Jansenismum novum, & multò subtiliorem, & multò artificiosorem, & proinde Catholico dogmati magis noxium.

IV. ADEO quippe verum est, principium hoc à novis sectatoribus rejectum esse, ut desertum videatur itidem illud alterum de duplici delectatione victrice; siquidem nec Quesnellus, nec Anonymus ostendunt, se id amplecti; quid? Quod ne verbo quidem illud tangunt. Jansenius hæc habet: *Quarum utralibet vicevit, animum suum consentientem, & prorum trahit*. P. Graveson epist. 6. n. 8. *Ex quâ doctrinâ totum corruit systema Jansenii, assentientis, voluntatem hominis semper debere bene, vel malè operari ex majori, quâ prævenitur, delectatione, sive Cælesti, sive terrenâ, quod aperte contrariam est mox explicatæ doctrinæ SS. Augustini, & Thomæ*. De duplici hâc delectatione alio porro modo locuti sunt nonnulli Catholici, aliam eam in partem accipientes. At novi systematis promotores non eâ nituntur, nec de eâ injiciunt mentionem.

De grat.
Chr. l. 4.
c. 4.

V. QUODNAM igitur est fundamentum illud Janseniano surrogatum, cui novum inædificatur systema? In eo est, quod doceatur, gratiam consistere in omnipotentia Divinâ, & actione, seu operatione omnipotente Divinâ, cui non possit resisti. Prò quantam commentum hoc viam aperit ad hallucinationes, ad confusionem, perturbationemque rerum, ad eliciendas subdolè ex sacris autoritatibus, verisque sententiis consecutiones falsas, opinionèsq; hæreticas! Præcipuus hujus systematis Author fuit Quesnellus. Quod ut certò comperiamus, sat erit observare, quomodo ipse definat gratiam; sufficiet propositiones ejus in bullâ inspicere: Decima sic habet: *Gratia est operatio manûs omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare*. Undecima hæc fuit: *Gratia non est aliud, quàm voluntas omnipotentis Dei jubentis, & facientis quod jubet*. Decima nona: *Dei gratia nihil aliud est, quàm ejus omnipotens voluntas*. Dixit: *Non est aliud*, & dixit: *Nihil est aliud*, ut melius declaret, renunciâsse se principio delectationis indeliberatæ, ac victricis. Vigesima prima: *Gratia Christi est gratia fortis, potens, suprema, invincibilis, utpote, quæ est operatio voluntatis omnipotentis*. Vigesima tertia: *Deus ipse nobis ideam tradidit omnipotentis operationis suæ gratiæ, eam significans per illam, quâ creaturas è nihilo producit, & mortuis reddit vitam*. Plures aliæ idem

inferunt, quanquam modo diverso. Enig-
tur tibi præcipuum novi systematis funda-
mentum, ac basis, unde alii errores, tan-
quam è fonte, pullulant. In famosâ syno-
do Dordrocenâ Corpus Calvinisticum om-
ni conatu impugnavit, vocavitque blasphemam hanc propositionem: *Gratia non est omnipotens Dei actio, cui resisti à libero hominis arbitrio non possit.* Pag. 182. 2dæ numerationis; & primæ pag. 221. Connituntur prolixè ostendere, Gratiâ quæ vocatio interna dicitur, omnino esse insuperabilem; & Deum, quos vult ad frugem adducere, sicut irresistibiliter illuminat, sic irresistibiliter non solum potentiâ, sed & actu credendi donare.

V. SILENTIO prætereundum non est, post libros Quesnelli, at octo annis ante bullam, editum furtivè esse *Lescium Crondermum*, ubi etiam habetur *Dioysii* dissertatio. In hoc libro sanæ etiam & bonæ continentur sententiæ; involvitur tamen quandoque doctrina Catholica subtilitatibus suspectis, ac præcipuè in rem nostram secundum novum systema leguntur hæc verba: *Attendendum est, quid nomine gratiæ significetur: An scilicet operatio Dei, an terminus, vel effectus ejus? Ut quum Deus sui amorem voluntati inspirat, si sumatur gratia pro ipsa inspiratione, ut est operatio se tenens ex parte Dei moventis, gratiæ ita sumptæ nunquam resistitur, aut resisti potest in quovis statu naturæ vel innocentis vel lapsæ: Deo enim movente voluntatem necesse est eam moveri, & aliquid in ea fieri. Et paulò post: Si verò gratia accipitur pro effectu Divinæ illius inspirationis, hoc est pro ipso amore inspirato, ei resisti potest, & resistitur in utroque naturæ statu.* Sensa hæc semel duntaxat à *Crondermo* prolata quadragenis faciliè vicibus pro more describuntur ab *Anonymo*, atque ita dilatantur, amplianturque, ut facile appareat, vehementissimè ambire hominem *Jansenismi* novi *Coryphæum*, ac propugnatores evadere.

VII. QUARE, ut ad fontem veniamus, de *Quesnellianâ* undecimâ: *Gratia est operatio manûs omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare, ita illa pronunciat: Hoc vocabulum operatio potest significare voluntatem, seu actionem Dei;* affirmatque hunc sensum complecti articulum fidei. Id ipsum confirmat in libro novo, ubi usque adeò magno cum strepitu jactat, hanc se intellexisse, cum dixit: *Non est improbanda illa assertio;* non autem de undecimâ, quemadmodum subdolè, & solitis gesticulationibus ab adversario sibi fuisse ait impostum. Quasi verò una præster alterâ, & sensus omnium, & quinque paulò ante relatarum non planè eodem recidat; & quasi asserere, damnatarum præcipuarum propo-

sitionum unam non esse improbandam, non perinde temerarium, ac æquè acatholicum sit, sive illa sit decima, sive etiam undecima. Sed observetur porro. Dicit pariter de undecimâ, demptis his voculis: *Non est aliud etiam hanc fore caput fidei.* Quis autem non videt *τὸ non est aliud* modum esse loquendi usitatissimum, ad exprimendum quid cum energiâ, quo nihil de assertione tollitur, nec hilum immutatur. At tollamus etiam *τὸ non est aliud*, an continuo fidei capitibus accensendum erit, gratiam esse voluntatem omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet? An unquam hunc in modum definita est gratia à *S. Augustino*, à *S. Thomâ*, ab ullo Patre, aut ullo Catholico? nonne hæc propositio quinis facile vicibus damnata est in Bulla? Quis non videt, quod ridere eum, qui quando agit de Bullâ reprobavit hoc effatum: *Gratiâ esse voluntatem omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet;* idem sit, quod ridere condemnationem undecimæ: *Gratia non est aliud, quàm voluntas omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet?* Quis non videt, quod qui conatur defendere hic editionem vernaculam locis *S. Thomæ*, quæ hic ad rem prius non faciunt, idem agat, quod qui defendere conatur latinam? Perperam igitur explodit *Adversarius* horrorem, qui sibi videbatur injectus historico ab hujusmodi propositione: *Sed neque ad* I. p. 132. *eam sententiam perhorresceret.* Verùm quid opus est pluribus? Ipse Bullæ hujus ingratissimè palam jamtum eam propugnauerat, perstringens tanquam errorem gravissimum, si *Calvinianis* adnumeretur sententiis: *Gratiâ non esse aliud, quàm voluntatem omnipotentis Dei, jubentis, & facientis, quod jubet.* I. p. 97. & 98. Qui Theologiæ gnarus est, non opus habet pluribus, ad perspicendam novi systematis medullam.

VIII. ADJUNGIT ad hæc aliquid de suo *Anonymus*, nimirum, quod contendat, mutari jam oportere phrasin in Theologiâ, novosque invehi formulas, rejectis vocabulis vulgatis, neque iis tantum, quæ à scholis orthodoxis inducta, sed etiam nonnullis, quæ semper usurpata fuere à Patribus. Ita loqui vocat, loqui cum vulgo. Palam, atque apertè pronunciat: *Si respuo ob-* III. p. 250. *scurum scholarum idioma, exponant, quid sentiant.* Muratorius, ut ipse quidem existimat, ostendit se ita præventum scholarum præjudiciis, ut earum adoptet idioma, quin animo informet vocabulorum ideam, quippe quæ non proferat nisi materialiter. Paradoxa autem hæc vocabula alia non sunt, quàm gratia præveniens, comitans, & sufficiens. Adverte sis! Accusatur sæpe historicus de usur- II. p. 13. *patis subdolè vocabulis ambiguï, perplexis, amphibologicis.* Quæ verò credes, lector

amicè! hæc esse vocabula? Sunt: *Gratia*, *adjutorium*, *donum supernum*, *influxus Divinus*, *Gratia operans*, *cooperans*, *præveniens*, *subsequens*. Sunt hæc omnia vocabula obscura, quibus historicus occultat venenum. Obmouet sæpenumero, quod non sciat dicere, quid rei sit donum illud supernum, aut, quod erubescat aperire significatum hujus sui idiomatis. At idiomatis traditi ab Angelico, scribente in hæc verba: *Supernaturale donum, quod gratia dicitur*. Objicit ei sapiens, perdere ipsum operam, adhibendo solenne suum idiomata, quando nē ipse quidem intelligat quid sibi velit *gratia*, *auxilium*, *actus*, *habitus*, *arbitrium*. Ex ipsius item mente ad vulgare hoc idioma pertinent nomina virtutis infusæ, *Theologicarum*, *gratiæ primæ*, *gratiæ secundæ*, & tantò plus *gratiæ præuenientis*, & *consequentis*, *actualis*, & *habitualis*. En quot vocabula, ac voces deferere, atque repudiare oporteat! Verum equidem est, quod pro more contradicat sibi etiam, dicens aliquid, quando non contendere se, quod non liceat hujusmodi adhibere vocabula. Verum hoc non medetur ribus, quos tot in locis eisdem impingit. Addit insuper: *Modò exponatur, quid his sibi quis velit vocibus*. Vide igitur, nolle ipsum, fas esse adhiberi eas, quin subjungatur semper elucidatio quædam Theologica; id quod sæpe & ridiculum foret, & aduocor. Si S. Augustinus, & S. Thomas, quoties dictis gratiæ vocabulis scribentes usi fuere, debuissent ea commentari, quàm paradoxa non fuissent ad nos scripta transmissuri. Atque ut aliquando finem faciamus, observemus, Jansenismum novum, præterquam quod fundamentum primūque mutarēt principium, cupere iidem, mutari commune idioma, neque eundem in posterum loquendi morem in Theologiā observari: Quæ verborum commutatio sententiarum etiam infert mutationem. Neque hic novitatum est finis. Videbimus in decursu majores.

CAPUT VI.

Conferuntur inter se Historici, & Anonymi de gratiæ ratiocinia.

INDICATA jam præcipuā Jansenismi mutatione, progrediemur ad observandum, quomodo novus in confectariis sit minimum idem. Atque ut perspicua magis fiant, ac tuta, quæ allaturi sumus, operæ pretium facturi videmur, si declarem primū bene, quā de re sermo sit, detegamusque locutiones ambiguas, ex Gratia nomine nasci frequenter solitas. Quinquagenis circiter vicibus pro molestissimo suo more objicit Anonymus adversario, eūque ridet, quod noluerit, aut non potuerit, aut non sciverit dicere, quid rei esset gra-

tia. *Artificium* vocat, quod nunquam id explicarit. Affirmat aliās, *erubescere* illum de eo differere. Verum Opus adversarii ejus non erat tractatus de gratiā, qui eum cogeret proferre suam sententiam, suumque systema proponere. Erat mera putā enarratio dogmatum, ac doctrinarum S. Scripturæ, & Patrum priorum quinque sæculorum de Divinā gratiā, & arbitrio; hoc est, simplex collectio locorum omnium eo pertinentium, nullo alio ferè retento ordine, quā Operum, & temporis. Nihil itaque, quod scholas sapit, habere hic locum poterat. Atque ita, cum opus non esset ut de suo quid intermiceret, dicebat sæpe verbis scripturæ, & Patrum, gratiam esse lumen intellectus, esse vigorem voluntatis, esse semper necessariam, esse gratuitam; esse donum Dei, esse auxilium Divinum. Atque ista præcipuè risu videatur excipere Anonymus, quasi verò id perinde foret, ac nihil dicere. Rideat itaque etiam Apostolum, qui scripsit: *Gratiam invenimus in auxilio opportuno*; item secundum donum gratiæ Dei, quæ data est mihi. Rideat S. Augustinum, qui eam non rarò donum, & auxilium appellavit. *Hoc donum Spiritus Sancti est, quo diffunditur Caritas in cordibus nostris*. Atque ita: *Adjutorium gratiæ, quæ propriè gratia nuncupatur*. Rideat D. Thomam, qui, ubi de rebus ad gratiam pertinentibus ex instituto agit, initium facit à consideratione principii exterioris actuum humanorum, hoc est Dei, prout ab ipso per gratiam adjuvamus ad rectè agendum, quique in quæstionibus subsequentibus perpetuo etiam gratiam vocavit donum Dei, donum supernum, donum gratuitum, auxilium, auxilium Divinum, auxilium gratuitum. S. Augustinus eam quoque vocavit pluviam voluntariam, & gratuitam, vocavit spiritum vivificantem; vocavit auxilium grande. Magnum profectò adjutorium Divinæ gratiæ. Vocavit medicinam, medicinale Salvatoris auxilium. D. Thomas inter recensita jam vocabula, frequentius vocabulum auxilii, ei tribuit, quā cetera. Indiget homo auxilio Divino, ut ab ipso moveatur ad bene agendum. Ostandit in capite quodam, quod prædictum auxilium gratia nominatur. Vocavit eam insuper virtutem gratuitam superadditam virtuti naturæ. Vocavit lucem animæ: *Gratia est quædam lux animæ*. Omnia verò ista Anonymo nostro idem sunt, ac nihil dicere; tritum, atque obsoletum hoc ei idioma est, est redigere gratiam ad *blisiri*, ad *enigma*. Id ipsam imputat sæpenumero, opponens, non exponi præcisam gratiæ naturam, sed adhiberi tantum ambigua gratiæ, auxilii, doni, influxus vocabula; disputarique de gratiā illā, de habitu illo, de blisiri illo, quæ quid

1. 2. qu.
114. a. 2.

II. p. 14.

Heb. IV.
16.
Eph. III. 7.

rom. 10.
col. 112.
edit. Maur.
col. 243.

1. 2. q. 109.

in Pl. 67.
n. 12. 1. 10.
c. 103, 203
c. 240.

c. 1107.

c. 14.

1. 2. q. 109.
91. 2.

Cont. gent.
1. 3. c. 150.
1. 2. q. 109.
a. 2.

Q. 10. a. 1.
ibid.

III. p. 183.
III. p. 24.
p. 37.

quid monstri sint, ipse ignoret. Nomen in-

2. Ser. dif.
26. a. 1.

fluxus auctorem habet D. Bonaventuram: *Quaedam influentia procedens à luce superna.* Hunc virum si audimus, quisquis de gratiâ disputat, videri possit teneri ad explicandam naturam ejus intimam, ac physicam. Omnes itaque rîsus, quos suo ille adversario impingit, pariter SS. Patres feriunt. Offenditur iis speciatim Angelicus, quoniam in eâ quæstione, ubi agitur de gratiâ Dei, quantum ad ejus essentiam, in articulo imo scripsit in hæc verba: *Per hoc, quod dicitur homo gratiam Dei habere, significatur quiddam supernaturale in homine à Deo proveniens.*

1. 2. q. 110.

in 2. Sent.
dif. 26. a. 1.

II. HISTORICUS ex SS. Patrum verbis retulit sapiens, gratiam esse illam, quæ unâ nobiscum producit in nobis omnem bonam voluntatem; dixit esse illam, sine quâ nihil à nobis boni ad salutem conducentis præstari possit. An ista nihil sunt? An hoc est, occultare, quæ ipse credat de gratiâ? Nonne citavit ex S. Augustino: *Gratia ejus illuminationem nostram etiam intrinsecus operatur?* nonne citavit: *Quod occultè humanis cordibus Divinâ largitate tribuitur?* Nonne citavit sapiens, speciatim, ubi vir sanctus confutat Pelagianos, gratiæ nomine legem intelligentes; & non inspirationem dilectionis, ut cognita sancto amore faciamus, quæ propriè gratia est? Ad- duxit hoc dictum in historiâ, adduxit idem

18. p. 258.

III. p. 26.

18. p. 189.
p. 11.
p. 86.
11. p. 20.

in responsione, adduxit bis in Confirmatione. Quâ igitur fronte poterat asserere Anonymus, noluisse malitiosè adversarium suum dicere unquam, in quo consistat gratia? Et quomodo poterat dicere prædictam ultimam definitionem ab illo abscondi, ac repudiari? Non respuitur ab ipso, aut celatur hæc gratia, sed sophismata quæ subdole inde deducuntur, ab eo declinantur.

III. GRATIAM esse entitatem, quemadmodum sequendo ideas illas philosophicas, passim creditum est, in totâ historiâ Theologicâ nunquam dictum fuit. Nihilominus Anonymus, quasi huic in- nitantur omnia, centies eadem objicit, ingeminans, ex mente D. Thomæ illam non esse creaturam, quæ agere possit in voluntatem. Verùm non est hoc, nisi merum Sophisma; quia S. Thomas docet, nec dæmonem, nec personam ullam, nec vim

1. 2. q. 80.
a. 1.

operari gratiam, & operari Deum nonne idem est? Si ipse immittit nobis inspira- tionem de vitâ mutandâ, eamque nos amplectimur, an injurii in Deum erimus, dicendo hujus inspirationis effectum fuisse conversionem? Voca per me eam en- titatem, qualitatem, modificationem, nil interest, missa illa est à Deo, ab illo ha- buit robur, unde soli illi adscribi debet conversio. Summum asserit Anonymus absurdum esse, si Deus utatur instrumen- tis, quasi indigeret auxilio. Quando igitur legimus, dixisse eum: *Germinet terra* herbam virentem, intelligemus herbam fuisse productam terræ, non Dei virtute?

Nonne ex S. Bonaventura discimus, *gratiam esse Spiritus Sancti instrumentum ad movendum liberum arbitrium?* An idcirco dicemus non operari Deum *ἀνίστασθαι*? An pictor non erit Author verus, atque im- mediatus picturæ, quod utatur penicillo? Lepida est oppositio, quod scriptura, & Patres dicant, *Deum operari velle, quin un-* quam talis doni superni inferant mentionem. Quasi qui Deum nominat, non simul etiam ejus gratiam intelligat. Quemadmodum qui dicit, Deus facit, ut plantæ crescant, intelligit pariter pluviam ab ipso immis- sam. Consimile est illud aliud hoc loco: *Ecclesiam in orationibus non implorare, nisi Divinam operationem, nec unquam orare, ut detur nobis hoc donum supernum.* Pa- rum videtur Religiosus hic sacrarum pre- cum meminisse. Quoties non oratur Do- minus, ut concedat nobis auxilium, subsi- dium, adjumentum, donum, quibus voci- bus quivis novit, ejus flagitari gratiam. Antiquus atque insignis liber liturgicus scriptus caractere majusculo extat inter pretiosa monumenta Capituli Veronensis, inter cujus orationes legere est sequentes. Videri hinc potest, an donum, & auxilium gratiæ non à Deo sibi expetat Ecclesia.

Ostende nobis Domine misericordiam tuam, & salutaris tui dona concede. Tribue nos, Domine quæsumus, donis tuis liberâ mente servire, ut purificante nos gratiâ tuâ, iisdem, quibus famulamur, mysteriis emundemur.

Præstanois, Domine, quæsumus, auxilium gratiæ tuæ, ut sine quâ nihil boni possumus, eadem largiente, dignè quæ tua sunt, & cogitare valeamus, & facere.

Lætifica nos Domine, quæsumus consolati- onibus tuis; & ut nobis dona Cælestis gratiæ largiavis, veniam propitiatus impende.

Tribue quæsumus Domine Deus noster, ut donis interioribus fundemur, ne exterioribus mereamur egere sub- sidiis.

Gratiam tuam nobis Domine semper ad- cumulet Divini participatio Sacramenti; & suâ nos virtute immundano tanti muneris ca- paces efficiat. Deus consolator sacrarum mag-

nifice dignitatum, quesumus, ut hos famulos tuos, quos ad officium Levitarum vocare dignaris, altaris sancti ministerium tribus sufficienter implere, cunctisque donis gratia redundantes, & fiduciam sibi tuae maiestatis adquirere, & alius praebeere facias perfectae devotionis exemplum!

Tuere Domine plebem tuam! & sacra solemnia recolentem Coelestis gratiae largitate prosequere, ut visibilibus adjuncta solatis ad invisibilia bona promptius incitetur.

IV. JAM verò quæ est doctrina, quam novi promotor systematis omnibus prædictis definitionibus, gratiaque declarationibus succenturiat? Non uno de eâ modo loquitur, ideoque adnotabimus primò, ubi affirmat, gratiam esse aut Deum ipsum, aut hominis voluntatem. In maximis paradoxis habet, credere, esse ipsam nescio quid distincti à Deo largiente, & voluntate eam recipiente. Et ubi vidit responderi sibi, non fuisse unquam de entitate quid dictum in historiâ, repetit, si negetur eam esse entitatem, & negetur, quod sit aut Deus, aut voluntas, fore merum blatri. Alibi: Erit blatri, ænigma à Deo diversum. Ita nimirum loquitur. Responsum fuit in Confirmatione: Blatri proinde fore gratiam apud Patres omnes græcos, & latinos, quorum nemo unquam docuit, gratiam aut Deum esse, aut voluntatem. Quod unquam Concilium, quis Patrum ita unquam locutus est?

I. Cor. XV. 10. Quando dixit S. Paulus: Gratia ejus in me vacua non fuit; item: Non ego autem, sed gratia Dei mecum, an gratia nomine Deum, an voluntatem intelligebat? Eodem modo, quando S. Jacobus scribit: Majorem autem dat gratiam, & humilibus autem dat gratiam. Docuit S. Augustinus, quod fidem præveniat gratia, & quod præveniat etiam charitatem; docuitque etiam D. Thomas: Aliquod donum est in nobis, quod præcedit charitatem, & hoc non videtur aliud esse, quam gratia. Donum itaque præveniens conceditur voluntati à Deo, & estque lud secundum Angelicum aliud quid à Caritate, contra quam semper ponat Anonymus. Ubi in summâ legitur: Dicendum, quod per gratiam perfectior cognitio de Deo habetur à nobis, quam per actionem naturalem, non per gratiam intelligi Deus potest, quando sermo est, de re, quæ meliorem de Deo cognitionem ingerit; neque potest intelligi voluntas, quando hujusmodi cognitio gratia ope ab intellectu acquiritur, à voluntate non item. Inquiet fortassis, per voluntatem se intellexisse volitiones, actus liberos; sed hi non infunduntur proximè seu immediatè à Deo, uti ipse profitetur; de quo suo loco. Docuerunt Patres ad unum omnes, gratiam esse vocationem, inspirationem, auxilium, donum; & nemo dixit,

esse illam aut volitionem nostram, aut ipsummet Deum. Augustinus docuit, quod occultè humanis cordibus Divinâ largitate tribuatur. I. 10. p. 793.

V. ALIO modo loquitur Anonymus de gratiâ, dicendo, intelligi eo nomine aut operationem, quâ Deus bonum illud nobis præstat, aut bonum ipsum in nobis Divinâ operatione productum. Atque inde distinguit porro gratiam increatam, & creatam; sæpiusque affirmando, quod propriè consistat in operatione, quâ Deus in nobis amorem producit, intelligit præcipuè per gratiam operationes Dei increatas; quo fit, ut progrediendo à re de quâ agitur, ad aliam de quâ non agitur, mutetur scena. Quis unquam de gratiâ & arbitrii libertate disputans, non de lumine, & virtute internâ gratiâ à Deo concessâ, sed de æternâ Dei voluntate intelligeret? Nunquam in totâ retro antiquitate sanctus Pater, nunquam scriptor extitit, qui gratiam hunc in modum declararet? D. Thomas, qui adeo prolixè omnes modos, quibus gratia accipitur, tractavit, nè mentionem quidem fecit de operatione increatâ, deque omnipotente voluntate Dei? Quando in Tridentinâ synodo de gratiâ disputabatur, sanctæque exponebatur dogma Catholicum, an unquam sermo est habitus de actione Dei increatâ, aut inventus, qui de eâ interpretaretur gratiam excitantem, & adjuvantem, quam docuit Concilium? Verùm Anonymus ex hac suâ definitione eruit, quod cum gratia ipse sit Deus, non possit impediri, nec retardari. Deus ipse est, proindeque huic actioni creatura resistere nequit. Est omnipotens, inimpedibilis, insuperabilis, quemadmodum ipse Deus. Magnam ipsi habebunt gratiam heterodoxi. Primum utique in Nordracenâ synodo fuisset locum occupaturus. Ex adverso, quando asserit, per gratiam intelligi effectum, & bonum in nobis à Deo productum, concordat cum communi sententiâ fidelium: At neutiquam concordat sensus, quo iste effectus sæpius ab ipso explicatur. Affirmat, gratiam esse donum Coelestis illius sapientia, quâ virtutes continentur omnes, & esse donum virtutum omnium salutarium. Quis audivit unquam ita definiri gratiam, ubi de ipsâ & libero arbitrio agitur? Quando unquam ita locutus est Augustinus, ubi gratiam extulit? Janseniani antiqui nunquam tot laudibus ornârunt delectationem suam victricem, ex quo satis liquet, à systemate novo longè superari antiquum. Quis relinqueretur locus ad posse resistere, & ad posse oppositum, & quod nostrum foret meritum, si gratia quàm nobis largitur Deus, afferret secum sapientiam Coelestem, omnibusque nos salutaribus compleret virtutibus? Potest esse in peccatore fides,

fides, quando non est in ipso gratia: Distinguitur itaque virtus à gratiâ.

NON omittre hoc loco debemus monere, non esse nos hoc in opusculo processuros more scholastico, quod ut fieret, oporteret enucleare systema adversarii, ostenderéque quomodo singulæ ejus partes cuicunque scholæ repugnent Catholicæ; conveniret quoque ex cujusque principiis illud impugnare, ostendendo, quomodo secundum hoc actus nostri cerrè non sint liberi, ruarque doctrina Ecclesiæ, & Concilii Tridentini. Verum hoc prolixior, diffusiorémque multò redderet, quàm qui expeditè hic scribit, sibi præfixit, ideam. Cæterum data hic fuit opera, ut licet non methodicè, tamen quæ alicujus momenti essent, colligerentur omnia.

CAPUT VII.

Animadversiones ad dissolvendas vocum ambiguitates.

NOMEN gratiæ tot modis, & sensibus usurpatur, ut facillimè inde nasci possit verborum ambiguitas, ac perturbatio. Ad nostrum quidem institutum quantum attinet, inutile prorsus foret, revocare in memoriam Anonymi exemplo; gratiæ Divinæ nomine venire nativitatem, sanitatē, opes, vitam æternam, bonam educationem, dotes ingenii; atque in eâ non convenire D. Augustini definitionem. Quemadmodum itidem ab instituto alienum est quirere, quod sæpe ipse facit, nec in Historiâ, nec in Confirmatione præmisisse authorem, & declarasse, de quâ agat gratiâ, id quod ex solo titulo, uti & aliis omnibus de gratiâ & arbitrio scribentibus accidit, abunde omnes intellexere. Itaque ad ponenda in aprico integumenta, ac palliola, quæ à novo texuntur systemate, ad declarandas quoque varias species, aut proprietates Divinæ gratiæ huc spectantes initium ducemus ab ejus divisione præcipuâ, ac gravissimâ. Dividitur igitur gratia in *justificantem*, quæ alio etiam nomine sanans, sanctificans, & gratum faciens, dicitur, de quâ Apostolus: *Justificati gratis per gratiam ipsius*, & in *adjuvantem*, quæ appellari itidem potest *movens*, inspirans, bonas volitiones produciens. Per primam dicitur homo esse in gratiâ Dei, per alteram impelli ad operandum secundum Dei voluntatem. D. Thomas:

Rom. III. 24.

I. 2. qu.

III. a. 2.

qu. III.

a. 2.

D. Thomas speciatim intelligit de alterâ; idque vel eò magis, quod de utraq; iisdem sæpe vocabulis loquatur, ut cum ait

Angelicus: *Dupliciter ex gratiâ Dei voluntate homo adjuvatur*. Advertendum diligenter est, quod quando dicitur *infundere*, sermo sit de dono habituali, quod *animæ* infunditur, non de auxilio propriè accepto, cujus effectus non est qualitas, sed motus quidam animæ. Advertit vir sanctus in disputatis quod communiter loquentes utantur nomine gratiæ pro aliquo dono habituali justificante. De adjuvante autem intelligit S. Augustinus, quando ait: *Jubet ut facias, sed ipse dat vires, ut, quod jubet impleri possit*.

I. 2. qu. 110. a. 2.

ibid.

De Ver. qu. 24. a. 14.

tom. 5. c. 162.

II. ALIA gratia est illa, quæ quasi *avrovopasivnâs* vocatur *gratis data*. Enumerat S. Paulus sic dictes in primâ ad Corinthios: Aliis sermo sapientiæ, aliis sermo scientiæ, aliis virtutum, aliis prophetia conceditur. Angelicus: *Secundum hoc igitur duplex est gratia: Una quidem, per quam ipse homo Deo conjungitur, quæ vocatur gratia gratum faciens: Alia verò per quam unus homo cooperatur alteri ad hoc, quod ad Deum reducatur*.

I. Cor. XII. 8.

I. 2. qu. 111. a. 1.

III. CONFUNDIT hæc omnia Anonymus, quando de amore inspirato ut lex possit observari, (hoc est de gratiâ adjuvante) intelligit *quiddam supernaturale in homine à Deo proveniens*, & qualitatē illam animæ, quæ omnia S. Thomas dixit de gratiâ gratum faciente. Abs re itaque adducit, non intendere D. Thomam impugnare Augustinum, eam definientem: *Inspiratio dilectionis, ut cognita sancto amore faciamus*. Hanc enim definitionem dedit S. Augustinus gratiæ adjuvantis, non gratiæ quæ animæ qualitas est; unde ruit tota illa strues, quam deinde molitur, permiscens rem unam cum aliâ. Omnia itidem confundit Anonymus, quando credit, ipsum quæstionem hanc: An gratia sit aliquid creatum posuisse in animâ agitare de gratiâ adjuvante, quando eam agitat de gratum faciente, ut est manifestum; magisque confundit, ubi vult, intelligi per eam debere Deum ipsum; item cum ponit formam accidentalem ipsius animæ vocari ibidem à Sancto gratiam adjuvantem, ubi de eâ differit, cujus virtute anima imperfectè participat Divinam bonitatem. In majores adhuc confusiones sese implicat, in progressu. Angelicus, docet: *Nomen gratiæ dupliciter consuevit accipi: Uno modo pro aliquo, quod gratis datur; & alio modo pro acceptance, quâ aliquid ab alio acceptatur*. Paulò post: *Sic & in Divinis duplicem gratiam dicimus, quarum una dicitur gratia gratis data, ut donum prophetiæ, & sapientiæ, & hujusmodi, de quâ nunc non quæritur, quia constat hujusmodi esse aliquid creatum in animâ. Alia verò dicitur gratia gratum faciens, secundum quam dicitur homo Deo*

De veris. qu. 27. a. 2.

III. p. 133.

qu. 110. a. 2. ad 2.

III. p. 134.

acceptus, de qua nunc loquimur. Anonymus perperam legit: *Creatum in animo*, & pejus exponit, ut sunt: *Intelligere, consentire, amare, credere, sperare*; quoniam gratis datae non sunt istae, sed sapientia, prophetia, & similes. Cum adjungit postea vir sanctus, *gratum facientem ponere aliquid in Deo*, nimirum actum Divinae voluntatis, quae carum habet hujusmodi hominem, deducere vult inde, quod igitur gratia, quae tamen est adjuvans, sit *increata*, significetque *voluntatem Dei*. Quae sodes consecutio? Quod ratiocinium? Imponit demum operi coronidem, referendo ex qu. 90. id, quod est in 110; omniaque mutando, ac perturbando. Sanctus ita loquitur: *Secundum communem modum loquendi tripliciter gratia accipi consuevit*, hoc est pro dilectione alicujus, pro dono gratis dato, & pro compensatione gratuiti cujusdam beneficii. Conclusio haec est: *Sic igitur per hoc, quod dicitur homo gratiam Dei habere, significatur quoddam (sic scribit) supernaturale in homine à Deo proveniens*. Verum Anonymus opinatur & hic sermonem esse de gratia adjuvante, & exponit rō quiddam supernaturale significare, quod voluntas, seu operatio Dei producat in voluntate creatā domum gratuitum fidei, spei, & Caritatis. An major errorum congeri cumulus possit, judicium esto penes Theologos.

I. 2. qu. 110. & I.

p. 135.

P. 3. qu. 2. s. 10.

IV. OPPORTUNUM modò fuerit, observare, relatas hic esse divisiones omnes, ac distinctiones gratiae, quae quidem habentur in S. Thomā, ubi ex instituto, atque ita diffusè agit de gratia. Anonymus omnes negligit, & aliam solummodò sapissimè inde decantat, qualem Sanctus protulit *ὡς ἐν παρόδῳ*, ubi agit de unione hypostatica, inquirens an naturae humanae cum Divina conjunctio acciderit per gratiam. Responder affirmando; quia indiget humana natura gratia Dei voluntate ad hoc, quod elevetur in Deum. Adritè igitur inculcandum, quod id merà acciderit gratia, ait: *Gratia dupliciter dicitur, uno modo voluntas Dei gratis aliquid dantis, alio modo ipsum gratuitum donum Dei*. Ideoque si gratia accipitur ipsa Dei voluntas gratis aliquid faciens, vel gratum, seu acceptum aliquem habens, unio incarnationis facta est per gratiam. At si gratia dicatur donum Dei, potest dici gratia, in quantum natura humana fuit eò evecta, nullo praecedente merito; non verò quasi intervenit habitualis gratia. An ex hoc loco S. Thomae evincatur, gratiam, quam Deus nobis concedit ad non peccandum, & bene & cum merito operandum, (quippe de hac, non de aliā, hac in controversiā agitur) consistere in operatione omnipotente voluntatis Divinae, ideoque esse inimpedibilem, atque insuperabilem, eamque ita huc

pertinere, uti perpetuò repetendo Anonymus celebrat, jactitāque, judicet, quisquis haec legit. Profitetur equidem, non vocare se omnipotentem, Dei voluntatem gratiam illam, quam ipse largitur: Verum si haec juxta ipsum ab omnipotente penderet actione, & cum omnipotentia conferretur, quomodo non erit omnipotens? En denique ratiocinii sui clausulam: *Quando Dei voluntas concedit, non conceditur*. Huic autem effato quis sciet respondere? In summa, viginti infumit, ac illinit paginas, quas ut legat Massejus, vix credibile est ipsum à se impetraturum. Saltat saepius huc, illic, atque extra chorum, attingit, & relinquit, extruit, & destruit: Verum totum ejus robur in eo positum est, ut identidem regerat, adversarium suum, esse meras nugas, meras ineptias, nec scire, quid loquatur. Hic se retulisse putat victoriam, plaudensque excedit arenā. Post plura extra rem allata, ait, quod licet S. Thomas in loco, de quo agitur, loquatur de incarnatione, id non impediāt, quominus in aliis etiam operationibus voluntas Divina sit omnipotens. Verum quid amabo ista ad unionem quae duas inter naturas gratuito coaluit? Aequè parum huc faciunt, quae ad finem usque conglomerat. Cui igitur bono hi confutarentur errores? Sat superque confutati sunt in loco.

p. 167.

p. 167.

p. 168.

V. Quid jam dicemus de eo, quod refutet saepenumero Anonymus gratiam praeventientem, comitantem, cooperantem, consequentem, efficacem, sufficientem? Epitheta I. p. 174. vocat ista. Non juvat, quod dicat aliquando, posse haec gratiae imponi nomina, negareque solummodò se genus illud gratiae praeventientis, operantis, cooperantis, quae si bi imaginantur scholae secundum praepudicia Philosophiae cujusdam paganae, nec se unum dicere, in quo consistat. Idem dici se velle de nominibus gratiae sufficientis, & efficaci; quae admittere nomina non recuset, modò de significato obsoleto hujus idiomatis conveniat. Non admittere, nisi nomina, est eorum negare significationem, estque refragari omnibus illis, qui & nomina haec, & significationem docuere. Doctrinas forte paganas secutus est Augustinus, quando scripsit: *Prævenit autem, ut sanemur, quia (f. quin) & subsequetur, ut etiam sanati vegetemur: Prævenit, ut vocemur &c.* utrumque enim scriptum est: *Misericordia ejus præveniet me, & misericordia tua subsequetur me.* Alibi: *Bonum propositum, quod consequens adjuvat gratia.* D. Thomas duo infumit capita, ut ostendat, gratiam convenienter dividi per operantem, & cooperantem; itidem in praeventientem, & consequentem, quae diversitates intelliguntur per effectum. Praeveniens, & operans dicitur primus ille impulsus, qui provenit à Deo vocante, quo anima non

tom. 10. p. 142.

tom. 10. p. 475.

I. 2. qu. 111. & 2. & 3.

mover, sed movetur. Consequens, & cooperans est gratia, quando ad actionem proceditur, & nos unâ cum ipsâ operamur.

Aug. de gr. & lib. arb. II. 33. Cooperando perficit, quod operando incipit: Quoniam ipse, ut velimus, operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens. Ut ergo velimus sine nobis operatur, cum autem volumus, & sic volumus, ut faciamus, nobiscum

I. 2. qu. II. a. 3. cooperatur. Angelicus: Gratia secundum quod causat in nobis primum effectum, vocatur præveniens respectu secundi effectus, & prout causat in nobis secundum, vocatur subsequens respectu primi. Hujusmodi gratias Anonymus dexterè explodit, ridetque pluribus locis, uti indicatum fuit in responsione, & confirmatione: Sed, quod plus est, systema ejus effialiter ac necessariò eas rejicit, ac respuit; quia si gratia consistat in omnipotente operatione Dei, sique omnes nobis virtutes salutares infundat, quem amplius locum habebit prima, & secunda, item ea quæ quandoque tantum prævenit, & quæ tantum cooperatur. Hinc fit, ut quem admodum eas non admittit, ita nec intelligat, nec cognoscat, unde quando de iis disputat, aberrat, ac hallucinatur. Existimat esse creditas quasdam entitatulas. *Entitatula quædam, nescio quid, quod gratiam primam passim vocat. Vocat proinde eas commentitias, & spurias entitates accidentarias.* Ridet hæc de causâ vehementer Muratorius: *Entitatula, quæ appellatur gratia secunda, & concomitans.*

VI. SED lepidissimum est, quod existimet eas admissas à Pelagio. Affirmat, professum fuisse ipsum omnino prævenientem illam gratiam, quæ excitat interiori & dat posse. Affirmatque id illo ipso tempore, quo adducit, quomodo prædicavit Pelagius, excitare Deum voluntatem præmiorum pollicitatione, aliisque hujusmodi mediis; quasi ejusdem etiam generis foret interior gratiæ Catholicæ excitatio; & quasi potestas naturalis admissa ab ipso, eadem esset, quæ infusa à Deo. Credit insuper Anonymus, prævenientem à Catholicis adoptatam facere ut operemur, quando, si præse loquimur, id efficiat potius consequens, cum prima non sit, nisi vocatio, quemadmodum eandem appellavit Concilium. Hinc insistit solus operatur Deus. S. Augustinus ait: *In uno istorum cooperatur homini facienti, alterum solus facit.* D. Thomas: *In illo ergo effectui, in quo mens nostra est mota, & non movens, solus autem Deus movens, operatio Deo attribuitur, & secundum hoc dicitur gratia operans: In illo autem effectui, in quo mens nostra & movet, & movetur, operatio non solum attribuitur Deo, sed etiam animæ, & secundum hoc dicitur gratia cooperans.* Hæc sequens documenta tradidit Maffejus in historia Theologica, solum operari Deum in præveniente & operante, dum contra in secundâ unâ nobiscum operatur. Hic bene dignetur advertere lector, & cognoscere, quantum pileretur Anonymus, & in quam pendenda impingere deliria necesse sit eum, qui dogmata impugnat Catholica. Ad verba prædicta: *Cum illâ operatur solus Deus, dum contra per secundam unâ nobiscum operatur, hanc notam appingit: Ergo juxta hujus Theologi mentem cum Deus operatur in nobis velle, ipse solus operatur, & nostra voluntas merè passivè se habet.* Respondeant SS. Augustinus, & Thomas, qui hic directè impugnantur. Sic in apologiâ. *Sequetur inde, quod, quando Deus operatur in nobis velle, quando Spiritus Sanctus diffundit charitatem voluntas merè passivè se haberet.* En fructum eorum, qui non admittunt, nec intelligunt doctrinam Catholicam, & scholasticam, quæ gratiam prævenientem à subsequente distinguit. Supervacaneum est refellere errores, quos adjungit; cujusmodi esset, ubi negat solum operari Deum in gratiâ præveniente, & ubi inferri ex verbis ejus posset, inutilem esse motionem primam, quâ à Deo excitatur voluntas. Mira est antilogia, quâ suum ipse hoc in paragrapho systema convellit. Interim asserendo, adversarium suum loqui, quin intelligat verba, quæ pronunciat, neque adferre quidquam præter calumnias, gervas, & textus mutilos, omni medetur vulnere, & canit victoriam.

VII. OBSERVATUM fuit, esse nonnullos, qui quia profitentur favere se gratiæ per se efficaci, & fatali quodam occupati præjudicio, nec justâ systematis novi ideâ imbuti sibi persuadent, esse in hac sententiâ Anonymum, partibus ejus nê lectis quidem ejus libris, studere videntur. His igitur, ut à tanto revocentur errore, agnoscantque quibus gratiam efficacem scriptor iste ornet laudibus, exhibeantur hic ejus verba, ubi monet nolle authorem se esse aliis, ut utantur antiquato, obsoletoque Catholicorum illorum idiomate, qui loquuntur de securitate, & infallibilitate actuum ex gratiæ efficaci virtute, propterea quod eodem utantur idiomate non Janseniani modò, verum etiam Calviniani; qui in conventu Dortraceno Remonstrantium propositiones damnantes aliud non spectarint, quàm collocare in solio gratiam efficacem. Dixerat jamtum in Animadversionibus: Protestantes sibi laudi præcipuè vertunt, quod patrocinium suscipiant gratiæ efficaci, quam vocant cor. & basin religionis, ut ipsi buccinant, reformatæ.

Seff. 6. c. 5. t. 10. p. 444. I. 2. qu. III. a. 2.

CAPUT VIII.

Ostendi incipit, quo pacto secundus hic Jansenismus sit idem in conjectariis, qui primus, si non eodem pejor.

INSPECTA jam principii fundamentalis sectæ hujus mutatione, elucidatisque multis vocabulis ambiguis, quæ in materiâ de gratiâ facillè fraudi esse possunt, ad intimam novi systematis rimandam naturam gradum faciemus. Unam præmitti animadversionem consultum fuerit, nimirum, post Tridentinam synodum, quæ plenè declaravit, sanctæque definivit dogma de gratiâ & arbitrio, nunquam defuisse, qui euperet materiam hanc recoquere, conareturque aliis obmotis difficultatibus, investisque novis loquendi, sensûque explicandi modis falsas fucare opiniones, condemnatosque errores clandestinis artibus quoad rei summam denuo inducere. Vidimus id ipsum in Bajo, deinde in Janzenio, ac postmodum in Quesnello, & nolint superi, ut non idem aliquando dici necessum sit de Anonymo, qui tanto connititur furor, sensus, quibus ubique terrarum locuti fuerunt Catholici, turbare, ac confundere. Damnabit palam Ecclesia dicentes, gratiam esse operationem manûs Dei omnipotentis, quæ nec impediri possit, nec retardari, & dicentes, gratiam esse voluntatem Dei omnipotentis, jubentis, & quod jubet, etiam facientis. Jam verò cui bono speculando deprehendisse, posse sensum aliquem affingi gratiæ, quo verè dici possit omnipotens, & verè talis, aut nec impediri possit, nec retardari? Faciamus ita esse, qui fructus, aut quod emolumentum ex cujusmodi capitur speculatione? An idcirco credi oportebit, theses illas injuriâ fuisse damnatas? Si boni sensus capaces sint, non eas hoc eodem author protulerit, neque eodem fuerint proscriptæ. An idcirco fas erat dicere Anonymo de quâdam scandali plenissimâ, non esse eam improbandam, postèque referri inter capita fidei?

II. VERBA ejus in postremo hoc libro sunt ista: *Anonymus perpetuò repetit ea, quæ in Defensione leguntur, nimirum, vocabulum operatio posse significare voluntatem, seu actionem Dei, quo sensu decima Quesnelli: Gratia est operatio manûs omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare, esset inter fidei canones referenda. Vocabulum operatio significat abs dubio hic idem, quod actio; unde si ex eo pendeat, quod propositio Quesnelli sit canon fidei, sine dubio juxta ipsum erit talis. Affirmat insuper ridiculè, prohibitionem, nè definiatur gratia operatio omnipotens, aut omnipotens Dei voluntas, esse*

III. p. 36.

Decretum ab adversario suo somnium. At quinque propositiones anathemate percul-

sæ, quæ recitatae sunt capite quinto, aliud reapse non continent, ut patebit cuivis legenti; quique id inficiatur, sibi ipsi glaucoma videtur velle objicere. Poterat etiam redigi in memoriam vigesima secunda: Concordia omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero ipsius voluntatis consensu &c. Ex quo vides novum systema sex propositionibus à Clemente XImo fulmine icis inniti.

III. At quam demum ob causam hæreticum habitum fuit veterum Jansenianorum principium, quod nimirum gratia consistat in delectatione victrice, eaque indeliberatâ? Quare judicatum fuit, everti per eam liberum arbitrium? Non alio profectò ex capite, nisi quia, cum omnem ipsarationis usum præverteret, determinata per eam foret voluntas, ante quàm posset deliberare, & quin se posset opponere? Jam verò nonne evidens est, evenurum idem, si gratia foret actio omnipotens, & necessitans, uti Janseniani novi contendunt? Si Deus ad hoc ut nos faceret credere, & faceret amare, uteretur absolutâ suâ omnipotentiâ, quo pacto relinqueretur voluntati facultas ad oppositum?

IV. REPETIT centenis facillè vicibus Anonymus, destrui arbitrium ab omni necessitate antecedente; neque esse necessitatem absolutam, nisi illam, quæ sit naturalis, aut antecedens; quæ duæ necessitates sint solæ illæ, quibus subvertatur libertas voluntati propria, atque essentialis. Quis verò dicet, non antecedere pariter electionem, omnemque voluntatis consensum operationem illam, quâ nobis confertur à Deo gratia præveniens? An erit, qui possit orthodoxè dicere præverti eam à voluntate? An erit, qui dicere possit præcedere aliquid gratuitam benignissimi Dei actionem? En igitur manifestè, quomodo, si actio dantis gratiam agit in voluntatem cum omnipotentia, maneat voluntas vi antecedente corrupta, ac contracta, cùmque dissentire nequeat, omne ejus evanescat meritum, indeque, fatente etiam, velit, nolit adversario, sequatur destruendam libertatem voluntati propriam, atque essentialem. De Calvinianis sic loquitur: *Quantumvis negent necessitatem naturalem, volunt tamen ad malum perinde, atque ad bonum determinari voluntatem à necessitate liberum voluntatis consensum antecedente. Quod si verò hic vel ipso fatente, Calvinismus est, quidni & tale dogma ipsius erit? Si quidem ex unâ parte statuit: Actioni seu voluntati, quâ Deus amorem suum inspirat, voluntatem resistere posse, impium esse cogitare; ex aliâ verò non nisi ab hæreticis negari potest, hujusmodi actionem non antecedere omnem voluntatis consensum; quæ ad hoc, ut se moveat, moveri à Deo de-*

III. p. 195.

III. p. 185.

I. p. 156.

beat, & quæ non modò non præcedere, verùm etiam sine gratiâ bonum salutare antegressâ consentire posset. En in quàm apertas, lucèque meridianâ clariores incidere antilogias finat Deus eum, qui contendit scholas omnes Catholicas corrigere, cuique solenne est convitiis proscindere, horrendùmque in modum sugillare proximum.

V. Quod defenſa à novo ſystemate neceſſitas ſit antecedens, tollâtque omnem facultatem ad oppoſitum manifeſtum eſt vel ex conſequentiâ, quam naſci ajunt in homine per omnipotentem Dei actionem. Secundùm illos conferri à Deo gratiam idem eſt, quod redigi eam in actum ab homine. Loquitur ſæpius Anonymus de *inſuperabili neceſſitate amandi, & credendi, naſcente, quando Spiritus Sanctus amorem, & fidem infundit*. Quis dicet, neceſſitatem hanc non antecedere omnem deliberationem, atque uſum rationis, ſi tantùm credit, atque amat homo, quantum per vim omnipotentem ei caritas, & fides infunditur? poſſetne id genus infuſionem voluntas antevertere? Repetit ipſe ſine fronte: *Actioni, quâ Deus in nobis fidem, amorem ſui, reliquasque virtutes infundit, voluntas noſtra reſiſtere nequit*. Involvit itaque Divina hæc actio noſtram, ſiquidem ſæpius iterum repetat: *Infundente nobis amorem ſuum Spiritu Sancto, non poſſe non fieri, quin voluntas amet, & credat*. Credit igitur homo, & amat, quia neceſſitas inſuperabilis, & vis omnipotens ante omnem ejus determinationem eum ad amandum, credendumque compellunt. Hoc enim verò eſt fundamentum novi ſystematis. An Lutherus, & Calvinus nihil plus unquam affirmarint, dicere is demum poterit, qui eorum leſtitavit ſcripta.

VI. Non eſt materia, in quâ fraus & fucus fieri faciliùs poſſit homini his in ſtudiis non exercitato. Inſolens ac paradoxum videbitur vulgo, quod ſi Deus quid infundat, non ſit neceſſarium id haberi. Verùm hic imponitur ex falſâ hypotheſi: Quia Deus non inſpirat virtutes, nec bonum vi infinitâ & abſolutâ, neque ita unquam, ut arbitrio repugnare non ſit integrum, aut quando conſenſum præbet, non habeat meritum. At inquirunt, quando Deus movet animam, poſſibile non eſt, eam non moveri. Poſito, quod Deus eam moveat, certiffimè moveretur: Verùm nunquam ipſam eo moveret modo, ut ejus conſenſus ad motum non liberè concurrat; liberè inquam; quia ei non tollitur facultas ad oppoſitum. Sic Deus ipſam movet, quod non ex neceſſitate ad unum determinet. Dicent: Nonne poſſet eam Deus movere abſolutè, & per ſe? Poſſet utique, at non vult; quoniam infinita ejus ſapientia decrevit, etiam

liberam hominis voluntatem pro ſalute ſuâ conferre quid debere, poſſeque & aſſentiri, & diſſentire; ideòque hanc ei poſtatem nunquam tollit.

VII. OMNIPOTENTIÆ Divinæ, quæ ſecundùm novum ſystema ingreditur naturam gratiæ, nulla prorsus reperitur mentio in tot definitionibus, ac deſcriptionibus, olim de gratiâ prolatis. S. Auguſtinus, qui primas hæc in re tenuit, torque conſcripſit de eâ volumina, nunquam in eam illigavit omnipotentiam. D. Thomas, qui adeò diſſuſe de eâ diſſeruit, non ei omnipotentiam admifcuit, neque ullo eam pacto voluit ex operatione omnipotentis pendere. S. Hieronymus tantum ab iſtâ opinione abſuit, ut ſcripſerit commentario in Genefin, vocare Deum, ſed ſuam illum potentiam noſtro permittere arbitrio. *Dei vocare eſt; & noſtrum credere; tom. 4. nec ſtatim, ſi nos non credimus, impoſſibilis e. 562. (f. impotens) Deus eſt: ſed potentiam ſuam noſtro derelinquit arbitrio, ut juſti voluntas præmium conſequatur*. Quâ igitur autoritate novam, atque ita contrariam quis aſſit definitionem introducere? Epitheton omnipotens ſemel duntaxat invenire potuit Anonymus, datum ſemel gratiæ poetice à D. Proſpero in verſibus. Verùm D. Proſperi ſententia non ex hoc epitheto, verùm ex ejus tractatu de gratiâ in favorem S. Auguſtini compoſito colligenda eſt. Docet in eo, magnam partem hominum repellere gratiam Servatoris, aut negligere. *Quamvis, inquit, magna pars hominum gratiam aut repellat, aut negligat*. Docet, multorum perversitate accidere, ut gratia ab ipſis reſpuatur: *Quod à multis reſuitatur, ipſorum eſt nequitia*. Vide ſis, an exiſtimarit ipſe, conſeſſionem gratiæ eſſe voluntatem omnipotentem, & infuſionem, quæ repelli non poſſit, perque eam neceſſariò credere voluntatem, & amare.

VERBO: Manifeſtiſſimum eſt, quod, tametiſi revocare gratiam ad delectationem indeliberatam, diverſum ſit principium ab eo, quo ad actionem omnipotentem reducit, conſeſſaria tamen eſſe prorsus eadem, atque utroque modo ex æquo arbitrii libertatem deſtrui; inductâ in hominem neceſſitate, quæ eum ante, quàm ipſe deliberet, determinet, omnemque eripiat ad oppoſitum facultatem.

CAPUT IX.

Systema novum apertè aſſerit gratiam eſſe inſuperabilem, atque inferre neceſſitatem.

CANDORIS, perſpicuitatisque laus Janſeniſmo præſenti negari non poſeſt. Exulare demum juſſæ ſunt aſtutiæ & cal-

lidæ; obscuræque propositionum transmutationes, quæ mens ac finis obtegebatur. Decantat Anonymus noster sonoris tibiis, gratiam esse insuperabilem, & necessitantem. Id nimirum significatur ex ipsius mente, vocabulo: *omnipotens*. En tibi, cur condemnatione pensi non habitâ in eoroti sint, ut defendant, gratiam esse operationem Dei omnipotentem.

II. Quis verò in regione unquam Catholicâ insuperabilem hoc modo appellari gratiam audivit? Defensores gratiæ per se efficacis docuerunt semper, quamvis infallibiliter illa effectum sortiatur, neque unquam repugnet voluntas, salvari nihilominus libertatem ex eo, quod posset repugnare; quod idem valet, ac: Non superari quidem gratiam, non esse tamen insuperabilem. Communis semper scholarum Catholicarum pro gratiæ efficaciam maximè militantium fuit opinio: *Gratiam per se efficacem ita regere voluntatem, ut vim, & potestatem resistendi ei non adimat*. P. Con-

sem. I. p.
107. ed.
Col.

rensonius tanto ejus captus studio prolixè ostendit, quomodo efficacia Divina nunquam tollat dissentendi potestatem. Clar. P. Concina: *Mibi certum est, voluntatem humanam, hæc Divinâ, & naturâ suâ efficaci gratiâ ornata, liberrimam esse libertate indifferentiæ ad oppositum, & dissentire si velit, eidem gratiæ posse*. Ita cæteri Catholici communi consensu. *res insuperabile* autem idem valet, quod res, cui resisti absolutè non potest. Qui igitur consulemus libertati? Nemo unus SS. Patrum, nec S. Augustinus, nec D. Thomas, qui tot ac tanta scripsere de gratiâ, hoc ei unquam tribuere *ἐνιδεον*. Quâ igitur autoritate, ac supercilio id modò placet invehere? Cuperet equidem persuadere, facere à se Angelicum, quando adducta sunt in Confirmatione verba Sancti decretoria: *Sic Deus movet mentem humanam ad bonum, ut tamen possit huic motioni resistere*? Pupugit hic locus vehementer Anonymum. Oggerit itaque primùm solennem sibi nœniam Comicam. Locum hunc esse, *mutilum, mutilatum, truncum, truncatum*, & contextum sensum efficere contrarium. Recitemus itaque ipsum fusiùs, quoniam sic illustrabit, declarabitque multò meliùs sententiam, cujus gratiâ in Confirmatione adductus fuit. *Deus movet omnia secundum modum eorum, & ideo Divina motio à quibusdam participatur cum necessitate, à naturâ autem rationali cum libertate, propter hoc, quod virtus rationalis se habet ad opposita: Et ideo sic Deus movet mentem humanam ad bonum, ut tamen possit huic motioni resistere*. Mover Deus mentem nostram ad bonum, at eo modo, ut ejus motioni mens possit resistere, quia mover causas congruenter eo-

Quodl. I.
q. 4. a. 7.
ad 2.

rum naturæ, ideòque alias cum necessitate, at naturam rationalem cum libertate, propterea quòd facultas rationalis non sit determinata ad unum, sed possit utrumque, hoc est res sibi oppositas. Ecce, quomodo vir sanctus adferat etiam rationem, cur mens possit resistere. Poterit hic textus esse speciminis loco, ad intelligendum, quâ veritate repetat perpetuò Anonymus, loca ab Historico adducta esse *iniquè mutilata*, ideòque corrupta, atque adulterata. Idem in singulis ostendere res foret molestia incredibilis: Qui tamen conferre inter se loca gravatus non fuerit, idem semper deprehender. Contra disertum adeò effatum Angelici, quod nimirum possimus *huic motioni resistere*, non dubitat dicere Anonymus *resistere motioni* non fore aliud, quàm *Deum superare*; posita quippe semper falsâ illâ hypothese, quod moveat Deus omnipotentia absolutâ, & repugnandi aboleat potestatem.

III. p. 48

III. At contra eandem autoritatem post plura *ἀποδείκνυσθαι*, comminiscitur, voluisse S. Thomam, quando dixit, *posse motioni resisti*, significare, posse mentem humanam resistere *motioni moti*, non moventis. Verùm enim verò nonne de Dei moventis motione loquitur D. Thomas, cum ait: *Deus movet, & post: Huic motioni?* Quis frigidiora unquam vidit sophismata, quis putida magis, atque insulsa? Affirmat Anonymus, *motionem moti* (sermo profectò inconditus, atque insanus, cum moti non sit movere) congruere cum doctrinâ Aristotelis; qui in sex libris ex octo illis phisicorum nullâ de re plura docuit, quàm de motu, at eum in modum locutus est nunquam. Potestne certus reddi è versione, aut præsto habere virum, qui motus pietate græcum ei textum exponat? Eadem rursum chordâ oberrat, alio dicens loco, *motio moti verba esse Angelici*, qui pariter eo modo locutus est nunquam; sed dixit: *Actus moventis in moto est motus; quia in moto est motus, non motio, seu actio movendi*. Pronunciat etiam Adversarius, in decimâ Quæsnelli Bullam non accipere *res operatio activè*; somniatque intelligere id Quæsnellum *passivè*; hoc est, *prout est motio moti*. Unde si audimus Anonymum, *Gratia est operatio manûs Dei*, non significat, *est operatio manûs Divinæ*, sed est *motio moti*; & hæc verba significant *delectationem indeliberatam*. Atque ideo propositio fuit damnata. Superi boni! ubi terrarum sumus? Quæ non hodie monstra in impressis legere, quæ non à Theologiam profrentibus audire cogimur! Atque ut ad *res insuperabile* revertamur, an pro nihilo etiam ducemus S. Scripturam? *Vocavi, & resististis. Vos semper Spiritui Sancto resistitis*. *Verbum*

Prov. I. 24.
Act. VI. 5.
XIII. 46.

Verbum Dei repellitis. His omnibus infu-
per habitis Anonymus: *Hujusmodi actionem, operationem, seu voluntatem Dei esse efficacissimam, & insuperabilem.* Et si ipsius effato statum, *demonstrat esse Canonem fidei.*

IV. VERUM non tantum *insuperabilem*, atque *inimpedibilem*, sed ut melius percipiatur, necessitantem etiam vocat gratiam Anonymus. Posset equidem vocabulum *insuperabile* in alio sensu à quodam usurpari. Sed postquam adversarius suus scripserat in responsione, quod, qui gratia trahitur, veniat cum merito, ideoque gratia vim non inferat, refellit hoc dictum Anonymus, asserens, nolle se *imponere lectori vocabulis ambiguis*; gratiam, siue veniat hoc nomine *actio Dei*, siue *bonum in nobis per Divinam actionem productum*, utramque esse necessitantem necessitate *hypotheticâ*. Adjectio autem vocula: *Hypotheticâ* quomodo adhuc clarius ejusdem atgressionem prodar, ostendetur suo loco. Epithetum autem hoc non

II. p. 29.
III. p. 183.

III. p. 192.
III. p. 182.

III. p. 121.

Philem.
XIV.

Cont. gent.
I. 3. c. 148.

tom. 4. p.
417.

I. p. 34.

obstat, quominus eam esse declararet necessitantem *insuperabilem*. Credit fortassis teli se istum declinaturum, si dicat intelligere se actionem Divinam, & voluntatem Dei gratias aliquid dantis. Verum vidimus jamtum, & visuri deinceps sumus, velle ipsum, à Dei volitione nostram necessariò produci; oriri ab hac actione, quod voluntas necessariò amet, & credat, tollique per eam omnem potestatem ad oppositum. Vidimus, iterare eum sæpius, non posse actioni, quâ Deus infundit, voluntatem nostram resistere. En igitur, quomodo velit actionem Divinam, quo nomine ipse gratiam intelligit, reapse inferre necessitatem. Parum penli habet, quod voluntario opponatur necessitas, unde Apostolus: *Nè velut ex necessitate bonum tuum esset, sed voluntarium.* Non curat, quod doceat Angelicus: *Hominem per auxilium Divinae gratiae non cogi ad virtutem.* En igitur, quanto superet intervallo Jansenium, ejusque primos sectatores, qui eò non fuere progressi, ut tantundem affirmarent, atque ejusmodi adhiberent vocabula. Imo Calvinianorum temperantiores iisdem sese abstinere: Unde habetur in Lexico Chamberisii, edito nuper in Italiâ Veneriis: *Nonnulli ex Calvinianis rigidioribus admittunt gratiam necessitantem.* Talis necessitas est citra dubium antecedens, quemadmodum paulò ante vidimus. Dignum admiratione est, quod legitur in primo Anonymi: *Quæ tamen necessitas non absoluta, nec antecedens est, sed ex necessariâ actionis cum proprio, & proximo termino, seu effectu, connexionem pendet, ac ducitur.* Non est necessitas antecedens, & tamen nascitur ex actione Dei omnia præcedente: Non est absoluta, & dependet à suâ connexionem necessariâ cum effectu. An hæc connecti possint assertiones? S. Hiero-

nymus ex adverso: *Ubi necessitas, nec covonata est; & S. Augustinus in hoc effatum: In rectè faciendo nullum est vinculum necessitatis, quia libertas est caritatis.* In libro alio: *Nam si necessitate id fecisset, nullo peccati crimine teneretur.* Verum tueri se conatur ex S. Thomâ, ex illo nempe S. Thomâ, qui ita docuit: *Quia voluntas est activum principium, non determinatum ad unum, sed indifferenter se habens ad multa, sic Deus ipsam movet, quod non ex necessitate ad unum determinet, sed remanet motus ejus contingens, & non necessarius;* cum illo S. Thomâ, qui scripsit: *Inclinatio gratiae non imponit necessitatem, sed habens gratiam potest eâ non uti, & peccare.* Dictum jamtum est in Confirmatione, non ponere Anonymum principia illa necessitatem inducentia, quæ à quibusdam posita fuere hæreticis: Sed docere, produci eam vi actionis Divinae, unde eandem esse consecutionem. Hic Anonymus conatur ostendere, magnum esse discrimen inter actionem Dei, & creaturarum. Nova, si superis placet, notitia! posse item Deum operari in voluntate, posse eam mutare, posse quid producere; quæ quis unquam inficiatus est? Item adversarium suum non credere Deum esse omnipotentem, imò plus tribuere creaturis; quàm Deo. Verum adversarius ejus declaravit è contrario, se non credere, omnipotentiam unquam agere contra quàm velit Deus, ideoque conjungi cum voluntate ad producendum cum eâ consentum, quin tamen ei tollat potestatem ad oppositum; quoniam hoc si faceret, auferret ipsi libertatem illam arbitrii, quam ab illâ auferri nunquam vult Deus, eamque in eâ constitueret necessitate, quæ omni eam merito privaret.

P. I. qu. 63.
a. 3.

III. p. 186.

V. VERUM prætermittenda non est quædam hic animadversio. Prædicat sexcenties adversarius, non competere insuperabilitatem, nisi gratiæ per Dei actionem intellectæ, non verò acceptæ pro amore per ipsam inspirato. Unde tantò minus credendum foret, tribuere ipsum huic producto vim inferendi necessitatem. Et tamen decipimur: Quia abjurat sæpe hoc suum principium, vultque etiam à producto necessitatem progigni. Repetit in postremo hoc volumine, quod dixerat in secundo. Si etiam nomine gratiæ significare cupit bonum in nobis ab actione Divina productum, hoc est, amorem, aut fidem, etiam hoc modo est necessitans necessitate hypotheticâ. Videbimus mox, quomodo rō hypotheticum non possit hic impedire, quò minus sit vera necessitas.

II p. 29.
II. p. 317.

VI. CITAT bis in animadversionibus, quasi D. Thomæ effatum: *Ad actionem Dei statim, & ex necessitate sequitur effectus.* Reposuit historicus: *Quæ verba in S. Thomâ non habentur: Haberi tamen possent.* Verum hæc necessitas transferri non potest ad gratiam necessariò operantem. Dolet Anonymus in

I. p. 35.

v. Conf. p.
214.

Defensione, quòd homo quidam his in rebus recens ac novus ei credet, non extare ibi hæc verba; atque ut ostendat ibidem haberi, plura Sancti dicta congerit, in quibus, quod mireris, hæc verba nihilominus non reperiuntur; & reapse concludit Anonymus ipse: *Sufficere, quod hæc verba sint Doctrina S. Thomæ*. Sed cum historicus dixerit respondendo, posse ibidem haberi, non negavit continere ea illius doctrinam: Quod tamen negare poterat, si verba illa intelligenda forent, quemadmodum juxta sua principia illa intelligit Anonymus. Reperitum fuit in Confirmatione, prædicta verba non haberi nec in illo loco, nec in ullo alio Sti Thomæ. Anonymus conatus fuit illa progignere, confociando duo loca separata: Verum nec unus, nec alius habet hæc verba: *Ad actionem Dei*, quæ plurimum huc faciunt. In tertio itaque hoc volumine plus solito bacchatur, affirmatque debuisse *sufficere, ipsi collustrando, quod ob oculos positum fuerit, verba illa extare loco relato*; quando è contrario oculi docent, certissimè illa ibidem non haberi. Sed profert plura alia dicta illius articuli, & in nullo horum (adi quæso amice lector ipsum locum, quoniam tibi videbitur impossibile) verba illa habentur, quamvis hinc inde aliqua excerptat. Asserit itidem: *Causa dicitur, ad quam ex necessitate sequitur aliud, idem esse, ac ad actionem Dei statim, & ex necessitate sequitur effectus*. Verum contentio erat de ipsis his verbis, & hic nè sensus quidem ullo modo idem est. Tot porro evidentium & facti, & rationis falsitatum ratione non habitâ exultat, & solenni illo suo artificio exprobrandi hallucinationes, ridiculam simplicitatem, stuporem ingenii, ignorantiam linguæ latinæ, intelligendi incapacitatem, lætus triumphat, occiditque victoriam.

VI. DICTUM fuit in Confirmatione, adhibuisse scriptores Catholicos vocabula hæc: *Necessitas infallibilitatis, & necessitas coactionis*. Regerit hic Anonymus, non esse hoc idioma Catholicum, locutos ita fuisse *Jansenium*, atque ipsum adeò *Calvinum*. Quid igitur dicemus de D. Thomâ, docente, præparationem ad gratiam, quantum quidem ab ipso Deo provenit, *habere necessitatem ad id, ad quod ordinatur à Deo, non quidem coactionis, sed infallibilitatis*. Verum in immensum excresceret oratio, si quidquid non quadrat, refellere ferret animus.

CAPUT X.

Non salvari libertatem arbitrii, dicendo, posse Caritati jam infusæ postmodum resisti.

RATIO postulat, ut adversariorum nostrorum detestemur apologias, & quid-

quid in confirmationem, ac commendationem sui systematis excogitare sciverunt, proferatur in lucem. Primum itaque profitentur, omnipotentem, insuperabilem, inimpedibilem, necessitantem à se gratiam non asseri, cum pro dono illo interiore, quod à Deo datur, accipitur; sed tum demum, quando pro actione, per quam datur, accipitur. Imò declarant: *Voluntatem nostram posse semper interiori gratiæ, id est, Dei amoris nobis inspirato resistere*: Et repetunt, *operationi Divinæ resistere hominem non posse, posse tamen voluntatem resistere effectui, seu termino ea operatione producto*; atque hoc pacto libertati consultum volunt.

II. PROFITENTUR igitur conceptis verbis: *Actioni, quæ Deus in nobis fidem, amorem suum, reliquasque virtutes infundit, voluntas nostra resistere nequit*; & si Spiritus Sanctus suum nobis infundat amorem, & fidem, non posse non fieri, quominus amet voluntas, & credat. Declarant, Divinam actionem consensum nostrum involvere, quandoquidem per eam insuperabilis amandi, credendique necessitas nascatur in nobis. Nihilominus contendunt, non amitti liberum arbitrium: At quam demum ob causam? Quia in amore, & fide infusâ non constringatur ad perseverandum, sed tum possit resistere, hoc est excitare amorem perversum, cumque vehementiorem, quodque à Deo impressum fuit, ejicere. Quis autem ratiocinii hujus fallaciam non videt? quis non videt, non esse hoc aliud nisi oblectari ac resistere conservationi, non autem productioni Caritatis, & fidei? Quis non videt, consensum nostrum hoc modo jamtum ante ab actione Divinâ insuperabiliter fuisse productum?

III. AD hypothesein porro illam quod attinet, non posse nimirum nos damno nostro Divinæ huic actioni reluctando resistere, interrogemus D. Augustinum, qui loquens de Judæis respondebit: *Qui de se præsumentes gratiam repellebant, & in Christum propterea non credebant*. Respondebit: *Perinet ergo ad nos, ut salvi simus, accipere, & habere, quod dat, qui de suo bonus est*. Respondebit, non oportere adhiberi arbitrium, ad respuendum adjutorium Divinum: *Non ut superbâ voluntate respuant adjutorium*. Respondebit in sermone de gratiâ contra Pelagianos: *Ut Deus velit dare, debes & tu ad accipiendum accommodare voluntatem*. Respondebit, cupere quidem Deum eam largiri, at non largiri passim, nisi postulanti, ne det accipere recusanti. *Deus autem dare vult, sed non dat nisi petenti, ne det non cupienti*. Respondebit, *quod sibi nocet, quisquis resistit voluntati Dei*. An ad has autoritates respondere possit homo rationis compos, penes quemvis prudentem esto

esto iudicium. Recitavimus paulò ante per os D. Prosperi, quomodo magna pars hominum Salvatoris gratiam repellit, aut negligit, atque ab eorum oriatur perversitate, quod à multis refutatur. Vide igitur lector amice, quantum in hoc sensu dogmati repugnet, qui asserit: *Actioni, seu voluntati, quâ Deus amorem suum inspirat, voluntatem resistere posse, impium est cogitare.* Admittere inspirationes, easque respuere in nostrâ est potestate. Impedire equidem nequit homo, quo minùs bonas cogitationes immittat Deus; potest tamen eas non admittere, & dissentire. Dixit Concilium anathema docenti, non posse dissentire si velit. Angelicus commentatus est in Joannem: *Dedit eis potestatem filios Dei fieri per gratiae susceptionem.* Potestas igitur in actum redigitur, admittendo gratiam à Deo nobis oblatam. *Sperate in eam, quæ vobis offertur, gratiam,* scribit S. Petrus. Non molestum sit audire adhuc tria verba ex Angelico. *Dicunt Sancti communiter, Dionysius, Augustinus, & Anselmus scilicet: Quod causa, quare iste non habet gratiam, est, quia ipse noluit accipere; & non, quia Deus noluit dare, quia lumen suum nobis offert.*

IV. COLLABASCIT igitur omni ex parte hypothesis, quod actio illa Dei sit insuperabilis: At dato etiam, quod subsisteret, libertatem tamen non saram testam præstat assertio, quod postea possit homo mutare mentem. Postquam indeclinabiliter credidit, & amavit, quid refert, quod ejicere postea caritatem possit, & à fide deficere? Id quod improprie ab adversario vocatur resistere. Confitetur duntaxat ex eo, non tolli ab actione Divinâ mutabilitatem. Ad salvandam verò libertatem arbitrii non sufficit, quod contravenire possit gratiæ, postquam eam insuperabiliter recepit, moremque gessit. Acculabat etiam Calvinus Catholicos, quod putabant, in manu nostrâ esse, respuere, vel accipere oblatam Dei gratiam. Sed audiamus D. Thomam: *Licet aliquis per motum liberi arbitrii Divinam gratiam nec promereri, nec acquirere possit, potest tamen se ipsum impedire, ne eam recipiat.* Et pressius etiam: *Cum hoc sit in potestate liberi arbitrii, impedire Divinæ gratiæ receptionem, & non impedire, non immerito in culpam reputatur ei, qui impedimentum præstat gratiæ receptioni.* Non sufficit igitur, esse in potestate arbitrii retinere eam, vel abjicere; oportet insuper esse in eâ, acceptare eam, vel recusare. Ita idem in Petrum Lombardum: *Causa, quare iste non habet gratiam, est, quia ipse noluit accipere.* Quid hic possit respondere? Turbatur adversarius, ubi exponit: *Voluntatem non posse impedire, quominus inspiraret nobis Spiritus Sanctus bonos illos motus*

voluntatis; nec posse eos non recipere; posse tamen receptos impugnare. Non est possibile, impugnare illos, cum recipiuntur, sed postquam recepti fuere. Verum hoc modo forent in nobis motus salulares voluntatis ante omnem nostram deliberationem, & quin possemus repugnare. Ecce ad quam cœcitatem non adigat studium partium? Contendit, ad salvandam libertatem sufficere, quod possit impugnare consensum jam præstitum, eumque retractare. Verum si necessario & vi omnipotentiae præstitus jam est consensus, quo loco erit libertas? *Voluntas creata non potest resistere, hoc est, non potest impedire, quominus bonas Deus producat cogitationes, amorem infundat; sed poterit non consentire bonis istis cogitationibus, poterit consensum jam præbitum impugnare.* Jam verò qui conciliantur posse non consentire, & jamtum præstitisse consensum? Qui poterit non assentiri, cui actus amoris infusus jam est?

V. ATQUE ut decidatur, quàm contrarium Catholice doctrinæ sit, contendere, quod sufficiat posse resistere effectui actionis, hoc est dono dato, satis esse deberet observare, quomodo hoc pacto dissentire, ac palam contradicatur Concilio Tridentino. Caput istum illius declarat, justificationis exordium repeti debere ex vocatione, ad quam excitantem, & adjuvantem gratiam adulti libere assentiendo, & cooperando disponantur; ita, ut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat inspirationem illam recipiens, quippe qui illam & abjicere potest; neque tamen sine gratiâ Dei movere se ad justitiam coram illo liberâ suâ vocatione possit. Decidit itaque Concilium, tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, ipsum etiam hominem operari; neque solummodo post eam receptam, sed operari in ipsâ receptione: *Inspirationem illam recipiens.* Et quam demum rationem, quàmque explicationem adfert Concilium de homine in ipsâ etiam receptione operante? Eccam: *Quippe, qui illam & abjicere potest.* Operatur ipse itidem, & meretur eam acceptando, quia posset abjicere; unde quod acceptet, dum posset abjicere, est actio ei concilians meritum. Eximium vertendi, interpretandique donum prodit noster Anonymus, quando etiam in tertio repetit, verbis his: *Quippe qui & illam abjicere potest, significari, quod Dei voluntas operetur per omnipotentiam.* Jactat itidem hoc donum eadem paginâ, confirmans etiam, Patres Tridentinos per voluntariam susceptionem gratiæ expressisse, quod gratia posita est in inspiratione vitæ spiritualis. Quis amabo dicere possit, quo pacto vernacula ejus phrasis referri ad latinam Concilii queat? Quivis

G g g

alius intelliget, doceri à Concilio his verbis: *Voluntariam rem esse, recipere gratiam.*

VI. REVOCARI hinc in mentem possunt quaedam absurda, quae hanc ex sententiâ sequerentur. Sequeretur, quantumvis etiam nefarius quis sit, fuisse illum primò bonum ac probum; quia antequam expelleret gratiam, eam admisisset, morèque gessisset. Sequeretur, admittere, & postmodum expellere idem fore, quod resistere, quemadmodum adversarius, ut salvare videatur dogma, falsâ nomenclaturâ appellat peccatum. Sequeretur ante omnia, inspiratam semel gratiam amitti nunquam posse, neque unquam animo egressuram; quia ejusdem Dei est & conservare, & producere, docente Angelico, ipsum esse causam illius non solum quantum ad fieri; sed etiam quantum ad conservationem ipsius. Jam verò æquè ipse est omnipotens, quando conservat, ac quando producit. Unde si ratione omnipotentiae, cum dare Deus vult gratiam, non possumus eam recusare, ejusdem ratione, cum data fuerit, non poterimus ejicere. Quandoquidem, si Deo danti, quia omnipotens est, non possumus nos opponere, ne quidem conservanti, utpote nihilominus omnipotenti, obistere poterimus.

VII. Indigitatum fuit hoc argumentum in Confirmatione, mirumque est artificium, quo modò extricare se eo conatur Anonymus. Affirmat sub finem, non intendere equidem se, quod non possit creatura resistere actioni, quâ Deus producit initio illum amorem, sed quod possit resistere actioni, quâ eum conservat. Primam perinde actionem, ac secundam non esse distinctam à Deo, & esse omnipotentem. Qui igitur reapse resistimus peccando omnipotentiae conservanti, & non producenti? Respondet, non resistere prorsus nos, nè quidem conservanti, cumque gradus quatuor amoris Divini infusi sunt, hos semper conservari; cum non possit peccator directè destruere amorem illum Divinum à Spiritu Sancto productum. (Hoc modo progreditur usque adeo ad negandum arbitrium, etiam relatè ad malum) Possit tamen excitare voluntatem sex gradus amoris creaturarum, ac tum demum pravam effici. Quibus verbis asserit, quod, qui semel amavit Deum, amorem hunc semper conserveat; & subsistat caritas in homine, qui actu est in peccato. Atque hujusmodi viri sunt Theologi. At, qui inaudita hujusmodi sensa impugnat, & ventilat, in Theologicis ipse hospes est.

CAPUT XI.

*Adhibita gratis in defensionem
sophismata.*

ANONYMUS eodem planè artificio, quo Jansenius, è longinquo gradum

librans prædicat, credi oportere fide Divinâ, voluntatem Dei non esse ab ejus essentia distinctam, & cum Divina essentia sit omnipotens, sequi, Divinam etiam voluntatem esse omnipotentem. Quis unquam id inficiatus est, & quæ obsecro id demonstrandi necessitas? Cæterum non solent loqui hoc modo Theologi, quippe qui in ostendendâ voluntatis omnipotentiae non recurrunt ad omnipotentiam essentiae. Angelicus 12 insumpsit articulos in exponendâ ubertim voluntate, nullam tamen fecit in illis essentiae mentionem. Quàm novus pariter dicendi modus est, insuperabilem esse essentiam? Hoc profectò est loqui Theologice!

II. DIXERAT S. Thomas, vocari etiam gratiam voluntatem Dei gratis aliquid dantis. Adversarius hinc deducit, gratiam eo sensu acceptam esse omnipotentem, quia omnipotens est voluntas. Verum non accipitur eo sensu gratia, quando de eâ, & libero arbitrio disputatur; unde verborum hinc ambiguitate luditur. Et licet Divina voluntas sit omnipotens, inde non conficitur, Dei benignitatem operari vi etiam insuperabili, quando hujusmodi concedit gratias.

III. ADDUCIT, D. Prosperum vocasse gratiam omnipotentem, neque tamen idcirco fuisse Sectatorem Quesnelli. Tribuit hoc ei epitheton in versibus; nec injuriâ, si perpendamus, posse eam Deum talem efficere, quando ei libet. Sed in tractatu suo dogmatico docuit, repelli eam sæpe ab hominibus, ac respui. Tantum abest, ut in sensu Anonymi eam crederet omnipotentem, tamque falsum est, voluisse ipsum hanc Dei operationem esse omnipotentem, & impedibilem, quemadmodum non veretur asserere Anonymus.--

IV. PROSEQUITUR telam, abutens de more sacris effatis: Deus in nobis operatur, Deus est, qui operatur in nobis velle; & vi harum connititur tueri, quantumvis Dei operatio sit omnipotens, insuperabilis, impedibilis, hoc tamen non prohibere, quò minus creatura libere velit, credat, amet, & operetur. Posset id fortè à quopiam rectè explicari, at non ab ipso, qui nullâ verbis temperatione adhibita toties contestatur, voluntatem non posse resistere, neque fieri posse, ut voluntas non amet, non credat; istamque necessitatem esse insuperabilem. Operatur Deus, & eodem quoque tempore operamur nos per ejus gratiam libere, quia consentire, & dissentire possumus. Sed si actio Dei efficiat, ut necessariò consentiamus, en tibi ereptam nobis omnem facultatem ad oppositum, in quâ essentia libertatis consistit. Advertaturque diligenter, impingere hominem, quando proficitur, se non

P. 1. qu. 19.

loqui, nisi de actione. Credere, & amare sunt effectus, & quidem effectus, ab hac Dei actione provenientes. Si autem hi consequuntur necessariò, etiam de his intelligit, & his quoque tribuit, quod minùs sint *impeccabiles*, quàm actio. Advertatur quæso ad hoc diligenter. Elucet eadem contradictio, dum pluribus in locis repetit, necessitatem non cadere in effectum, postquam statuerat, huiusmodi necessitatem ex *necessariâ actionis cum proprio, & proximo termino, seu effectu connexionem pendere.*

- V. ADJUNGIT ANONYMUS, Gratiam esse *se Deum ipsum*, atque inde provenire *eius omnipotentem insuperabilitatem*. Quis ita unquam loqui quenquam audivit, & dicere, gratiam Dei esse ipsum Deum? Adducet, non intelligere se gratiæ nomine donum illud, quod semper intellectum fuit; intelligere de operatione Deo identificatâ. Quæ non ambiguitas, quæ verborum nascetur confusio, si nova hæc methodus Deum gratiam appellandi introduceretur? *Ad veritatem locutionum non solum attendenda est res significata, sed etiam modus significandi.* Præterea: Hæc operatio non spectat ad immanentes; ex illis est, *quæ procedunt in exteriorem effectum*. Considerare igitur convenit effectum, qui, si ex actione Dei insuperabili necessitate, & invincibili omnipotentia consequeretur, in aperto est, privandum à Deo hominem illo arbitrio, quo sapientissimè eum à se nunquam privatum iri decrevit. Quid juvat iactitare dictum illud: *Cui volenti salvum facere nullum hominis resistit arbitrium?* Et decantare, quod contendere, posse repugnari, idem sit, ac omnipotentiam negare? Et ingeminare, quæstoribus sisti oportere adversarium, quod non credat Dei omnipotentiam? Frigidæ hæc nugæ sunt, quæ jure admirationem movent; quia ducenti amplius anni, cum ab orthodoxis hæc hæreticorum profligata, dissatâque fuere deliria. Non decet veritatem hanc eo modo intelligere, quo Calvinus, quando se ostentabat concludendo: *Non est itaque dubitandum, voluntati Dei humanas voluntates non posse resistere.* Quis unquam dixit resisti posse voluntati Dei simplici, absolutæ, & beneplaciti? Sed hypotheticæ, & metaphoricæ plus satis resisti potest. Quorsum igitur, repetere, *posito, quod Deus sit omnipotens, possitque facere, quicquid libet, necessariò consequi nullam creaturam impedire posse, quominus ipse faciat, quod libet.* Hoc est verborum phaleris imponere illiteratis. D. Thomas ex instituto discutit, *utrum voluntas Dei semper impleatur*, & docet cum Damasceno, illud v. g. quod omnes salvos velit, intelligi oportere de voluntate antecedente, non de consequente; & quod antecedenter volumus,

non simpliciter nos velle, & quicquid Deus simpliciter vult, fieri, licet illud, quod antecedenter vult, non fiat. Consultatur amabo Historia Theologica lib. 12. & 13tio; ubi difficultiora S. Augustini loca singillatim explicantur. Librum illum, in quo scripsit Augustinus, *volenti salvum facere nullum hominis* de corr. & resistit arbitrium exorsus est, stabiliendo: *Liberum arbitrium & ad malum, & ad bonum faciendum constitutum est, nos habere, licet ad malum ex se liber sit, & ad bonum meritorium non nisi Redemptoris liberantis virtute.* Notatu digna est cæcitas, & stupor Anonymi, responsionibus, quas ibidem addert ad verba illa Augustini: *Sibi nocet, quisquis resistit voluntati Dei* se ipsum jugulantis; & quicquid tanto studio illis aliis verbis: *Nullum resistit arbitrium inædificarat, planè subvertentis.*

VI. COMMODEMUS modò syllogismum adversario, qui tamen suis ex assertionibus collectus est, instrui tamen ac vibrari ab ipso non potuit; multorum autem conturbare mentes posset. Posset itaque sic dicere: Actio Dei est identificata Deo: Deus est omnipotens; igitur & actio est omnipotens. Sophisma hoc dissilari pluribus modis potest. Actionem Dei esse ipsi intimam, verum est; quia quicquid est in Deo, Deus est. At non ideo considerare Divinas actiones convenit, ut sunt eadem inter se; neque ut in ipso sunt Deo, sed relatè ad res effectas. Quemadmodum distinctio voluntatis antecedentis, & consequentis non accipi debet in Deo *ex parte ipsius voluntatis*; sed *ex parte volitorum*. Hinc est, quod Divinæ actiones sint diversissimæ, & modò majores, modò minores; cum sit indubitatum, *Deum agere per voluntatem non per necessitatem naturæ; & Deum agere in creaturis non ex necessitate naturæ, sed per arbitrium voluntatis*; atque ideo effectus non sunt immani, & infiniti, sed procedunt secundum determinationem voluntatis, & intellectus ipsius. Ambiguitas itidem nascitur ex voce *omnipotentia*, quasi ratione illius consequi semper actio Dei deberet id, quod nobis videtur consummatio effectus. Omnipotentia consistit in eo, quod obtineat semper Deus, quod vult; & eo modo, quo vult; non autem, quod consequatur, quæ ob infinitæ suæ sapientiæ fines non vult, aut eo consequatur modo, qui ab æternis suis discordet decretis. Actio Dei semper obtinet; quod vult, nec plus, nec diverso quàm quo vult, modo. Quot non res permissio naturæ ordine imperfectè procedunt, quia permittuntur influxui, & cursui causarum secundarum? Idcirco, quicquid accidit, non Divinæ potentiæ mensura est, sed ejus voluntatis executio. Quando agitur de humano arbitrio, quod ipse prorsus liberum vo-

luit, nemo non vider, non adhibiturum illi ipsum eam vim, quæ auferendo illi facultatem ad oppositum, libertatem omnem extingueret, atque aboleret. Non vult contravenire concepto à se Decreto de consensu semper libero futuro. Unde falsam omnipotentiae instillare procurat ideam, qui spargit, actionem quæ confertur gratia, esse actionem omnipotentiae, ac proinde insuperabilem, quasi Dei omnipotentia contra voluntatem Dei pugnare deberet. Quando dicunt: *Inspiratio Caritatis est actio Dei omnipotentis, igitur repelli non potest*; respondendum est, distinguendo. Actio Dei est inspiratio facta eo modo, ut admittere eam & recusare voluntas possit; concedo. Facta ita, ut potestatem eam rejiciendi amittat voluntas; nego. Secundum novum hoc systema nunquam contingeret, non acceptari inspirationes Divinas, quia etiam tenuiores à Deo immittuntur omnipotente

VII. IN apologiis suis Anonymus multum sibi placet de novo quodam suo vocabulo, cui magnum ipse robur tribuit. Videns nempe, quomodo homines orthodoxi cohorrescant, cum audiunt, gratiam esse necessitantem, mederi malo se credit, dicendo, tueri se gratiam necessitantem *necessitate hypotheticâ*; atque hanc ratione nihil prorsus officii, incommodarique libertati asserit. At qui demum accidit, ut nec S. Augustinus, nec D. Thomas, nec alius quidam Catholicus hypotheticam necessitatem agnovit? Theologus *Adiaphorus* in opusculo suo inscripto Comitii Casali, in Universitate Bononiensi Professore clarissimo, liquidò ostendit, ipsissimam hanc fuisse sententiam Calvinii, ipsamque itidem credidisse liberum arbitrium à se hoc pacto cum libertate conciliandum. Non est animus præjudicare hic scopo ac fini, cujus gratia scholæ quædam hanc vocem *hypothetica* usurpant. Observandum autem est, quomodo Anonymus in tertio hoc volumine hac occasione initium ducat à solita sua querela, quod non explicuerit historicus, quam ipse gratiam necessitantem vocaverit, *Dei voluntatem, an donum à Deo collatum?*

III. p. 182. Crederet hic quilibet assignare ipsum hoc attributum voluntati Divinæ, non dono. Sed accidit, ut paulò post ipsi etiam dono privilegium hoc ex æquo impertiat; unde in finem pro more abit querela. Sed quid, si ostenderetur, quomodo ex ipsissimo hoc vocabulo detegatur, multoque melius dilucideretur error? Quid sibi vult *ad hypothetica*? Significat, atque innuit enim verò necessitatem positionis, consequentiæ, hoc II. p. 29. est, ut ipsèmet exponit, innuit, *necessarium esse, ut sequatur id, quod omnipotens Dei voluntas vult sequi*. En igitur declaratum, quando dicit *necessitas hypothetica*, intelligere eum,

quod cum à Deo confertur gratia, poni semper debeat, ac reapse ponatur, hominem illico, sine repugnandi potestate, consentire; idque ideo, quia operatio sit omnipotens, & insuperabilis. Quo fit, ut tantò melius explicetur, quàm hæc sit absoluta, & antecedens necessitas, inferaturque, hominem, per actionem dantis gratiam sine dissentendi potestate, & sine ullo suo merito Sanctum evadere. Cum quo dogmate optimè congrueret veritas damnatæ: *Dei gratia nihil aliud est, quàm ejus omnipotens voluntas*.

VIII. Ex hypothesi, quam hujus vocabuli causâ sine ullâ ratione admittendam putat, mirè suam deducit victoriam. En tibi ejus ratiocinium! *Necessitas necessitate hypotheticâ, siquidem posito, quod amet, & credat voluntas, necessarium est eam amare, & credere, cum componi non possint amare, & non amare, credere, & non credere: Potest tamen à credendo ad non credendum, & ab amando ad non amandum transire*. Inutilis est medicina, quam ultimis se verbis parare credit: Quandoquidem aliud non adferant, quàm non habere nos ab initio libertatem, sed habere postea, id quod non sufficit, quia jamtum necessitate compulsi credidimus, & amavimus. Quis verò ridiculum magis vidit sophisma, quàm istud, quo probatur existentia & ex hypothesi, & ex eo, quod idem nequeat simul esse, & non esse? Hoc pacto, repositum fuit in Confirmatione, *omnia erunt necessaria*. Respondet modò Adversarius: *Quid interest? Quod foret absurdum omnia esse meram necessitatem ex hypothesi?* Bellum profectò ac lepidum inventum, miro in Theologicis, ac Philosophicis usui futurum! Qui e. g. ostendere veller, existere in mundo vacuum, ordiri deberet ab hypothesi, quod reapse existat: Atque inde jactare, necessariò etiam idem existere, quando idem non posset simul esse, & non esse. Ita Anonymus: *Posito, quod quis adimpleat præcepta amore Dei, sequitur necesse esse, ut ea impleat Dei amore*.

IX. INNUIMUS jamtum, quomodo non solùm actionem Divinam, sed bonum etiam in nobis ab actione productum veli esse necessitans necessitate hypotheticâ. *Siquidem posito, quod amet, & credat voluntas, necessarium sit, eam amare & credere*. En tibi argumentandi modum in superabilem prorsus, atque *divariipentor*! At non citra summam S. Thomæ injuriam præ se fert heros iste, hausisse se ex eo hoc ratiocinium. Non egit vir sanctus illo articulo de necessitate gratiæ consentiendi, sed an Deus velit per necessitatem, quidquid vult? & ad argumenta eorum, qui adductis rebus, quas necessariò velle debet, hoc persuadere conabantur, responderet: *Necessarium dicitur aliquid du-*

III. p. 184.

III. p. 185.

II. p. 29.

III. p. 187.

III. p. 193.

P. 1. qu. 19.

a. 3.

pliciter, scilicet absolute, & ex suppositione; & aliquid Deum velle, est necessarium absolute, non tamen hoc est verum de omnibus, quæ vult. Unde ex eo, quod quid necessarium sit ex hypothese, non sequitur id verè esse necessarium. Quemadmodum ex eo, quod quis necessario hoc est infallibiliter sedeat, quando, re ipsa sedet, non conficitur, esse simpliciter, & absolute necessarium, ut se deat. En igitur, quomodo ex adverso S. Doctor, ex eo, quod vult Anonymus, ostendat frustra quempiam eruere velle, necessarium illud esse, quod non est necessarium nisi ex hypothese. Hinc est, quod & hoc ipso in loco ostendat, quomodo, quod operamur consilio voluntatis, non ex necessitate velimus; quod planè contrarium est iis, quæ cuperet Anonymus constabillire.

Atque hæc sunt rationes, hæc argumenta, quibus novum systema innititur, & quibus se conatur tueri. An porro ex his præcipue, & magis etiam, quàm ex ullà re alià

eius falsitas, antilogiæ, & manifesta Catholicorum dogmatum impugnatio non elucescat, quivis facile colliget Theologus. Aliud itidem argumenti genus reapse adhibet Anonymus, in quo, quia tam frequenter id adhibet, majorem videtur spernere: Nimirum, quod asserat, adversarium à se ipso nempe excitatum, non adferre, nisi rugas, ineptias, & hallucinationum cumulos; non habere intelligendi capacitatem, nec de huiusmodi rebus loquendi peritiam; esse pinguioris ingenii, quàm ut ista capiat, scopum eius esse imponere proximo; & quæ sunt plura id genus. Ad hæc ne gry quidem respondet historicus, præmittens hæc cog tanta bonis Christianis, hominibusque eruditis, atque honestis, nec sciens, nec volens verbis pariter injuriosis, aut inurbanis, nec modis adeò plebejis consuetudini suæ ac sibi met ipsi officere labemque aspergere.

LIBER SECUNDUS.

CAPUT I.

Anonymus apertè negat, acriterque impugnat libertatem indifferentiæ.

MANU jam tum quasi palpavimus, quomodo relatè ad dogma illud, directè impugnatum secundum hic Janse- nismum modò idem, imò priore pejor sit. Demonstrandum restat, quomodo idem prorsus accidat circa alia intimè connexa, atque inde profluentia, in quibus pariter de summâ Catholici dogmatis disceptatur. Agendum autem ante omnia est de indifferentiâ, quia hoc principio non solum religionis hæc in materiâ dogmata, sed legum etiam Civilium, vitæque humanæ canones nituntur.

II. EXPONAMUS itaque primum hoc vocabulum, quod ab hominibus hoc nunquam studio initiatis, intelligi non solet, opinantibus eodem id modo hic accipi, quo, cum aliis de rebus loquimur. Scrip-

I. p. 131. ferat Anonymus: *Mibi nunc declaret velim, Eques Theologus, qui componi valeat illa sua indifferentiæ libertas, quam in Pelagianis ridebat Augustinus, cum hæc infallibilitate amoris Dei, quem à Spiritu Sancto cordibus*

Conf. p. 21. *inditum voluntas nequit non habere.* In responsione ad hoc quesitum, præmisit Historicus: *Falsum esse, quod in Pelagianis deriserit indifferentiam Augustinus: Quandoquidem vocabulum hoc novum sit, neque illi tempestate auditum.* Quid? quòd non iis solum temporibus, sed nè quidem tempore D. Thomæ, aut multo etiam post auditum

hoc verbum fuerat. Nihilominus ridendam propinare notissimam hanc veritatem conatur Anonymus, scribens in hunc modum: Audirem equidem libenter, ut mihi ediceret: *An ante Christum natum, aut minime ante Aulum Gellium vixerit S. Augustinus?* Exscribit hic ad verbum ex Cælepio autoritates Gellii, Ciceronis, & Suetonii, ubi habent voces: *Indifferens, & indifferentia*, & videtur sibi ostendisse ex hoc, vocabulum hoc à Christianis quondam in Theologiâ fuisse adhibitum, & in hodierno significatu Theologico. Superi! in quale adversariorum genus bonus incidit Maffejus! Eadem pagina profert, & planè extra rhombum, versum ex *libris amorum Ovidii*, cujus libri mentio, ubi de amore Divino, agitur, & post nominatum Spiritum Sanctum, quàm bellè hic congruat, dici vix potest. Majori etiam admiratione dignum est, quod, quasi vocabulum *indifferentia* sibi, non scholis proprium foret, & quasi illius causâ dictus ei dies esset, se defendat, falsò dicens: Adversarium etiam S. Augustino tribuere nova illa vocabula influxus superni, gratiæ sufficientis, congruæ, efficaci, actualis, habitualis (quæ cæteroqui adversarius ejus S. Augustino tribuere nunquam cogitavit *μὴ τὸ ὅρα*) idem proinde & sibi fas esse.

III. SCRIPSIT in primo suo: *Si Deus sui amorem producit in nobis, videri potest nutare, imò ruere illud, quod ipse tueretur dogma de libertate, & indifferentiâ; quæ illius est sententia, si Deus in me producit amorem sui, jam non voluntas eam mea producit.* Quis

Ggg 3

amabo intricatæ hujus periodi sensum ac scopum capiat? Quis statuet, an verba: *Quæ illius est sententia ad præcedentem; an verò ad subsequenter referantur sensum?* Quæ quidem obscuritas in causâ fuit; cur in Confirmatione semel referatur sensus verbis hæc non adscriptis, id quod modò tanquam insignis fraus ac dolus sæpe acculatur. At verba prædicta recitata jantum fuerant sub capitis initium. Verùm nihil hæc omnia ad farinam; nec aliò conducunt, quàm ut à rebus gravioribus devietur. Summa hujus loci, ac cardo in eo vertitur, quod dicatur, producente Deo caritatem in nobis, ruere planè systema de libertate & indifferentiâ propugnatum ab Historico. Doctè hic P. Concina: *Jansenistarum systema contra libertatem indifferentiæ non minus, quàm ovum ovo, Luthe- rano, & Calviniano est simile.* Et alibi: *Docent Thomistæ, & Catholici omnes: Vivit libertas nostra indifferentiæ ad utrumlibet.*

IV. Potestas vocabuli hujus, ac notio in Theologiâ primò illa est, quod significet facultatem ad opposita, seu ad bonum & malum; deinde, quod significetur per id, non dari sinè hæc libertatem; cum in- vectus jantum à Lutherò, & prolixè à Jansenio, & Calvino contra Pighium exaggeratus error sit, sufficere ad libertatem, si operemur sponte, nullâ vi coacti, licet operemur necessariò, & sine facultate ad oppositum; in quâ tamen potestate verè sita est libertas arbitrii, quemadmodum omnes omni tempore agnovèrunt nationes Agnovèrunt id ipsum etiam Janseniani quidam emunctiores, ac primi ordinis, qui hæc in re descivèrunt à suo Magistro, & ter- tiâ ejus propositione. Quod adeò verum est, ut Arnaldus homo ingeniosus, & post Jansenium factionis Coryphæus in epistola quadam ad Meldensem Episcopum dixerit: *Optimam, ac brevissimam, quæ quidem de libero arbitrio haberi possit, notionem esse, si dicatur cum S. Thoma, quod sit potestas, aut facultas ad opposita.* Epistola hæc est undecima in tomò imò scriptorum de generali gratiæ systemate. Imò dixit hic Arnaldus, videri sibi satius ita loqui, hoc est potestas ad opposita, quam adhibere vocabulum indifferentiæ, utpote obscurum. Advertatur hic, quàm verum sit, præsentem Jansenismum non uno ex capite multò pejo- rem esse veteri. Operari merè sponte, & non per electionem esset conformare se brutis animantibus.

III. p. 62. V. Anonymus contra existimat, non essentialè ac propriam libero arbitrio hanc esse indifferentiam. Ita de se ipso loquitur, ita se jactat; ridetque sæpenumero eos, qui credunt, consistere libertatem in po- tentiâ ad opposita, & potestate faciendi, & omit-

tendi. Impugnat hoc pacto rectè S. Scrip- turam, omnes Patres, omnes scholas or- thodoxas, & sensum communem. Indif- ferentiam voluntati propriam consistere so- lummodo affirmat in immunitate à necessi- tatibus naturalibus, & præcedentibus. Non esset credibile huic immunitati inditum fuisse à scholasticis nomen indifferentiæ. Indidè hoc facultati ad utrumlibet; qua- tenus nimirum voluntas non determinata ad unum indifferenter cum Divinò auxi- lio potest & hoc, & illud. Habemus in SS. paginis: *Apposui tibi aquam, & ignem; ad quod volueris porrige manum tuam. Ante ho- minem vita & mors, quod placuerit ei, dabi- tur illi. Quod proposuerim vobis vitam, & mortem, benedictionem, & maledictionem. Eli- ge ergo vitam.* Ubi adversarius impugnat indifferentiam, loquitur de voluntate quâ electivâ. At si concedit, habere eam eli- gendi facultatem, quomodo negat, posse & ipsam ad unum, & cum ope Divinâ etiam ad aliud sese applicare? An dice- mus, potestatem eligendi habere eum, qui agere potest, non omittere? Facultatem ad opposita vocat semper indifferentiam Pe- lagianam, quasi qui censeret posse nos ob liberatum arbitrium, bene operari, con- spiraret cum Pelagio, qui volebat, posse nos ex nobis, & viribus naturæ ad bonum supernum eluctari, quique *nec voluntatem nostram, nec actionem Divinò adjuvari crede- bat auxilio.*

VI. Ut persuadeat, S. Augustinum li- bertatem indifferentiæ habere pro Pela- gianâ, adulterat sine fronte, involvitque aliquam autoritatem. Sanctus de Hæresi Pelagianâ loquens sic scripsit: *Aliquando enim ita paribus momentis potestatem volun- tatis æquâ lance perpendit, ut quantum ad peccandum, tantum etiam ad non peccandum valere definiat; quod si ita est, nullus locus ad- jutorio gratiæ reservatur.* Anonymus locum hunc ita recitat: *Aliquando ita paribus mo- mentis potestatem voluntatis æquâ lance per- pendit (en tibi libertatem indifferentiæ Pela- gianam?) ut aliquantum etiam ad non pec- candum valere definiat. Quod si ita est, nullus locus adjutorio gratiæ reservatur.* Bilancis æqualitas non consistebat in eo valere ali- quantum, sed in eo quod ex se, & suâ vir- tute valeret potestas nostra tantum ad pec- candum, quantum ad non peccandum; quo casu nil opus erat amplius gratia. Quâ igitur fronte exprobrari potest Catholicis illa indifferentia, quam ipsi juxta doctri- nam Ecclesiæ, & Patrum omnium latino- rum perinde ac græcorum defendunt? Pelagianum vult Muratorium præcipuè, quod poneret, consistere libertatem in po- testate volendi, & non volendi, eligendi, & non eligendi; hominiquæ remanere consuetu- di,

Eccles. XV.
17. 18.
Deut. XXX
19.

p. 62.

Aug. de
gr. Ch. n. 6.

II. p. 94.
p. III.

di, ac resistendi facultatem; id quod iri inficias non potest, nisi ab eo, qui cum Calvino censet, errasse Patres Tridentinos, quia per liberum arbitrium intelligunt eligendi facultatem, quæ sit in utramque partem libera. In ipsissima hæc illum esse opinionem relucet undequaque, ipseque id sibi ducit laudi. Ad auctoritatem S. Augustini: *In libero est voluntatis arbitrio peccatum, & rectè factum*: & ad aliam: *In tuo arbitrio Deus esse voluit, cui pares locum, Deo, an diabolo quomodo respondet?* Ecce tibi!

Antidot.
fess. 6.

III. p. 73.

III. p. 74.

Verissimum est, huiusmodi indifferentiam non admitti ab Anonymo. An unquam major visæ est libertas in homine nomen suum inter Catholicos profitente? Et tamen ille ipse est, qui totum se Augustinianum pro more faterur? hi sunt libri, quos tutari quidam Catholici sibi non ducunt religioni?

VII. SED audiamus ejus rationes. Adfert auctoritatem ex S. Augustino, quod voluntas ideo libera in bonis non est, quia libera non est. Quid sibi hæc verbis vir sanctus velit, ipsemet explicat verbis subsequen-
tibus, quæ tam juratus truncationum hostis truncat semper, & occultat: *Nec potest homo boni aliquid velle, nisi adiuvetur ab eo, qui malum non potest velle*, hoc est gratia Dei. Centies dictum est in historia, non posse nos ex nobis elicere opus meritum, nisi gratia opitulante; & arbitrium, ut ad bene faciendum liberum sit, Dei gratia liberari. Liberatum itaque est secundum S. Augustinum in retractationibus, ac proinde liberum. Ubi idem habet: *In tua potestate est, consentire, aut non consentire*, asserit Anonymus, non aliud eum velle docere, quam quod consentire sit actus voluntatis. Bella profectò explicatio! quam sit illa ad literam, & Catholica, quis non videt?

I. p. 137.

III. p. 65.

t. 10. p.

415.

Retr. I. r.

c. 26.

VIII. VERUM Achilles quo utitur Anonymus ad evincendum, facultatem ad utrumque non esse de essentiâ liberi arbitrii, ille est, quod Deus & beati hæc careant, & tamen sint liberi. Tantum argumento huic fidit, ac tribuit, ut illud perpetuò repetat, eoque sive ad, sive extra rem sit, continuò relabatur. *Potestas* ait in hoc ultimo, *ad opposita non convenit nec in beatos, nec in damnatos; unde sequeretur & hos non esse creaturas rationis compotes, sed ad bestiarum conditionem dejectas.* Paulò post: *Liber fuit JESUS Christus circa obedientiam æterno Patri præstandam; liberi sunt diaboli circa ejus offensam sine præsensâ istâ facultate ad opposita.* Tribuit S. Augustino, quod dixerit, Julianum, ponendo ejusmodi libertatem tanquam essentialem, spoliaturum Deum, Angelos, Beatos, Dæmones eâ libertate, quæ creaturis ratione præditis essentialis est, & necessaria, id quod nunquam dixit S. Doctor. Innuit equidem, præten-

dere hanc facultatem ad qualemcunque libertatem fore necessariam, rem fore ridiculam, nec pluribus immunem erroribus. Unde dixit ad Julianum: *Per hoc necesse tibi est, auferre libertatem Deo, qui tantummodo bonam potest, malam verò non potest habere voluntatem.*

t. 10 col.
1097.

IX. Quis autem vidit unquam sententiam magis frigidam, & ineptum magis atque intussum sophisma, quam velle, quod homines in hæc vitâ careant facultate ad bonum, & malum, quia eam non habeant beati, nec ipse Deus? Est hoc argumentum perinde acutum, & subtile, atque illius, qui Deo negabat omnipotentiam propterea, quod non posset peccare, & mori. Nonne risum moveret, qui contenderet, non esse ad vitam hominis necessariam respirationem, quod Angeli, & beati vivant, nec tamen respirent? Risum concitaret utique, quia quilibet regeretur continuò, vitam eorum, qui corpore carent, alterius esse speciei. Nonne explodendum se propinaret, qui diceret, non posse arbitrium nostrum mereri quidquam, aut demereri, quod simile periculum, & vires damnati, & beati, qui pariter sunt liberi, non habeant? Cachinnis exciperetur utique, quia nemo non videt, non posse eandem esse libertatem in viatore, & comprehensore. Res verba numero longè superant. Inde est, quod idem libertatis nomen demus libertati Dei, Christi, Angelorum, & hominum: An ideo continuò credemus esse eam in omnibus eodem modo? Interrogemus D. Thomam, qui respondebit: *Dicendum, quod in Deo est invenire liberum arbitrium; alio tamen modo in Deo, & Angelis, & in hominibus.* Diversitas naturæ, & conditionis reddit etiam qualitates essentialiter diversas. Negant hoc novi systematis promotores, at concedebat author veteris, puta ipse Janse-
nius. *Ut liberum arbitrium pro naturæ cujusque, vel ordinis Divinitus instituti, vel meritorum diversitate diversum statum sortitur.* Qui in Theologicis planè hospes non est, probè novit, duas poni indifferentias, contradictionis, hoc est ut possit agere, & non agere, & contrarietatis, h. e. ut possit etiam contraria. Hæc in Deo, & beatis non est, quia posse peccare defectus ac vitium est. Quis dicer, imperfectioni misellorum hominum, quâ possunt peccare subesse pariter atque obnoxium esse debere arbitrium Dei hominis, Servatoris nostri? Est in Deo, est in Angelis, est in Beatis libertas, quatenus libertas est perfectio; non quatenus includit, ac ponit etiam imperfectionem, cujusmodi est posse labi in peccatum. Si verò per arbitrium intelligamus potestatem agendi bene, &

De verit.
qu. 24. a. 5.

tom. 3.
p. 302.

malè, quæ est in hominibus, certum est reperiri simile arbitrium non posse in Deo, ne quidem in damnatis, neque in iis, qui Deum intuentur; quippe in quibus nec meritum, nec demeritum habet locum. Comparatio nullâ parte admitti potest, quandoquidem amor beatificus non potest non esse in beatis, quo fit, ut relatè ad hunc non habeant arbitrium. Si verò intelligamus volitionem liberam, ac perfectam, hæc utique in Deo est, & in beatis, imò majori cum perfectione, quia est specie superior, ac diversa plane libertas. Quamobrem dixit Augustinus: *Multò quippe liberius erit arbitrium, quod omnino non potest servire peccato.* Dixit quoque S. Thomas: *Major libertas est in Angelis, qui peccare non possunt.* Cæterum non deest Deo potestas etiam indifferentiæ, cum possit cum libertate contradictionis velle, & non velle, creare, & non creare, concedere & non concedere gratiam. Unde scripsit Angelicus in prædictâ questione: *Voluntas Divina se habet ad opposita.* Ita possunt beati orare pro nobis Deum, & non orare. En demum, quod dum omnem hi homines spem suam in frivola adèd ratione reponunt, aliud non efficiant, quàm quod prodant in quantâ versentur caligine, redantque manifestius hæreticum systematis principium; nimirum, hominem non esse liberum ad opposita, nec habere eligendi potestatem. Ex argumento iridem, quod ducit Anonymus à comprehensoribus ad nos viatores, inferretur, adèd parum possibile futurum nobis, ut bene operemur, quàm beatis, ut malè. Et si verum esset, liberum arbitrium Beatorum ejusdem generis ac qualitatis esse cum nostro, quemadmodum illi peccare non possunt, ita nec possent homines.

X. ACCUSAT Muratorium, quod sapienter scripserit, propriam, atque essentiali esse substantiæ rationali libertatem arbitrii, quamdiu hanc vitam degit. Vult id genus libertatem esse accidentariam: Quis unquam ejusmodi doctrinam audiit? Adfert plura loca ex Augustino ad rem præsentem non faciëntia. Præterea non bene ei vertit, quod illius hic Patris meminerit, qui toties docuit: *Liberum arbitrium & ad malum, & ad bonum faciendum, confitendum est nos habere.* Peccatum & rectè factum est in libero voluntatis arbitrio. Qui dedit hominibus potestatem faciendi, quod bonum est. Ex quo autem homo incipit uti voluntatis arbitrio, & peccare, & non peccare potest, semper intelligens, non nisi gratiæ virtute agi bonum posse. Longa similium sententiarum series videri potest in historiâ Theologicâ, quas non scio an mutilatas omnes, aut adulteratas dicturus sit Anonymus.

Meminit etiam locorum ex S. Thoma, sed mirum in modum contortorum. Dicit vir sanctus: *Electio semper in hominis potestate consistit.* Ipse interpretatur per hoc significari, indubitatum esse, quod voluntas sit illa, quæ eligit. An elucere magis unquam posset spontanea, ac digna commiseratione cecitas? Non indicatur his verbis, voluntatem esse illam, quæ eligit, sed, ut nemo non videret, in ejus potestate esse eligere, hoc est amplecti hanc vel illam partem. Sic ad dictum illud: *In potestate hominis est, ut consentiat, & non consentiat;* respondet nunquam se negasse, consentium esse actum liberum voluntatis. At negavit semper, habere hominem potestatem consentiendi, & non consentiendi, quod est illud ipsum, quod hic docetur à Sancto. Voluntatem esse solum facultatem volendi, dixere Duces factionis: Catholici verò semper dixere, esse facultatem determinandi se per propriam electionem ad volendum. Sic documentum S. Augustini: *Consentire autem vocationi Dei vel non consentire, propriæ voluntatis est,* significat, proprium ei esse, quod se determinet; id quod uberius explicat, dicens: *Ut venient, vocati erant in liberâ potestate;* legendum puto, *ut venient vocati, erat in liberâ potestate.* Hic velim seriò animadvertat, qui legit, atque ex hoc solo colligat, quorum agatur, & de quo. Videat item, quàm languidæ, & vacillantes dentur responsiones ad adductas in confirmatione auctoritates adèd luculentas, ac perspicuas. Imò contra præcipuas nè hiscere quidem audeat, cujusmodi sunt hæc: *Electio est actus potentiæ rationalis, quæ se habet ad opposita. Dicendum, quod sumus domini nostrorum actuum, secundum quod possumus hoc vel illud eligere.* Neque desunt aliæ similes, e. c. *Dicendum, quod proprium liberi arbitrii est electio: Ex hoc enim liberi arbitrii esse dicimur, quod possumus unum recipere alio recusato, quod est eligere.* Sic in Commentario in lib. sentent. exponit, quomodo fuerit ita à Deo constituta voluntas, ut in ejus potestate esset deficere, vel non deficere.

XI. PRODIIT nuperrimè Tractatus deficiendâ Christianâ non præferens nomen Auctoris, aut Interpretis, quem in intimis, ac familiarissimis ab Anonymo haberi rumor est. Quod si ita est, observari mereatur, quod in capitibus etiam gravissimis noluerit eundem tutari; quando in libello hoc ita habetur: *Omnes Theologi admittunt gratiam actualem, interioriorem, excitantem, quæ est lumen supernum in mente, motio Divina, & sancta voluptas in voluntate.* Sapientia hæc effata Anonymo aliud non essent, quàm anigmata. Paulò post: *Nulla gratia necessitatem infert. Sub motione etiam*

tom. 6. c. 236. p. 1. qu. 62. a. 8.

art. 3. ad 3.

II. p. 112.

de corr. & gr. n. 2. de qu. 83. qu. 24. in Pl. 61. n. 23. Op. imp. l. 1. c. 98.

qu. 24. a. 1. III. p. 77.

p. 73.

tom. 6. p. 54.

Conf. p. 25.

1. 2. qu. 13. a. 6. p. 1. qu. 3. a. 3.

in 1. dist. 39. q. 2. a. 2.

p. 31.

etiam fortissimā efficacissimā, sub delectatione etiam maximē victice conservat semper bono consentiendi, suūque consensum recusandi potestatem. Nunquam amittimus vram libertatem indifferentiæ. Atque hæc fidei veritas est. Et alibi: Libertas, quæ secundum D. Thomam consistit essentialiter in potestate hæc actusā faciendi, quod præceptum est, aut non faciendi; potestas ad opposita. Videat Anonymus, quantum sui etiam fautores Catholici absint à Pelagianismi postulandā libertate indifferentiæ; quippe quam & ipsi agnoscunt, & veritatem esse fidei declarant.

XII. AUDERE sine fronte asserere contrarium, est publicè fœdus pangere cum hæresiarchis. Contra potestatem electionis, & indifferentiam acriter in Institutionibus disputat Calvinus. Inspiciatur tantummodo libri 2di caput totum hoc titulo: *Hominem arbitrii libertate nunc esse spoliatum, & misera servituti additum*. Qui deum reperiri inter orthodoxos potest, qui aulit defendere, aut fovere opinionem, quam D. Thomas declaravit absolutè hæreticam? Ubi Sanctus agit de electione, & an habeat homo liberam electionem suorum actuum, an verò eligat per necessitatem, narrat fuisse nonnullos, qui dixerint iridem, uti eorum posterius faciunt, moveri voluntatem, hominis necessariò ad eligendum, ideòque carere libertate indifferentiæ, esse nihilominus liberam, quando talis necessitas non à vi ullā proveniat. Hoc ita decedit vir sanctus: *Hæc autem opinio est hæretica; tollit enim rationem meriti, & demeriti in humanis actibus*. Subdit postea, quod talis opinio non solum contrarietur fidei, sed subvertat omnia principia Philosophiæ Moralit. Profitetur Anonymus non assentiri se hæc in parte Janzenio; sed scum facit, quia postmodum plus vice simplici declarat, hanc indifferentiam non esse essentialē libero arbitrio; ridetque nos, quod credamus nos posse & agere, & non agere; suoque gloriatur argumento, quod non possint bene & malè operari beati.

CAPUT II.

Anonymus palam impugnat, ridetque dogma de concessa nobis à Deo gratiā sufficiente.

III. p. 83. GRANDE enim verò hoc delictum est. Ita hæc de re acturus orditur in libro novo, ridens Catholicos, quæ tanto hæc opinio est horrore. Ridebat etiam illos Janzenius, dicens: *Gratia sufficiens videtur monstrum quoddam*. Cujus libri tertii caput primum sic inferibitur: *Ostenditur, nullum dari post lapsum adiutorium sufficiens, quin simul sit efficacax*. Anonymus deridiculo habet celeberrimos Theologos hodiernos, Augustinia-

nos, & Dominicanos; qui phrasi suæ scholæ scripserunt: *Hæresin Janzenianam consistere præcipuè in eo, quod neget gratiam sufficientem; nec deesse eam habenti aliud, quàm bonam operandi voluntatem*. Sufficientem Thomisticam esse verissimè, & propriissimè sufficientem; definitumque jamum esse à Concilio Tridentino, omnibus dari sufficientem, & contra Calvinum, non tolli à nobis unquam indifferentiam potestatis, nè quidem per efficacem, aut per physicum præmotionem: Et loquendo de infidelibus, colligi ex S. Augustino, quod nemini hominum omnis desit, nec aliqua saltem impertiat gratia, jureque damnatam esse sententiam, quod gratiæ interiori non resistatur. Omnes hæc sententiæ, cum Authoribus suis Augustinianis, & Dominicanis possunt videri accuratè, ac præse relatæ, adductæque in Confirmatione. Misere sunt apologiæ, in quibus nihil adhuc respondetur Cardinali Norisio, ubi docet, posse nos in omni tentatione per gratiam sufficientem nos ad Deum convertere, ab eoque majorem flagitare gratiam; nihil quoque Cardinali Gortio, ubi docet, sufficientem omnibus conferri, etiam infidelibus, & obduratis. Ex adverso affirmat Anonymus, gratiam hoc modo sufficientem admitti etiam à Janzenio, & Janzenianos hoc vocabulum hodie admittere, quod unde hauriat, quis dicat? Ideo fortè scripserit in primo: *Gratiæ sufficientis vocabulum suscipere minimè veniam, nolens nimirum ab hodiernis discessionem facere*. Verum ut veri simus Catholici, rem ipsam, non sola duntaxat verba oportet admittere. An, quia hoc vocabulum apud veteres in usu non fuit, continud rejicietur, qui veritatem hanc nullo non tempore docuit? Sed, nunquid etiam habemus hoc vocabulum in vulgata? *Sufficit tibi gratia mea in tentationibus*. Nunquid id adhibuit S. Augustinus, cum scripsit, jure reum esse, qui non bene operatur, quia accepit voluntatem liberam, & sufficientissimam facultatem? Nunquid dixit Theodoretus in epistolam ad Romanos: *Habemus sufficiens adiutorium, gratiam Spiritus*? Quomodo potest dicere, non esse unquam decretum, gratiæ sufficientis dogma ad fidem pertinere? Quando Alexander VIII. damnavit dicentes: In Paganis, Judæis, & hæreticis esse voluntatem nudam, & inermem sine omni gratiā sufficienti, non expressit & dogma, & vocabulum? Et quando damnavit eos, qui ad carpendas disputationes, explicationesque scholasticas, dixerant: *Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis, quàm perniciosa est, nonne confirmavit Catholicam doctrinam?*

II. TOTÀ ratio, quam ad tantum tuendum errorem adfert, hæc est, quod dis-

Conf. 1. r.
c. 6. &c.
t. 3. p. 1603.
ed. Ver.

t. 3. p. 276.

III. p. 84.

I. p. 107.

de lib. arb.

I. 3. c. 16.

I. p. 102.

III. p. 322.

Janf. I. 3.
p. 250.

(1) VIII. 26. Eximus de xxi. in unguis.

H h h

ceptent inter se scholæ Catholicæ de modo sufficientiam hanc explicandi, quodque alii ita, alii aliter eam explicent, nec definerit Ecclesiæ, quænam inter has explanationes anteferenda sit. Non visum fuit ante hunc diem ratiocinium magis ineptum, hypothesis magis inconcinna, & falsa; eò quod varii modi ab omni scholâ Catholicâ usurpari nequaquam officium summae dogmatis, quod semper farrum, testum manet; neque ulla unquam hæc de causâ inuult alteri notam hæreseos; ètque falsissimum, quod sæpius reperit Anonymus, si una scholarum rectè judicet, alteram fore hæreticam. Nova sensa Lutheri, & Calvinii induxere scholasticos ad usurpanda vocabula sufficientis, & efficacia, atque ad distinguendam hoc modo gratiam, ut rectè refundere ipsorum sophismata, magisque in aprico ponerent. Subtiles illæ controversiæ natæ postmodum circa modum explicandi istorum vocabulorum effectus Philosophiæ potius, quàm Theologiæ parvus fuere. Theologo, quantum ad sufficientem spectat, sat est scire, ejus virtute omnes homines hoc posse, si velint, quemadmodum dixit S. Augustinus. Unde si peccamus, nostrâ id culpâ accidit. Fas sit adjungere hoc loco modum, quo conatus multos ante annos nodum hunc solvere fuit Massejus in Dissertatione nunquam editâ. Valere nimirum jubebat ipse concertationes omnes scholasticas, sequæ isthæc difficultate expediebat in hunc modum: *Gratia sufficiens illa est, quâ posita qui peccat, se reum efficit coram Deo, penamque meretur; & quâ sublata imputabile peccatum non foret, id committenti.* In hoc scholæ Catholicæ omnes convenient, atque hæc sufficient, quantum spectat ad dogma Catholicum.

III. QUANDO itaque scripsit S. Augustinus esse gratiam, quæ communis est bonis, & malis, id quod de operante non potest intelligi; quando consensus Patrum, & scholarum docuit, largiri misericordem Deum omnibus gratiam aliquam interiori, ac supernam; quando summus Pontifex damnavit docentem, esse Paganos sine gratiâ sufficiente, nunquam certe asserere poterit Anonymus: *Declarasse Ecclesiâ obiter ac temerè veritatem aliquam fidei in meris consistentem vocabulis, nec poterit dicere, reliquisse Deum tot sæculis in hæc ignorantiâ Ecclesiâ suam, ut postremis hisce temporibus dogma hoc revelaret cuidam scholastico.* Semper fuit nota hæc veritas, innotescit ipso usu rationis, nec consistit in horum potius, quàm aliorum vocabulorum usurpatione sed in fide, quod cum Dominus nota fecerit omnibus præcepta, tantum etiam omnibus imperiatur gratiæ, ut observationem omnibus reddat possibilem.

Consistit in confessione, quod si quis tentatus gratiâ careret sufficiente, hoc est quæ far præberet virium ad resistendum, altera Janseii: *Deest quoque illi gratia, quâ possibilia fiunt, foret verissima.* Imò ne gratiâ quidem operante destituimur, nisi nostrâ culpâ. *Gratia Dei est, quæ hominum adjuvat voluntates, quâ ut non adjuvantur in ipsis eadem causa est, non in Deo.* S. Augustinus est, qui loquitur: Intelligit id de efficaci, quam distinguit à primâ tantummodo excitante. Sic D. Thomas: *Defectus gratiæ causa est à nobis.* Et in alio opere: *Illi soli gratiâ privantur, qui in se ipsis gratiæ impedimentum præstant.* Et Concilium Tridentinum: *Deus enim nisi ipsi illius gratiæ defuerint, sicut capit opus bonum, ita perficiet, operans velle, & perficere.* Tuto hoc comitatu instructus P. Lemos, Thomista insignis doctè in quodam capite suæ Panopliæ ostendit: *Non ex defectu auxilii provenire, quod habens auxilium sufficiens non habeat efficacem; quia gratia omnibus datur, nisi homines ipsi impedimentum præstent; ita ut facile constet, quod habens auxilium sufficiens, si ei impedimentum non præstaret, haberet utique & ipsum auxilium efficacem: Unde, quod non habeat auxilium efficacem, ex sua culpâ est.* Constitit autem impedimentum in eo, quod sufficienti resistat. Habet efficacem, nisi homo illi sufficienti auxilio desit, ei videlicet resistendo. Concludit, quod Deus tribuens auxilium sufficiens, in eo offert efficacem, & quia homo resistit sufficienti, privatur efficaci, quod sibi offerebatur. Est itaque certo quodam modo etiam efficax in nostrâ potestate. Ut autem progrediamur, non perdemus tempus confutando dicentem, mutilatos esse textus, nè quidem adductos, aut adductos sensu integerrimo; & imitantem adversario, quod totus uni scholarum addictus sit (quodli esset, num idcirco proscribendus foret?) quando Zavarionius, Theologus insignis, testatus est in approbatione suâ: *Neque enim uni, aut alteri opinionum scholasticarum addictus est, sed in us quæ ad Catholica dogmata non attinent, indifferenter se habet, & hæreticas, aut hæresi proximas, & aliquo pacto damnabiles unice sententias impugnât.* Multò minùs respiciendum est ad somnium illud commentitium toties contra conscientiam divulgatum, assutas esse alienâ manu iacinas, atque in probandâ Confirmatione tergiversatos nonnihil fuisse Censores; utpote falsitates, ac commenta, quibus non poterant confingi magis Chimæricæ, magisque ridiculæ, quasque ipse Anonymus, ut vulgo creditur, optimè agnoscit.

IV. TEMPORE D. Thomæ vocabula *sufficientis, & efficaci* nondum fuerant introducta, neque adhuc audita. Hoc non obstante citat eum noster non semel, quasi

Retr. l. r.
c. 10.

III. p. 86.

p. 87.

t. 10. p. 54.

1. 2. qu.
112. 2. 3.
Con. Gen.
1. 3. c. 159.
sess. 6. c.
13.

de iis egisset, & vocabulo gratiæ sufficientis aliam indidisset significationem. Perperam huc detorqueus, quæ ipsæ protulit de causis sufficientibus, earumque effectis. Acute insuper notat, non idcirco ipsum fuisse habitum Iansenianum, aut Quesnellianum. Inde colligit, notum hoc dogma novum esse, ideoque rejiciendum, eoque identidem redit, multumque sibi eâ de re placet. Repetit quoque in hoc libro carnis-

It. p. 275.

se damnatos gratiâ sufficiente. Cum attractum fuerit in historiâ, exemplum de parvulis alium prorsus in finem allatum ab Augustino fuisse, quàm ut inde deducerent, non concedi adultis gratiam sufficientem, colligit Anonymus, accusari hoc dicto *Sanctum ignorantie, atque erroris*. Videbitur certe hoc *advocatus*: Verùm si quis fidem non habet, locum inspiciat, licet. Irrefragabili illâ Augustini auctoritate, quod reus sit, quisquis non pro eo ac debet, operatur, *quia accepit voluntatem liberam, & sufficientissimam facultatem*, lepidè se expedit. Ac primum quidem ait: Videantur retractationes, in quibus tamen nulla hujus dicti inicitur mentio. In capite ab ipso relato recitat quidem Sanctus ex libro illo: *In voluntate nostra esse constitutum, ut hoc vel fruamur, vel caveamus tanto, & tunc vero bono; id quod omnino pugnat cum novo systemate*. Longadein sequitur series dictorum similium, quæ tantum abest, ut retractet, ut potius confirmet; monens tamen, nè iis efferantur Pelagiani, *qui liberum sic asserunt voluntatis arbitrium, ut Gratiæ Dei non relinquunt locum*. Dicere postmodum tentat Anonymus, intelligi hoc loco à S. Augustino Adamum, fuisseque huic soli concessam voluntatem liberam; sufficientemque facultatem. Sed, quid sibi Adamo nec ante, nec post ulla incidit mentio? Si dicitur: *Ex eo igitur, quod non accepit, nullus reus est, eo vero, quod non facit, quod debet, justè reus est*? Si sequitur, quod omnibus Deus & velle præcepit, & posse præbuit, & hoc debet quisque, & quod ideo non sit modus adscribendi peccata nostra Creatori nostro Deo? Quomodo non loquitur de omnibus, sed de solo Adamo? Nonne hoc est sponte suâ cœcurire, invitâ ac reluctante conscientia?

V. ERIT, qui miretur, cum videt non deesse, qui omni modo persuadere conentur, infinitos hoc modo à Deo misericordie deferri. Verùm tantum valet tuendæ sententiæ studium in eo, qui docuit: *Post lapsum Adæ nullum datur adiutorium merè sufficiens, quin simul efficax sit*; item: *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur*. Ita & Anonymus noster nec de sufficiente, nec de præveniente, nec de cooperante gratiâ sermonem inferri vult, sed de

illâ solâ, quæ in infusione virtutum consistit, & de quâ dicit, *gratiam hanc interiorem esse fidem ipsam, & amorem Dei; & esse donum Cælestis illius sapientiæ, quâ virtutes continentur omnes*. Idem confirmat in sequentibus. Coniungatur hoc ejus principium cum alio illo, quod defendit secundam Quesnelli, quod sine eâ gratiâ nec fiat quidquam, nec fieri possit. *Absque illâ non solum nihil fit, sed nec fieri potest*. Hinc exploto dogmate, contra sensum communem, quod uti debeamus sufficiente ad implorandam à Deo majorem, non horret pronunciare: *Si habemus gratias sufficientes, hoc est, quæ sat præbent virium, non est, quod aliud quid posulemus*. Non pudet eum asserere, *honoris* à Thomistis, Augustinianis, & Molinistis compellari Quesnellum; imò subministrari eisdem arma, quibus se protegat, cum dicunt, damnatas aliquot ejus propositiones, *quod gratiam eliminant sufficientem*. An audebit Christianus vitio dare benignissimo Deo, quod damnaverit, damnaturusque porro sit turbam immensam ad infernum perpetuum; quin concesserit, aut concedat tantum gratiæ, quantum suffecerit, & sufficiat, ut minimum se subtrahendi quivis nanciscatur potestatem? Tribui hoc casu non voluntati depravatæ, sed gratiæ necessariæ defectui posset damnatio: An concipere quis animo majorem potest blasphemiam? Cui bono eudere sophismata ad inveniendas difficultates in vocabulo, inveniendasque quæstiones priscis sæculis inauditas? Sufficiens illa est, quâ posita, qui peccat, reum se efficit coram Deo; & qui sublatâ impurabile peccatum non foret id committenti. Docet D. Thomas gratiâ in testamento novo *adjuvari hominem ad non peccandum*, at non idcirco eum reddit *ἀναπαύειν*; docetque, acceptâ hâc gratiâ, majorem mereri pœnam peccatorem, *auxilio sibi dato non utentem*, quia gratia, quantum est de se sufficiens *auxilium dat ad non peccandum*. Sufficiens illâ ætate aliud non significabat, quàm quod re ipsâ satis est, adhibebatur quippe tanquam vox communis, non tanquam vocabulum scholæ proprium. Mirum profectò est, quod novi systematis promotores vel solum etiam nomen D. Thomæ proferre ausint, utpote qui in locis quàm plurimis scripsisse videtur ut eos convinceret, ac planè jugulatos daret.

I. p. 14. & 15.

II. p. 105.

I. p. 102.

I. 2. qu. 106. 2. 2. ad 2.

CAPUT III.

Anonymus falsò prædicat, actus nostros infundi voluntati.

NON sufficit in materiâ hâc delicatâ, quod propositiones secundum se spectatæ bonam possint in partem accipi. Considerare eas oportet relatè ad sententias illius auctoris; necesse insuper est, non declinare

H h h 2

Janf. t. 3. p. 254.

illas ab antiquo idiomate, & usu passim in Ecclesiâ recepto. Censet, jactitâque tan-
 MI. p. 47. quam caput fidei Anonymus noster, quod
Deus immediate, ac proximè *infundat actus*
voluntati. Jansenistæ antiqui, atque ipse
 Quæstuellus recentiorum caput, id nunquam
 dixit, unde systema hoc nunc solummodo
 perficitur. Ad conciliandam aliquam phra-
 si huic auctoritatem opus foret gravi quo-
 dam testimonio cujusdam S. Patris, vel
 Concilii, vel monumenti antiqui. Quando
 verò nemo unquam in Ecclesiâ repertus
 fuit, qui ita doceret, atque ita loqueretur,
 quo id jure audebit homo privatus? Quo
 id audebit jure, postquam sæpius exclama-
 vit, novi nihil debere admitti, nec velle se
 vel hîlum abire à quinque primorum sæ-
 culorum idiomate, ac phrasi? An unquam
 sic locutus est Augustinus, quem unice se
 sequi proficitur? Et quomodo se contra
 D. Hieronymum turabitur, in quo legitur:
 in Gal. t. 2. *Persuasio nostra non est ex eo, qui vocavit nos*
 c. 488. *(melius, quam vestra & nos) sed ex nobis,*
qui consentimus, vel non consentimus vocanti?
 Quæ remaneret ad consentiendum, vel non
 consentiendum libertas, si supernâ virtute
 infunderetur consensus? Recentiores ille
 Theologos profectò haud magno in censu
 habet; professus tamen est, magni se face-
 re Patrem de Rubéis, virum ornatissimum,
 atque abunde notum, & certè non Moli-
 nianum. Ille autem de verâ notione actûs li-
 beri scripsit, non posse illum unquam talem
 appellari, si velimus eum immediate infusum,
 inspiratum, & productum in nobis ab opera-
 tione Dei incremâtâ. Professus item est, mag-
 no se loco habere P. Daniele Concina,
 quem pariter dicere non poterit Molinistis
 favere. Is verò scripsit adeò contrarias his
 esse doctrinas ab illo defensas, quàm est con-
 traria lux tenebris, & Cælo infernus. Ubi igi-
 tur præsidium inveniet, si ita loquuntur,
 quos secum facere proficitur.

II. FRUSTRA recurrit ad hymnum: *In-*
funde animo cordibus, quia tali precatone
 imploratur Dominus, ut caritatem nobis
 infundat habitualement. Si Deus præter habi-
 tus infunderet etiam actus liberos, quid re-
 liquum fiet arbitrio? Infundere quando lo-
 quimur didacticè, innuit actionem in in-
 fundente, & meram passionem in recipien-
 te. Idcirco in virtutibus infusis nos non
 operamur. *Causa efficiens virtutis infuse Deus*
 I. 2. qu. 55. a. 4. *est; propter quod dicitur; quam Deus in no-*
bis sine nobis operatur. Hoc est discrimen in-
 ter infusas, & acquisitas. Hinc de his sub
 finem articuli ait Angelicus: *Quæ verò per*
nos aguntur, Deus in nobis causat non sine
nobis agentibus. Quemadmodum igitur, nisi
 quando caritas habitualis nobis infunditur,
 in partem actionis nos non venimus, ita
 nec veniremus in actibus amoris; si illi eo-

dem etiam modo nobis infunderentur?
 Quod infundatur nobis ex merito Salvato-
 ris gratia sanctificans cum toto suo comi-
 ratu, discimus ex Concilio; nunquam ve-
 rò, quod in voluntate producantur actus
 liberi eodem modo; quia & hos unire sibi
 debet voluntas, ut eos producat. Sine hoc
 dicere qui posset S. Augustinus: *Ipse dat*
vires, ut, quod jubet, impleri possit? tom. 5. p. 162.

III. LINGUA Ecclesiæ semper hæc fuit,
 quod gratia sit auxilium. Ita sexcentis in
 locis docuit Augustinus. *Adjuvat, ut aga-*
mus. Si verò omnipotens Dei operatio
 actus ipsos infunderet, non esset auxilium,
 ut faciamus, sed effectrix executio, atque
 perfecta impletio eorum, quæ fieri oportet.
 Qui non operatur, sed quod infundi-
 tur, merè recipit, non potest dici adju-
 vari. Doctor noster: *Non adjuvatur, inquit,*
nisi qui & ipse aliquid agit. Et alibi: *Adju-*
tor noster Deus dicitur, nec adjuvari potest,
nisi qui etiam aliquid sponte conatur. Docet de perf. just. n. 45.
 in PF. 12. in 9.
 in eadem, gratiam esse *inspirationem dilectio-*
nis, ut cognita sancto amore faciamus. Si di-
 lectio inspiratur, ut faciamus, facere igitur
 nos Divinâ opitulante gratiâ debemus,
 neque jam factum est, quemadmodum ef-
 fet, si ipsi nobis actus essent infusi. D. Tho-
 mas acturus de gratiâ, tractare cœpit de
 Deo, prout ab ipso *adjuvamus ad rectè agen-*
dum. S. Bernardus scripsit, quod consensus
 natus (s. motus) est voluntatis spontaneus.
 Quid opus consentire? Quis motui spon-
 taneo, atque electioni locus, si actus ipsi
 absoluti planè ac perfecti aliunde in nos
 immigrant? Verum equidem est, quod
 fides & amor producantur à Deo in nobis;
 at ita producantur, ut simul producantur
 à nobis, producantur quoque cum meri-
 to, quia inconcussa manet facultas ad op-
 posita, id quod non eveniret, si ipsi no-
 bis actus à Deo manu suâ omnipotente in-
 funderentur. Ut evincat, inspirare amo-
 rem idem esse, quod actus infundere, de-
 torquet in rem præsentem locum hunc D.
 Thomæ: *Si Deus movet voluntatem ad ali-*
quid, impossibile est huic positioni, quod vo-
luntas ad illud non moveatur. Sed cur trun-
 cat periodum, quæ ita pergit? *non tamen*
est impossibile simpliciter, unde non sequitur,
quod voluntas à Deo ex necessitate moveatur.
 Toto illo articulo ostendit S. Doctor, quo-
 modo ita voluntatem Deus moveat, ut non
 ex necessitate ad unum determinetur. In cujus
 rei confirmationem adfert ex Ecclesiastico:
Reliquit eam in manu consilii sui. En, quàm
 aptè ista in novum systema congruant.

IV. CREDERE videtur adversarius non
 impugnare hanc suam opinionem, nisi
 quando caritas habitualis nobis infunditur,
 per tò immediatè: Sed toto errat Cælo;
 quia sine hoc etiam adverbio error aequè
 subsistit. Intendit ipse hoc pacto excludere-

re gratiam, consideratam à se tanquam medium indignum, atque injuriosum omnipotentiae. Quasi ex eo, quod Deus utatur terrâ, & pluviam ad plantas producendas, sequeretur ipsum nec terræ, nec pluviae esse authorem. Verum, quia etiam id immediatè potest malè intelligi, ut id declararetur; atque intelligeretur, non excludi oportere gratiam prævenientem & prævium ad sanctas actiones influxum, relatum in Confirmatione fuit dictum S. Thomæ: *Humanorum actuum non possumus ponere causam ipsam Deum immediatè.* Hic enim verò Anonymus turbas eire incipit. Execrari incipit *malitiosam citationem, & malam fidem*, quod ita citatum fuerit de lib. arb. qu. 24. art. 3. præf. 7. quando sic debuerat: *De lib. arb. qu. 24. art. 1. præf. 7.* Pergit invehi in enormem mutilationem textus, quæ fiat, ut Sanctus dicat planè oppositum. Adferatur itaque longa serie locus ille, cujus in Confirmatione sola allata fuit conclusio, quia pluribus nil opus erat. Si totus recitetur, nec pars melior trunetur, ut facit Anonymus, mens Authoris confirmationis eò magis elucescit; atque apparet, quomodo etiam alià de causâ non oporteat dicere immediatè. *Omnium, quæ fiunt, aliquam causam ponere oportet; sed humanorum actuum non possumus ponere causam ipsam Deum immediatè, quia ea, quæ à Deo immediatè sunt, non possunt esse nisi bona; actus autem humani sunt quandoque boni, quandoque mali.* Similiter non potest dici, quod humanorum actuum sit causa necessitas, quia ex necessitate præveniunt, quæ semper eodem modo se habent, quod in humanis actibus non videmus. Ostendit vir sanctus, non oportere dici, neque esse Deum causam immediatam humanorum actuum; quia, si ita foret, omnes essent boni, quando ex adverso modò sunt boni, modò mali: Id quod itidem ex eo ostendit, quod nec uni, nec alii proveniant ex necessitate (quemadmodum provenirent boni, si infunderentur immediatè à Deo) quia non sunt uniformes, sed variant. Observetur insuper quomodo finiatur paragraphus. *Relinquitur igitur, ipsum hominem facientem esse principium suorum propriorum actuum. & per hoc esse liberi arbitrii.* Nonne videtur tibi lector benevole, summo jure spem suam hoc in articulo reponere? Habetur etiam haud multò post: *Apparet hominem liberè unum eligere, & aliud refutare; & paulo ante: In hominis potestate est facere, & non facere; item: Homines sunt Domini suorum actuum.* Quibus pariter verbis subvertitur, quidquid in prolixo tuo capite molitus fabricatusque fuit adversarius.

V. Prius jamtum diruta fuerant omnia in Confirmatione, allatis aliis ex eodem

authoritatibus. *Dicendum, quod sumus Domini nostrorum actuum, secundum, quod possumus hoc aut illud eligere. Dominum, quod habet voluntas supra suos actus, per quod in ejus est potestate velle, vel non velle.* Quis igitur sumus Domini nostrorum actuum, si Deus per se operans eos infundit, & ipsas voluntati omnipotentia suâ infundit volitiones? Quis sunt isti in hujus potestate, & qui poterit pro libitu suo velle, & non velle, hoc potius, quam istud eligere, si actus ejus & volitiones à vi superiore ei imprimuntur? Quando Deus virtutes infundit, an in hominis potestate est eas habere, vel non habere? Non sanè. Atqui idem foret de actibus, si essent pariter infusi. Ad istas authoritates non responderet adversarius, sed salu evadit ad illam, quod possit homo resistere motioni Divinæ. *Sic Deus movet mentem humanam, ut tamen possit huic motioni resistere, & triumphum agit, quia typus articulum primum citat loco septimi.* Meminit deinde Orationum Ciceronis, atque inde statuit, si Deus velit mentem movere, impossibile esse eam non moveri, quâ de re vide supra caput 10. libri primi, & Doctrinam D. Thomæ, quod verè in potestate liberi arbitrii sit impedire Divinæ gratiæ receptionem. Quod, quando actus amoris concipitur, simul concurrant duæ causæ efficientes, Deus nimirum, & voluntas, nemo unquam inficiatus est, hoc negatur, quod pars illa quæ spectat ad hominem, tota à Deo sit, cujusmodi foret, si ab ipso voluntati infunderetur. Adduci hoc loco posset dictum illud S. Augustini: *Non enim quia Deus creat hominem, non ideo homo ex homine nascitur.* Quod Spiritus Sanctus ad commovendam voluntatem utatur gratiâ tanquam instrumento, nil prorsus immensæ ejus dignitati officit; quemadmodum docuit D. Thomas non officere, quod natura sit instrumentum quoddam Dei moventis. Vis tamen solutionis ad id, quod possumus huic motioni resistere, consistit in insolenti illo ac novo invento *motionis moti*; de quâ vide, quæ diximus cap. 9. libri præcedentis. Vide item in decimo, quæ dicta sunt contra asserentem: *Si Deus producit in nobis fidem, spem, amorem, impossibile est, voluntatem non credere, non sperare, non amare, quandoquidem Deus est omnipotens, neque potest ejus actioni voluntas humana resistere.* Quali verò cum productione Divinâ copulari non oporteret liberam nostram productionem; & quasi id genus actus Deus producat in nobis sine nobis, neque producat illos semper, quin auferat dissentienti potestatem, quo casu productio nostra esset sine merito, ut dogma haber Catholicum. Ubi etiam observanda fraus illa venit, quod conteste-

H h h 3

P. 1. qu. 82.
a. 1.
Conc. Gen.
1. 2. c. 68.

III. p. 41.

Op. imp.
1. 5. c. 42.

1. 2. qu.
6. a. 1.

III. p. 50.

tur, in superabilitatem non tribui nisi actioni Divinae, quando, si possibile non est, ut voluntas non credat, non amet, eadem ejus actibus tribuitur, utpote ab actione Divina inseparabilibus. Jucundum porro argumentum est, quod ducitur ex hypothese. *Posito enim quod credat, speret, amet, quomodo potest eodem tempore non credere, non sperare, non amare?* Ita nimirum argumentatur acutus Anonymus. Profecto posito quod res sit, est certissime. Nunquam ante hunc diem subtile adeo, ac perspicax reperire fuit ingenium, quod modum quandam generalem, atque insuperabilem omnia evincendi, speculati, acutèque vibrare sciret. Vide caput ult. lib. I. Lepido hoc commento sartum actum putat, atque evidens, quod tollatur nobis potestas.

III. p. 50.

VI. CLAUDAT caput hoc quædam animadversio. An forte ille fas esse putat in Theologicis loqui pugnantiæ? Eorum, qui post Concilium Tridentinum dogma hoc evertere conati sunt, stratagema semper hoc fuit, nè ostenderent everti à se libertatem, imò ejus sese profiterentur defensores; novas interim assertiones, novasque propositiones excogitent, quibus excludatur, ac pessum planè detur libertas. Ita planè facit Anonymus, exaggerans non semel, ipsos etiam beatos sine libero arbitrio redigendos ad conditionem bestiarum, at iisdem in libris docens, gratiam esse necessitatem, actus nobis infundi, non esse libertatem ad actus bonos, & malos, non concedi nobis gratiam sufficientem. *Mirabilis ille modus*, quo operatur Deus non incredibilis sit oportet, aut repugnans. Nemo nescit, essentiam libertatis consistere in facultate se determinandi. S. Thomas: *Non esset homo liberi arbitrii, nisi ad eum determinatio sui operis pertineret.* Et denuo: *Quod determinatio exeat in hunc actum, vel illum, non est ab alio determinante, sed ab ipsa voluntate.* Jam verò affirmat Anonymus, amorem esse ipsammet voluntatis determinationem; & repetit: *Amorem infusum non esse aliud præter ipsam voluntatis determinationem.* Manifestum igitur est, non esse juxta ipsum voluntatem, quæ per liberam se electionem determinet; sed provenire ejus determinationem prorsus aliunde, ab infundente nimirum. Rectè itaque dicit eadem paginæ: *Necessarium omnino est, ut voluntas amet, & credat.* Dicit alio in loco: *Hæc est illa necessitas, quæ nascitur ex Deo amore actuale infundente.* Quid igitur juvat subdere postmodum, *id non incommodare libertati;* hominem nihilominus amare liberè? Nonne hoc est ludibrio habere eos qui aut auctulant, aut legunt?

an 2. gent.
dicit. 28. qu.
I. a. I.I. p. 149.
II. p. 169.

CAPUT IV.

Anonymus Pelagianos facit Catholicos,
& contra.

FACTUM hoc luculenter demonstratum fuit in Confirmatione. Dictum fuerat in historiâ, quod nequeamus nos ad Deum convertere, nisi ipso excitante, atque adjuvante. Asserit Anonymus idem dictum fuisse à Pelagio, & Juliano, imò plusculum aliqui. Huius Theologum! Dixeritne Pelagius, non posse se hominem convertere ad Deum nisi eodem excitante? Non posse illum sine prævio interiore Dei clamantis impulsu? Ille nimirum Pelagius, ille Julianus, qui perfidè docebant, posse sufficere naturam humanam; item voluntatem & actionem nulli Dei adjutorio indigere? Refertur sæpe in historiâ Theologicâ, Deum esse, qui producat in nobis velle, & operari, nec dare solum potestatem, & juvare, sed operari etiam in nobis ipsum velle, & operari. Affirmat Anonymus, nisi quid plus dicat, in suspicionem venturum de conspiratione cum Arminianis. Vix possibile videtur, ita ratiocinari, qui figuram refert humanam Affirmat inde, admisisse Pelagium gratiam prævenientem, quæ excitet, potestatemque largiatur. Adfert locum S. Augustini ex Pelagio periculis recitantis, postquam: *En, inquit, plane confitentem Pelagium illam historici prævenientem gratiam, quæ excitat interius, potestatemque largitur.* Quid verò habetur in verbis illis, quæ sunt in capite decimo de gratiâ Christi, & non in isto? Habetur, dixisse Pelagium, operari Deum in nobis, ut velimus bonum futura gloriæ magnitudine, & præmiorum pollicitatione; habetur, excitari à Deo voluntatem revelationis sapientiæ: Habetur nimirum summa hæresis Pelagiana, scil. quod non consistat gratia in auxilio superno occultas vires voluntati præbente, eamque boni salutaris ac meritarii capacem reddente, sed in persuasionibus, ac rationibus. An ita se res habeat, interrogemus ipsummet S. Augustinum, qui recitatis prædictis Pelagii verbis, ita pergit: *Quid manifestis, nihil aliud eum dicere gratiam, quæ Deus in nobis operatur, quod bonum est, quam legem, atque doctrinam?* Non adfertur hoc ab Anonymo, qui truncans verba de more, relinquit dictum Pelagii sine explicatione, quam dat Sanctus. Ubi igitur aliud Augustinus non vidit, quam doctrinam & legem, ipse videt gratiam prævenientem Catholicam, videt gratiam quæ dat posse. Si hoc nascitur ex defectu ingenii, non attingat materias ita delicatas, sin ex errore voluntatis, se commendat, curerque commendari Deo. Potestas, quam dat gratia, non est potestas volendi in potentia.

Conf. p. 66.

II. p. 45.

Aug. t. 10.
p. 224. p.
248.Ist. p. 69.
II. p. 46.I. 10. col.
235.

rentiâ, sed volendi actu bonum meritum, illudque operandi; unde à solâ Divinâ, & intrinsicâ virtute concedi ea nobis potest. Pelagiani contrâ gratiam Salvatoris putant consistere in solis viribus voluntatis.

Aug. ep.
186. n. 37.

II. DICTUM in Confirmatione est, id quod Pelagius, & Julianus callidè demum gratiæ concessere, nunquam fuisse actionem virtute supernâ in animâ productam, neque aliquid, quo sit efficaciter, ut operemur. Ad ostendendum, quod etiam hoc gratiæ Julianus tribuerit (quæ res ipsum reddidisset ex asse orthodoxum) adducit jam Anonymus, virtutem supernam esse phrasin novitiam, expressissèque id Julianum his verbis: *Hanc gratiam locupletem Spiritualibus donis credimus.* Ut autem agnoscat, quantum ad rem nostram hoc dictum faciat, discernendum est, de quo tum temporis actum fuerit, & de quâ gratiâ locutus fuerit Julianus. Agebatur itaque de peccato originis, & gratiâ, quæ advenit per baptismum. Ideo respondet Augustinus: *In illis, quæ commemorasti gratiæ muneribus, illud, quod prius posuisti, dari per illam reis veniam, non vis ad parvulos pertinere, quos ullum reatum negas ex Adam trahere.* Viden' quàm pulchrè probetur, his verbis: *Spiritualibus donis mirificè intellexisse Julianum, quod gratia interior faciat, ut operemur? De effugiis, receptibusque inutilibus, ac mendacibus Pelagii, & Pelagianorum sat superque agit Caput XII. libri VII. historiæ Theologicæ.*

Conf. p. 65.

III. p. 229.

Op. imp.
I. I. n. 53.

III. DICTUM in Confirmatione, ne illas quidem gratias, admiscere, censuisse Pelagianos necessarias esse ad *quævis actum meritum.* Opponit adversarius, ubi dixit Pelagius sibi ipsi contradicens, dicere se anathema ei, qui sentiret necessariam non esse gratiam per singulos actus nostros. Hoc equidem posset admitti sensu Catholico, & vero; eoque admittitur à S. Augustino in responsione, simul tamen declarante, non intelligere id illum de verâ gratiâ, fuisseque hæc verba simulata, ac ficta: *Quandoquidem in epistolâ, quam Romam misit, nihil aliud sentire monstratur, quàm id, quod damnassee videbatur: Nam gratiam Dei, & adiutorium, quo adjuvamus ad non peccandum, aut in naturâ, & libero ponit arbitrio, aut in lege, atque doctrinâ.* Non igitur doctrina hæc unquam fuit Pelagiana, sed fictio, sed simulatio, nè fulmine Apostolico percelleretur.

IV. JACTAVIT Anonymus, concessum fuisse à Pelagio, non solum donum credendi, sed omnis etiam boni, quod agere & cogitare possumus, esse opus Dei. Nihil desiderari patitur, ad eum omni labe purgandum. Ad pulchrum autem hoc assumptum probandum. Post solitos suos risus, & jocos, vix dici potest, quàm insulsos, & in gravi adeò

materiâ inopportunos, persuadere conatur, docuisse idem S. Augustinum, quia hæc de Pelagio nobis verba retulerit: *Ut de gr. Chr. generaliter universa complectar, quod possumus, I. I. c. 4. omne bonum facere, dicere, cogitare, illius est, qui hoc posse donavit, qui hoc posse adjuvat.* Verùm hic truncat periodum, ejusque clausulam occultat, quæ est hæc: *Quod verò bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus, nostrum est.* En subjungit Sanctus (quod pariter ab Anonymo celatur) quomodo Pelagius nec voluntatem nostram, nec actionem Divinò adjuvari credit auxilio, sed solum possibilitatem voluntatis, atque operis. Quisquamne credat, hominem Christianum fraudes adeò manifestas, adeò miseras imperitis rudibusque obtrudere, ac divulgare?

V. ARTIFICII aliquid lateri in resequente. Indicatum fuit in Confirmatione, Pelagium, quando dicebat Deum *divine posse, intellexisse potentiam naturalem, homini congenitam.* Hic enim verò conclamat omnia, ac tumulatur Anonymus, asserens, hoc posito consequenter etiam dici oportere; fuisse etiam de Pelagianorum numero Augustinum, quippe qui idem docuerit; & literis ferè universalibus testatus sit: *Posse habere fidem, sicut posse habere caritatem naturæ esse hominum.* At si discutatur hæc ambiguitas, deprehenderetur, meram putam fraudem hanc collationem esse, gravissimūque hoc in argumento contineri errorem. Quando dixit Pelagius: *Posse in naturâ, velle in arbitrio,* indubitatum est; intellexisse id illum de facultate naturali ad bonum supernum, quoniam in hoc totum ejus vertitur acquiescit systema. Nec refert, quod, quod res inter se confunderet, dixerit quoque facultatem hanc creaturis concedi à Deo; quia intelligebat semper conferri tanquam proprietatem naturæ, unde S. Augustinus paulò post: *Hanc autem possibilitatem in naturâ eum ponere, de verbis ejus superioribus clarum est.* Idcirco debilem existimavit Pelagius potestatem illam, quod posita esset in naturâ: *Tanquam hoc sit infirmum, quod Deus ipse posuit in naturâ.* Nemini autem clam est, accisas ita naturæ esse alas, ut ad bonum supernum conniti per se non possit, easque vires solâ Divinæ gratiæ virtute acquirat; neminem item fugit, quantum ab hoc errore abfuerit Augustinus. Quid ergo dicere in animo habuit, quando scripsit: *Ut enim sit naturæ, fidem posse habere; item, cum fidem posse habere sit omnium?* Hoc habuit, esse omnium, & esse naturæ, posse habere fidem, & caritatem à Deo, & ejus dono; non autem posse ea habere virtute naturæ, merisque viribus arbitrii, quem admodum volebat Pelagius. Hoc enim non tantum non omnium, sed nè in singulorum quidem potestate positum est. *Posse habere* ibid.

de gr. Chr.
I. I. c. 4.

Conf. p. 67.

III. p. 256.

Præd. SS.
n. 10.

de gr. Chr.
c. 4.

c. 6. n. 7.

c. 5. n. 6.

ibid.

*fidem, sicut posse habere caritatem naturæ est hominum; habere autem fidem, quemadmodum habere caritatem, gratiæ est fidelium. Illa itaque natura, in qua nobis data est possibilitas habendi fidem non discernit ab homine hominem. Capacitas, seu possibilitas habendi caritatem, & fidem, quæ insita naturæ est, semper intelligenda est haberi à Deo, & ejus gratiæ, ac dono; nunquam virtute naturæ, nostrisque viribus. Eniguitur quàm diversa sit potestas Pelagii, ab illa quam admittit Augustinus, & quàm parum rem ipsam inspicit Anonymus, ludens ita misere vocabulis ambiguus, eoque se amenitiæ, ac furoris contra historicum abrioi permitrens, ut pronunciet haberi hic *sufficiens ad torturam indicium, ex quo judicetur Arminianorum esse sodalis. Deus O. M. ignoscat homini, suoque eum lamine collustrer!**

III. p. 236.

VI. PERSTRICITUM obiter in Confirmatione fuit, quomodo pro se citer Anonymus supra nominatum librum *de gratiâ Christi*, contrarium planè asserentem, referatque verba ex capite nono, quæ ibidem non reperiuntur. Agglomerat hic pro solenni sibi humanitate mendacia, imposturas, & calumnias. Hoc non obstante verba illa *operatur in nobis, quod bonum est* reapse ibi non inveniuntur. Inveniuntur in decimo; sed quid refert? Aliud in Confirmatione curatum non fuit, quàm quod in nono hoc capite, & libro reliquo reperiatur oppositum planè illi, quod ipse persuadere cuperet. Hoc ipso in capite legitur: *Quid enim juvat Pelagium, quia diversis verbis eandem rem dicit, ut non intelligatur in lege, atque doctrinâ gratiam constituere, quâ possibilitatem naturæ asserit adjuvari?*

VII. REM paucis. Pelagius ille, qui nec voluntatem nostram, nec actionem Divino adjuvari credit auxilio, & Pelagiani illi, qui liberum sic asserunt voluntatis arbitrium, ut gratiæ Dei non relinquant locum, admittebant, si Anonymum audimus, gratiam prævenientem, & consequentem, admittebant, operari Deum interius in voluntate, nec sine ipso facere quidquam posse hominem, & admittebant, quidquid censent, ac profitentur Catholici. Quid porro? asserit, gratiam etiam efficacem à Pelagio congruenter suis principiis admitti potuisse. Pelagius potuisset gratiam per se efficacem agnoscere, quin errorem suum præcipuum revocaret.

II. p. 98.

III. p. 31.

II. p. 61.

III. p. 238.

II. p. 76.

Quantum verò spectat ad Zelum negandi Deum esse authorem peccati, qui in ejus est adversario, affirmat: eundem fuisse etiam Pelagianis maxime perfidis. Ex adverso horum loco surrogat Catholicos, quorum has duas, tanquam Pelagianas, profert sententias: *Requiritur primum Divina gratia; deinde nostrâ quoque operatione opus est. Et Debere cum auxilio Divino hominem etiam li-*

berè operari. Ad quosdam historiae paragraphos, quibus sequentes recententur propositiones: *Gratia nobis dat vincendi potestatem, & ipsa postmodum vincit, at una nobiscum. Acceptum referimus Deo & potentiam, & actum. Preparatur à Domino voluntas, itaque dono caritatis corroboratur, ut possit.* Hanc addit crisin: *Hanc sententiam, quæ ipsissima Pelagii est. Sed quid opus est pluribus? Sufficit, perpetuè cum declamare contra potestatem agendi, & non agendi, eligendi, & non eligendi, quàm semper vocat indifferentiam Pelagianam, quando hæc ipsa medulla est Catholici dogmatis.*

CAPUT V.

Alia gravissima Catholici dogmatis capita diserte impugnata.

MULTI illi errores, tribus his libris, ac tertio speciatim dispersi toties passim recoquuntur, ut molestum nimis foret toties eorundem confutationem repetere, grave item ac fastidii plenum opus foret, refellere, quidquid in sanâ Theologiâ recipi nequit. Attingentur itaque quædam duntaxat capita, eaque graviora, quæ in re id potissimum displicet, quod fieri non possit, quin repetantur quandoque aliqua jam dicta, aliæque de causâ exposita. Ostenditur ad evidentiam capite 7mo Confirmationis, quomodo amplectatur amplificetque Anonymus proscriptum Quesnelli errorem, quo nimirum omnes hominis actiones ad caritatem, & cupiditatem referuntur. Si cui id non planè persuasum esset, relegat is amabo illud unâ cum responsionibus, quas dat ipse, fietque harum saltem virtute, & nullus ei reliquus fiat ambigendi locus. Si pressè, ac rigide loqui volumus, vacillare etiam ostensum fuit repetitum ab eo toties fundamentum: *Omnium rationabilium actionum principium nil aliud esse, quàm amorem; ostensumque est, quomodo S. Augustinus, & D. Thomas omnium illum affectionum dixerint esse principium, actionum omnium non item. Id quod verum esse non posset, nisi operationibus etiam accenseantur affectiones animi eas producentes. Contra hoc adfertur modò ab Anonymo nostrò autoritas quædam D. Thomæ, cujus ope victor triumphatorque sibi videtur evadere. Amor est principium omnium voluntariarum actionum. De Carit. qu. 1. art. 2. in O. Quid hic respondebitur? Effugium aliud non est, quàm ut ad ipsum met Sanctum recurramus, qui omnium voluntariarum affectionum scripsit, at nunquam actionum, ut videre est in impressis omnibus. Scripsit idem aliis in locis: Omnis affectionis principium est amor, gaudium enim, & desiderium &c. Ex his autem omnes aliæ affectiones oriuntur. Repetis Anonymus duabus*

Cont. gent. I. l. c. 91.

III. p. 115. bus aliis vicibus citationem hujus loci, sem-
per mutans affectionum in actionum; id quod
P. 116. multum habebit ponderis: Quot enim erunt,
quilocum inspiciant? Ex mutatiunculâ hæc
eruit Anonymus, non scire authorem Con-
firmationis, quid rei sint actiones rationales,
quid sit fides, quid caritas? Quæ sunt solita
elogia, quæ præcinnente quasi buccinâ in
omni paginâ prosequitur. Auctoritates,
quæ ostendunt, docuisse Angelicum, quod
I. 2. qu. 9. Deus quidem moveat voluntatem hominis, si-
a. 6. cut universalis motor, at quod homo per ra-
qu. 58. a. 2. tionem determinet se ad volendum hoc vel il-
qu. 70. a. 1. lud, & quod omnium humanorum operum
a. 1. principium primum ratio sit, & quod ratio
sit principium primum actuum humanorum;
& quod sit proprium principium humanorum
actuum, id quod de amore nunquam dixit,
reperiuntur ad verbum in summa, ludit-
que operam, dum iis derogare fidem co-
natur.

II. MULTUM industriae ponit Anony-
mus in insinuando, quod Pelagiani non ne-
garent necessitatem gratiæ; sed negarent tan-
tum, caritatem reponendam esse inter dona gra-
tuita. Univerſa, ut ipse quidem ait, con-
troverſia Pelagianos inter, & Catholicos fuit
hoc uno articulo comprehensa. Inspiciatur ama-
bo Confirmatio, ubi duodecim sententiæ
hæreticæ acriter à Pelagianis defenſæ reci-
tantur, ostenditurque de caritate in specie
cum Pelagianis nunquam fuisse disputatum.
Quæ verba referens Anonymus amputat
rò in specie h. e. speciatim. Hic quippe ejus
candor & fides est. Nihilominus si aliæ vir-
tutes provenirent in nobis à nobis, & non
à Deo, ut si ira in nobis produceretur ca-
ritas, haberent rationis aliquid Pelagiani.
Aliàs mutata opinione affirmat, disputatum
non esse contra Pelagianos nisi de actione, quâ
III. 22. Deus operatur velle. Ita veram gratiæ defi-
nitionem sæpe hanc tradit: Operatio mentis
omnipotentis Dei, & aliàs sæpe: Inspiratio
dilectionis, ut cognita Sancto amore faciamus.
Hanc sæpenumero prædicat tanquam uni-
cam S. Augustini, quando vidimus ipsum
pluribus eam modis definiisse, & descrip-
sisse. Quot locis, speciatim in libris de ge-
stis Pelagii, & de gratiâ Christi declarat na-
turam, & virtutem gratiæ, nullâ factâ men-
tione inspirationis dilectionis? Quanquam
& hoc modo optimè appellaret gratiam S.
Doctor, ejusque definitionis sensum decla-
rarit, dicens: Non solum, ut monstrante ip-
sâ quid faciendum sit, sciant: Verum etiam,
ut præstante ipsa faciant cum dilectione, quod
sciunt. Verum, quod inspiret Deus, ut cum
amore operemur, longè abest à sensu Anony-
mi, qui per Dei auxilium intelligit in-
fusionem amoris, & voluntatis immédia-
tam, & per potestatem eandem intelligit
caritatem; qui, ut rem paucis complectar,

aliam non agnoscit gratiam quam quæ re-
apse producit velle, explodens idcirco suf-
ficientem, prævenientem, excitantem, com-
mitantem, consequentem, non admittens
nisi illam Dei actionem, quæ ipsas producit vo-
litiones, atque eò referens definitionem S.
Augustini. Quando postea fingit, admit-
tere se hæc nomina, lepidum est videre,
quo ea modo exponat. Dum dixit Augus-
tinus, ostendere Deum suam nobis benig-
nitatem præcipiendo, ipse subjungit: Hæc
est gratia præveniens. Solus hic cum ipso fa-
ceret Pelagius. Pergit Sanctus: Benedicen-
do, sanctificando, coercendo &c. Et ipse: Om-
nes istæ sunt gratiæ prævenientes. Quam in-
solentem, ac barbaram hodie audire Theo-
logiam cogimur!

III. VIGESIMA tertia Quesnelli erat
hæc: Deus ipse nobis ideam tradidit omnipoten-
tis operationis suæ gratiæ, eam significans per
illam, quâ creaturas è nihilo producit. Anony-
mus non voluit ei de palmâ concedere,
propositionem istam æmulando his verbis:
Quemadmodum dicente Deo fiat Cælum, fac-
tum est Cælum, ita dicente ipso fiat amor in
voluntate, & à voluntate, fit amor in volun-
tate, & à voluntate vitaliter, & libere.
Quod inferuerit voculas à voluntate, & li-
berè, aliò non conducit, quàm ut propo-
sitiō reddatur sibi ipsi contraria. Etenim
si Deus producendo amorem actualem in
homine adhibeat eandem absolutam omni-
potentiam, quâ usus est in condendo Cæ-
lo, atque è nihilo procreando; quemad-
modum Cælum nullam in creatione par-
tem habuit, nisi passivam, ita pariter in
actu amoris aliam partem non habebit vo-
luntas; cum injectâ necessitate ab omni-
potentiâ creante extincta prorsus sit in homi-
ne facultas illa ad opposita, quæ est essen-
tiale libertatis constitutum. Animadver-
sioni huic obiter duntaxat in Confirmatio-
ne indicatæ ita applaudit Anonymus: &
huiusmodi iniquitates imprimi sinuntur? Apud
ad rem profectò. In pulchros ipsius par-
tus eadem cani cœnia non potest, quo-
niam nullo pacto edi in lucem permittun-
tur, sed emittuntur in regionibus acatho-
licis, aut sine permissu, & perperam ap-
picto die.

IV. DEFENDIT apertè secundam Ques-
nelli; quod sine gratiâ actu operante non
solum nihil fit, sed nec fieri potest, inhæren-
do illi principio, quod sufficiens sit mon-
strum quoddam; adducitque in ejus confir-
mationem: Sine me nihil potestis facere. Quæ
verba neglecta, ac celata fuisse exprobrat
Adversario, quando bis leguntur in illâ
ipsâ primâ paginâ, & quando ex ipsissimis
his eruitur, depingiturque abusus eorum,
& Catholici dogmatis impugnatio. Quid
jurat adducere, quomodo sine adjutorio

non modò non fiat, sed nè possit quidem boni aliquid fieri? Id extra dubium est, & gratia etiam communis Divinum est auxilium.

Conf. p. 46. V. HABETUR in Confirmatione: Multò

faciliùs intelligitur, obstaculum ponere impios, quo minus in animum ipsorum intret gratia, quàm intelligatur probos pariter eam recipere, & continuò excludere. Acutis hinc, ac pias solutiones fabricatur Anonymus:

III. p. 152. Non posse plures agglomerari ineptias; esse-

que hanc gratiæ ideam talem, ac si bestia

quædam foret, quæ cupebat in domum ingre-

di; esse hæresin, dicere, quod voluntati

huic seu actioni Divinæ obstiti queat, atque

impediri, nè suum sortiatur effectum; quali

hæc voluntas foret absoluta, & beneplaci-

ti. Noretur etiam, non velle duntaxat

ipsum, quod hæreticum sit dicere, non

posse impediri actionem, hoc est, quo mi-

nus largiatur Deus gratiam illam, quàm

eidem lubet largiri; sed etiam dicere, quod

sive copiosa sit, sive modica, impediri pos-

sit ejus effectus, hoc est, quò minus nos fa-

ciat consentire, credere, amare. Ad di-

sertam D. Thomæ declarationem, quod

liberum arbitrium habeat impediendi po-

testatem, & gratiam non acceptandi; re-

sponder intelligendum id esse de Adamo,

quia dicit insuper: *Competit his, in quibus*

naturalis potentia integra fuerit, cum in Ada-

mo declinaverit genus humanum. Sed mani-

festissimum est, quod minui potentiam

naturalem doceat Angelicus in iis, qui to-

tos se dant peccatis, unde apertam machi-

natur fraudem Anonymus lectori. Sufficit

ordine percurrere textum præcedentem,

quandoquidem hunc totum quantum non

adscripsit Author Confirmationis, quippe

cui solenne non est novos constare libros

describendo veteres, atque editos. Cum hoc

fit in potestate liberi arbitrii impedire Divinæ

gratiæ receptionem, vel non impedire, non

immerito in culpam imputatur ei, qui impe-

dimentum præstat gratiæ receptioni. Deus

enim quantum in se est, paratus est omnibus

gratiam dare, vult enim omnes homines sal-

vos fieri, & ad cognitionem veritatis venire,

ut dicitur Tim. 2. Sed illi soli gratia privan-

tur, qui in se ipsis gratiæ impedimentum præ-

stant; si de illis sermo est, qui actu in se

ipsis gratiæ impedimentum præstant, non

profectò de Adamo aut Præadamitis agi-

tur, sed de iis, qui peccando liberum

suum debilitant arbitrium. Dixit Sanctus

apertissimè: *Quod autem dictum est, in po-*

testate liberi arbitrii esse, ne impedimentum

gratiæ præstet, competit his, in quibus natu-

ralis potentia integra fuerit. Si autem per in-

ordinationem præcedentem inclinaverit ad ma-

lum, non erit omnino in potestate ejus, nul-

lum impedimentum gratiæ præstare. Et si

enim ad aliquod momentum ab aliquo peccati actu particulari possit abstinere propria potestate, si tamen diu sibi relinquitur, in peccatum cadet, per quod gratiæ impedimentum præstat.

VI. QUINTA Janseii hæc fuit: *Semipe-*

lagianum est dicere, Christum pro omnibus ho-

minibus mortuum esse. Dixit itidem in Ope-

re suo: Pro istis rogavit Patrem, non pro cæ-

teris. Quàm parum valeant apologiæ,

quas hisce dictis scripsit, & clanculum ad-

huc adornat Anonymus, videre licet. S.

Augustinus: Pro omnibus mortuis vivus mor-

tuus est unus. Item: Neminem singulorum

præterit, qui orat pro universis. Dictum in

Confirmatione fuit, spectato effectu posse

etiam dici mortuum ipsum esse pro solis istis,

qui ex morte ejus fructum cepere; spectato ve-

rò sine Salvatoris, & valore, & si in om-

nibus mortem in rem suam vertendi potestate,

verè mortuum esse pro omnibus. Ad preces

Christi quod attinet, incluserunt illæ sem-

per conditionem ab ipso in horto expres-

sam: Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut

tu. Considerarique oportet, duas fuisse in

ipso voluntates, Divinam, & humanam.

Ut verò Specimen quis capiat argumentorum

hæc in materiâ ab Authore nostro pro-

positorum, videat conclusionem capituli

ipsius XII mi; formet sibi inde iudicium,

cui fors obrigerit aliquem inde sensum ex-

sculpendi.

VII. REPETIT tertio, non propagari ad

eos tamen, quos Deus excicare decrevit. In

secundo dixit *Ducem se sequi Augustinum,*

in quo nunquam reperietur, quod Deus

excicare decrevit. Calvinus equidem non

permissionem, sed Decretum Dei vocavit

excitationem hominum, repetitque in

suis Institutionibus, quod Deus toties pro-

nuntiet se excicare hominum mentes. Impro-

batum fuit in Confirmatione, quod cum

his verbis copulenter illa Pauli: *Tradidit*

Deus illos in desideria cordis eorum; quia hoc

pactò videri posset Deus tradidisse illos in

desideria cordis eorum vi sui Decreti;

quando sensus est, quod eos affectionibus

suis pravis permiserit consequenter, & in

pœnam peccatorum. Commisceatur hic

Anonymus, dictum esse, quod expressio

illa Paulina offendiculo sit, ac plena scan-

dali. Deus veniam det homini!

VIII. LEGITUR in historia Theologi-

câ, voluntatem quâ Deus omnes salvos

cupit, non esse voluntatem absolutam, ita

ut nostrum tollatur arbitrium. S. Augusti-

nus: *Vult autem Deus omnes homines salvos*

fieri, non sic tamen, ut eis adimat liberum

arbitrium: Sed esse voluntatem anteceden-

tem: Quemadmodum vult abs dubio, ut non

peccetur; & nihilominus id fit ab hominibus

contra ejus voluntatem, & peccatur. Adver-

Con. Senr.

l. 3. c. 159.

l. 3. c. 11.

de Civ. D.

l. 2. n. 6.

Serm. 273.

n. 4.

Conf. p. 64.

II. p. 26.

Infr. l. 1.

c. 18. n. 2.

p. 259.

de Spir. &

lit. n. 58.

ius hoc proferre nil veritus est Anonymus: *Deum non omnium hominum salutem velle*, si accipiat voluntas, quo passim modo toller ab omnibus, vulgari, *communi*, & *quotidiano sermone*. At enim juxta Magnum Augustini discipulum S. Prosperum: *Sincerissime credendum, atque profitendum est, Deum velle, ut omnes homines salvi fiant*. Incassum itaque contra id tumultuatur per octo paginas.

I. p. 78.
III. p. 260.

IX. OPPONIT in primo, & tertio, dici in historiâ, *conditionatum fuisse in Deo voluntatem salvandi omnes*; quæ verba nusquam reperiuntur in historiâ. Facimus etiam reperi, non continuè tamen dicendum, *Pelagium quoque voluisse eam propositionem, Deus vult omnes homines salvos fieri, exponendam esse conditionatè*, ideòque Pelagianum esse hoc dictum. Quia nemo nescit, Pelagianos intellexisse, si homo naturæ viribus voluisset petere; & intelligebant non omnes salutem consequi, quia ipsi nolunt petere, cum Deus velit dare, nolunt querere &c. dum contra intelligebant Catholicos, & intelligunt, si & ipsi Divinâ opitulante gratiâ Dei clementiæ responderent, atque ab ipso salutem flagitabant, tanquam unico ejusdem largitore.

I. p. 79.
& 87.

Aug. t. 10.
c. 60.

X. QUINDECIM propositiones erroneas imputarunt quidam in Galliis D. Augustino, à quibus eum strenuè purgavit D. Prosper. Octava fuit. *Quod non omnes homines velit Deus salvos fieri, sed certum numerum prædestinatorum*. Vindicavit ab hac uti & cæteris Magistrum suum S. Prosper. Novam nihilominus, & non sanam opinionem hic expromit Anonymus, propositionem hanc sibi defendendam sumens, affirmansque virum sanctum eam nec falsam pronunciâsse, nec condemnâtam; qualis temporis prodire debuisset Bulla, qualis prodiiit contra Quæstionibus, & quali improbatio omnium orthodoxorum condemnationis non supplèset vices. Prima illarum propositionum fuit: *Quod ex prædestinatione Dei, velut fatali necessitate, homines ad peccata compulsi cogantur in mortem*, atque ita pergunt aliæ, in modum blasphemiarum; ideòque confutat octavam D. Prosper perinde, ac cæteras omnes. Nonne itaque eam reject, proscripsitque, quando docuit: *Sincerissime credendum, atque profitendum est, Deum velle, ut omnes homines salvi fiant*? Multa profundit verba adversarius, accusans, quod citata ex S. Prospero fuerit col. 103. loco 203. editionis factæ 1711; quando in Confirmatione ad calcem paginæ 75. fideliter citatur 231 ma, in quâ re ipsa reperitur hic locus. Queritur etiam, quod non integra recitata fuerit pagina, à quâ allata sententia ne vel hi-

lum discedit. Quæ verò hæc in re fuerit sententia Sancti non satis apparet, quando octavam hanc objectionem confutaturus adfert ex Apostolo: *Deus vult omnes homines salvos fieri*? E quando sic docet: *Omnium ergo hominum cura est Deo; & nemo est, quem non aut Evangelica prædicatio, aut legis reificatio, aut ipsa etiam natura conveniat*.

Col. 212.

XI. Loca illa S. Augustini, quibus dicitur *perditum arbitrium*, & *amissa per primi parentis peccatum libertas*, & quibus memoratur *necessitas habendi in se peccatum*, utpote non facillima, ideòque non unâ ab aliis explicatione elucidatâ, exposita in historiâ fuerunt omnia eodem hoc Sancto duce, atque interprete de *amissa perfectione justitiæ*, quod in ejus idiomate idem sonat, ac non posse quempiam nostrum se liberare plane, atque exuere concupiscentiâ. *Perfectio quidem boni est, ut nec ipsa concupiscentia peccati sit in homine*: Quæ expolitio id habuit fortunæ, ut benignissimis respecta fuerit oculis à supremi etiam subfelli Theologis; alludente viro sancto pluribus locis ad Paulum Apostolum: *Bonum facit, ei tamen perficere bonum non adjacet*: *Quod tunc erit, quando illa concupiscentia, quæ habitat in membris ejus, nulla erit*. Videantur in Hist. paginæ 35 & 360. Anonymus noster censet è contrariò, loqui iis in locis Sanctum *de libertate accidentariâ*. Quis hic libertati accidentariæ locus sit, item annon liquido appareat, ipsum nec assecutum fuisse solutionem, nec difficultatem, cujusvis prudentis judicio relinquatur. Quam appositè amabo dicit ille, *Historicum non scire distinguere perfectionem justitiæ à libertate illâ, quæ requiritur ad implendam justitiam*? Nonne hinc liquet, neutrum istorum vocabulorum illum intelligere? Victoriâ nihilominus canit ille, agitque triumphum proferendo summâ injuriâ, *Historicum loqui more pstraci, quin verba à se pronunciata intelligat*. Repetit deinde hic, Patres *oblitteratam penitus asserere, aut saltem deformatam Dei imaginem, & similitudinem Adæ primitivus insculptam*. Notatum fuit neminem illorum unquam dixisse *penitus oblitteratam*, verum ille suæ næniæ inhæret, & quando librarius oblitus fuit adscribere *primitivus insculptam*, falsissimè repetit, nonnullos interpretes *dixisse deletam omnino fuisse imaginem primitivus nobis impressam*. Dixerunt equidem hoc in Decretoriâ suâ synodo Calviniani: *Cum vires liberi arbitrii ad bonum, per lapsum non tantum vulneratæ, sed penitus in homine annihilatæ, & amissæ sint, concursus ejusmodi gratiæ Dei, & voluntatis humane in conversione hominis planè repudiamus*.

III. p. 35.
p. 358, 361.

t. 10.
n. 179.

III. p. 263.

III. p. 270.

Ast. Syn.
Dord. p.
189.

CAPUT VI.

Antilogia Anonymi, & Systematis.

Datæ sub conspectum in Confirmatione fuerunt quàm plurimæ; quas idcirco hic iterare animus non est. Primam se fingit non intelligere, ac de aliâ prorsus re loquitur. Consistit antilogia in eo, quod neget semper, gratiam secundo modo acceptam esse entitatem creatam, & sæpius affirmet, eam esse creaturam; adeò, ut si quis amori inspirato efficaciam actionis tribueret, is creaturam à Creatore minimè discerneret. De amore Dei in nobis producto dicit in libro recenti: *Hic est bonum creatum.* Est igitur creatura, nec tamen entitas; est res condita à Deo, nec veram tamen, & propriam habet existentiam, Vocat bonum in nobis productum, nec vult esse quid reale. Hæc si contradictio non est, quæ erit? Huic præclare innititur ejus systema. Responsiones, quibus hinc inde se ipsum involvit, produnt melius ejus errorem: Verùm plus quàm molestum est diluere omnia. Imputat in iis res falsissimas, e. c. quando affirmat, *merita esse gratuita Dei dona non admittere historicum, utpote Armenianorum sententis faventem;* quando sæpius legitur in historiâ, *ipsum meritum esse gratuitum Dei donum, & gratiam esse ipsam iustitiam, & Scholas omnes consentire, etiam prædestinationem ad gloriam esse gratuitam in radice, quandoquidem inter omnes convenit, gratuitam esse illam gratiam, per quam acquiruntur merita.* Imputat, adduci ab adversario propositiones plures tanquam hæreticas, quas solum adducit, quia inter se pugnant, ideòque inter antilogias recenferet. Imputat, incusum ab ipso sensum fuisse, qui ad rem non faciebat, *ne dogmati Protestantium quid adferret incommodi.* Imputat, verba ex Crondermo adducta nequaquam in eo legi, quando habentur pag. 187. ne vel apice quidem dempto. Imputat, falsò dici in Confirmatione, *omnia à se referri ad duos amores, tanquam generalia omnium operationum nostrarum principia,* quando hæc opinio pars est sui Systematis, & ipse de se disertè ac ingenuè professus est, *referre se omnes actiones ad carnem, & spiritum, hoc est ad actionem Conditoris, & creaturarum.* Peculiaris etiam fieri animadversio potest in contestationes, quod à Crondermo suo dessecrat nunquam, quandoquidem disertè sæpenumero eidem contradicat.

II. ACCUSAT sexcenties, & explodit historicum ob admissam gratiam quandam generalem, per quam etiam Pagani agnoscere possint existentiam Dei, ac proinde eum adorare ex animo, & invocare; docente id ipsum Apostolo: *Invisibilia enim*

ipsum à creaturâ (intelligitur *creatione*, ἀπὸ κτίσεως.) *Mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur;* ideòque eos, qui eum non agnoscunt, nec invocant, appellante *inexcusabiles.* S. Hieronymus: *Perfipuum fit, naturâ omnibus Dei inesse notitiam.* Regerit Anonymus, agnosci, adorari, & invocari Deum non posse *sine gratuito fidei dono.* Studens verò è contrario tegere, atque occultare postea, quod sæpius asseruerat; profitetur *ingeminasse se sæpius, concedere etiam Deum infidelibus gratias cum eternas, tum internas;* citatque paragr. suum 9. cap. 6. & 12. cap. 16. Sed in hoc allata ab eo autoritas desinit in hæc verba: *Illi ergo debent & Pagani, quod homines creati sunt.* In altero quoque de quibus gratiis loquitur? *Sanitas, talenta, opes, remotio periculorum, bona educatio, bona exempla, piæ cogitationes, revelatio veritatis, ope Concionatorum gratia sunt, quæ collatæ reperiuntur multis etiam Paganis, Judæis, & hæreticis, tametsi non omnibus.* Non vult igitur concessam esse omnibus aliquam gratiam, ad cognoscendam quodam modo existentiam cujusdam Numinis, nec concedit Divinum impulsu, qui sufficiat ad convertendas ad Deum mentes, modò pravæ interiores dispositiones non impediant. Crondermus ille suus ex adverso: *Deus tribuit ejusmodi gratias interiores infidelibus, atque ex eorum duntaxat moliriâ accidere, quod impediatur illorum effectus.* Quantum non huic ipse adversatur doctrinæ, sat superque elucet, ubi docet, autoritatem S. Joannis Evangelistæ: *Quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, non intelligendam esse de illis, quos excacare decrevit.* Novum itaque Systema multis antegreditur passibus Crondermum, proditque se pejus esse illo, cui ad stipulati fuere complures antiqui Jansenistæ, inter quos Nicolius vir adeò inter illos conspicuus, gratiam generalem contra Arnaldum acriter tutatus est. S. Thomas: *Dicendum, quod Deus, quantum est in se, nulli est absens, sed homo à Deo presente se absentat.* Et alio loco: *Ad Divinam providentiam pertinet, ut cuilibet providet de necessariis ad salutem, dummodo ex parte ejus non impediatur.*

III. MIRAM adjungamus hic contradictionem. Novum Systema acriter reprehendit eos, qui prædicant, Deum, quantum est de se, omnes salvos cupere, dare cuivis gratias sufficientes, promptum esse ad amplectendos, qui vero mori dolore ad ipsum recurrunt. Videatur proluxa hanc ob causam in Muratorium philippica. Affirmat Anonymus *foveri hoc pacto humanam superbiam, orationisque necessitatem excludi;* monetque institui oportere populum, *flagitari à Deo debere Spiritum com-*

punctionis. Omittamus, quod homini novis nondum opinionibus præoccupato videantur ex adverso excitari omnino hisce aphorismis Christiani ad confugiendum per preces ad Deum. Quantum verò attinet ad declamationes illas, *non satis esse prædicare, quod qui bene operabitur, obienturus sit vitam æternam, & qui malè, supplicium sempiternum; sed opus esse, ut insistantur, à quo debeant bene operandi gratiam flagitare*, responderi posset: Ubi terrarum lacer præco est, qui id pro concione non dicat? Quis item est, qui tametsi non palam prædicetur, id ignoret? Sed quod plus refert, quando commemorat necessitatem precandi, & flagitandæ à Deo compunctionis, non meminit, non posse me actum recurrendi ad Deum, eumque implorandi juxta ipsum producere, nisi à manu superna mihi donetur, ac infundatur; esseque hoc, ut ipse quidem dicitur, donum speciale, quod non omnibus conceditur. Quæ verò major repugnantia, quàm cohortari ad id, quod non est in manu nostrâ, & invehi in eum, qui non facit, quod ex se non pender! Possunt equidem optimo jure Catholici commemorare necessitatem recursus ad Deum, & orationis, possuntque reprehendere eos, qui hoc in genere delinquant: Docent etenim munitos omnes nos esse gratiâ sufficiente, cujus primus, certusque effectus est, talem nobis re verâ potestatem conferri, consentientibus etiam in hoc Augustinianis maximè classicis. Unde admittit Norisius potentiam completam, & proximam ad precandum, dixitque in Vindiciis: *Cum urgente quolibet præcepto possit homo orare Deum, ut gratiam ad illius præcepti impletionem largiatur*. Sed quo jure id exigere potest Anonymus, quippe qui sufficientem non admittit, aut non vult esse, nisi nomen vanum atque inane, immò etiam incapacem ad conferendam nobis potestatem completam orandi? qui præterea illam confitetur gratiam, quâ Deus facit, ut unusquisque aliquod à se lumen hauriat, ac proinde excitetur quodammodo ad se venerandum, jure omnes illos accusat, qui ob dominantia forte sibi vitia, id non præstant. At qui potest hanc intentare accusationem is, qui gratiæ hujus hypothesin habet deridiculo? Et qui detestatur morem inculcandi vulgo, quod impertiat Deus lumina, & gratias sufficientes unicuique? Sed nondum satis: Non sufficit cohortari ad orationem, quia satis non est docuisse exterius hujusmodi medium, quando interius nobis non infundit Spiritum clamantem Abba pater. Quasi id genus Spiritus infundi ab Ecclesiasticis deberet, aut quasi prædicari oporteret ab his, more Anonymi: *Non donari Spiritum hunc omnibus, sed solis filiis*.

Adjungit, *non satis esse, quod quis nôrit Orationem à Christo nobis traditam esse medium ad impetrandum, quia scientia inflat*. En tibi pulchrum usum, ac verè opportunum verborum illorum Apostoli!

IV. PECCATUM Adæ ex mente adversarii fecit, ut humana natura cognitione, & amore Dei privaretur, aliisque ex eo consequentibus virtutibus addiceretur; adeò, ut penitere, credere, orare nemo possit unquam, si hos actus Deus speciali omnipotentiae suæ operatione non largiatur. Quid igitur tantopere contendit, orationis & debitum, & necessitatem prædicari debere? Debitum inquam, & necessitatem illius, quod juxta ipsum fieri non potest, nisi dono immediato, & virtute specialis actionis omnipotentiae. Si implorari hoc donum jubet, cogitet, opus ad id esse aliâ iterum actione, aliòque dono, cum aliâ rursus omnipotentia speciali. Et quando affirmat Spiritum illum Dei, qui ad precandum requiritur, *non esse donatum omnibus*, nihil plus dicit, quàm Quesnellus, qui in primâ damnatâ illi solùm, qui actu peccato obnoxius est, tribuit *generalem impotentiam ad orandum, & ad omne opus bonum*.

V. IMPONAT coronidem antilogia illa, quæ cæteras in se omnes complectitur. Profitetur se Anonymus, cupitque haberi etiam contrarius propositionibus damnatis, & factioni, illo ipso tempore, & illis ipsis in libris, quibus acriter tuetur, gratiam propriè consistere in operatione, quam nihil impedire potest aut retardare; quo sensu præcipua ac princeps Quesnelli propositio non modò non sit improbanda, sed habenda etiam pro articulo fidei; quibus propugnat, gratiam hanc esse insuperabilem, & necessitantem; actus bonos, & volitiones infundi immediatè ac proximè homini à Deo; non requiri ad libertatem potestatem ad utrumlibet, sat esse, quod vis non inferatur; libertatem indifferentiæ, hoc est ad opposita principium esse Pelagianum; necesse non esse, ut definitio liberi arbitrii mentionem faciat facultatis ad opposita; Muratorium, cum dixit, posse hominem velle, & nolle, promptumque Deum esse ad conferenda nobis ad opus bonum auxilia, in Pelagianismum impigisse; gratiam sufficientem esse chimæram; omnes nostras operationes voluntarias ab alterutro amore provenire; non aliam cum Pelagio intercessisse controversiam quàm de caritate; secundam Quesnelli sine gratiâ, utpote principio efficaci, fieri nihil posse potuisse ab ipso intelligi de Dei operatione, quo casu contineret dogma fidei; operari Deum justificationem nostram in nobis sine nobis; negasse Augustinum, gratiam ad observandam legem requisitam concedi

I. p. 104.

Not. t. 1.
p. 1005.

II. p. 105.

p. 107.

II. p. 107.

omnibus; Semipelagianum esse principium: Credere, quod Christus oppeterit mortem pro omnibus; orarique Deum pro omnibus; precipiente Deo: *Fiat amor*, produci amorem in homine, sicut dicente: *Fiat Caelum*, conditum est Caelum; non collustrari à Deo quemlibet, nec illos, quos *excœcare decrevit*; non esse ab actibus distinguendos habitus, nè inertes reddantur habitus, atque otiosi; non suppetere nobis facultatem recurrendi ad Deum per orationem, nisi applicatâ speciatim omnipotentia præstet hoc nobis donum Deus demum, debere scholas suo nuncium remittere idiomati, neque amplius pro more recepto meminisse gratiæ prævenientis, consequentis, sufficientis, efficacis, habitualis, actualis; sed amplectendum omnibus esse Systema, quod ipse à Scholis Catholicis execrandum confiteretur; *anathematæ dirum in modum percellent*. Relata sæpe sæpius loca sunt, ubi hæc stabulantur assertiones.

CAPUT VII.

Errores ab Adversario sub finem recocti.

In ultimo capite Confirmationis collectione fuerunt opiniones aliquæ, propositiones, & effata, de quibus dictum est, quod *peculiari digna sint animadversione*. Ad caput hoc responderet modò longa appendix. Verùm quando in hæc aliud non agit, quàm exscribere denuo, ac recoquere fragmenta complura paragraphorum jantum profligatorum, non expedit iteratis confutationibus molestiam creare lectori. Unam alteramve duntaxat aut repetemus, aut adjiciemus animadversionem. Persistit in eo, quod prius scripserat, *negasse* nimirum S. Augustinum *gratiam ad Divinam legem observandam necessariam omnibus esse communem*. At cur amabo non revelavit locum, quo bella hæc legatur doctrina? Quæ adscribi Christiano eam non observanti culpa posset, si non haberet à Deo gratiam aut necessariam ad hoc ut eam observet, aut ut observare possit? In Confirmationem profert verba illa: *Communis est natura, non gratia*. Verùm demonstratum fuit in historia & Confirmatione, intelligere eo loco Sanctum fidem Christianam. Sufficiet integram recitari periodum: *Qui de paganis nascuntur, ab ipso facti sunt, & ab ipso creati sunt, & non sunt populus ejus, nec oves pascuæ ejus: communis est natura, non gratia*. Sic paulò post: *Hanc ergo gratiam, quâ Christiani sumus*. Unde verba prædicta non sunt, nisi repetitio illius, quod dixit Apostolus: *Non enim omnium est fides*. Sic & Augustinus aliàs sæpe eodem sensu: *Ubi ei prædicari Christiana gratia non possit*. Ita & plures alii Patres. Quid

certius, quid luculentius? Repetit nihilominus hic adversarius, non esse hoc nisi *putidum Sophisma*. Ubi autem hoc lateat Sophisma, aut quis hic locus continere Sophisma possit, quis valeat divinare? Adjungit, *qui sani sint judicii*, dicturos, locutum ibi fuisse Sanctum de *inspiratione dilectionis, negasseque Sanctum, inspirationem hanc ad legem observandam necessariam, esse omnibus communem*. An in locis prædictis Sanctus egerit de *inspiratione dilectionis*, anque unquam negarit, tantum gratiæ Christianis omnibus concedi, quantum necessarium est, ut possint Divinam observare legem, dicant velim, qui nocturnâ ejus opera versarunt manu, versarunt diurnâ. Quoties in iis legitur: *Deum iustum & bonum impossibile non potuisse præcipere*? Nunquid autem verè servatu impossibile essent præcepta, sine tantâ gratiâ, quanta requiritur, ut observari possint? Cardinalis Gotti ex adverso ita docuit: *Neceste est Catholicis omnibus præsto esse gratiam, omnibus communem, quâ legem observare possint*.

II. *Vociferatur* paulò post ob avulsa, ut ipse ait, verba quædam in responsione ex loco ejusdem S. Patris, quibus sensum mutari persuadere conatur, quando vel melius etiam confirmant, quod asseruit Author historiæ. Nimirum, censuisse ipsum, Salvatorem obiisse mortem pro omnibus, nec fuisse hanc opinionem Semipelagianam. Convulsa ipse ait vocabula, laceratum, laniatum, discerptumque textum, ut *Christum pro omnibus impiis obiisse conficiat*. Textus totus quantus hic est. Cum itaque rectissime dicatur *Salvator pro totius Mundi redemptione crucifixus propter veram naturæ humanæ susceptionem, & propter communem in primo homine omnium perditionem: Potest tamen dici pro his tantum crucifixus, quibus mors ipsius profuit*. Post recitatum loci hujus principium, adscriptum in margine fuit & cetera; quemadmodum aliquoties factum est, ut totum videre possit, qui voluit. Integer tamen locus versus ac relatus fuit in Italico, unde ecce! quàm æqua, quàm vera hæc sit objurgatio. Italicè sic sonat: *Era la prima imputazione (à S. Agostino) potersi dedurre da tal dottrina, che Christo non fosse morto per tutti. Avea già scritto S. Prospero, ottimamente dirsi, che fu crocifisso per redimere tutto il mondo, ma quanto all' effetto potersi anche dir crocifisso per quelli solamente, cui la sua morte giova. Ripete qui, che se bene per la commun natura, cui Christo assunse, e per la cagion del peccato ugualmente commune à tutti ritamente si dicon vedenti. Reprehensio igitur cadit in omiſsa à margine verba hæc, ut ipse confiteretur, maxime necessaria: Propter veram humanæ naturæ susceptionem, & propter*

De pecc.
mer. l. i.
n. 31.
p. 323.De nat. &
gr. n. 83.Con. Pic.
t. 2. p. 126.

L. p. 146.

p. 214.

III. p. 323.

II. p. 42.

Serm. 26.

n. 4.

n. 9.

x. Theſ.

III.

zer communem in primo homine omnium perditionem. Atqui hæc ipsa optimè confirmant, atque explicant, mortuum esse Servatorem pro omnibus; & quantum in ipso erat, ut est apud Apostolum, dedisse in redemptionem semet ipsum pro omnibus; cum assumpsisset naturam omnium, velletque morte suâ mederi corruptioni per primi parentis peccatum in omnes investæ.

III. DEFINITIONES liberi arbitrii quæ sequuntur, libenter admitterentur ab heterodoxis, propterea quod celent medullam dogmatis litam in potestate ad utrumque, & facultate ad opposita; quam ipse semper appellat indifferentiam, libertatemque Pelagianam. Quasi verò concessisset Pelagius unum, puta bonum meritum elici non posse unquam virtute naturali, ac propriâ, sed gratiâ solummodo Divinâ. Opponit explicatum nunquam fuisse in quo deum consistat libertas Catholica, quando de aliâ re sermo nunquam fuit. Opponit exclusam eam fuisse à S. Augustino, scribente, reponi à Pelagio in æquali bilance voluntatis potestatem peccandi, & non peccandi; id quod asserbat Pelagius, excludens gratiâ necessitatem ad non peccandum; quemadmodum ibidem Sanctus exponit, sic pergens: *Quod si ita est, nullus locus adjutorio gratiæ reservatur, sine quâ nos dicimus, ad non peccandum nihil voluntatis arbitrium valere.* Paulò post de Pelagianis ita loquitur: *Qui nolunt credere etiam ad hoc ipsum sibi necessariam gratiam Salvatoris, quod putant consistere in solis viribus voluntatis.*

IV. ANONYMUS denuo Pelagianum vult Muratorium, quod censeret posse hominem velle, & nolle, eligere, & non eligere id, quod ad salutem pertinet æternam; repetitque id esse adjuvator; cum Deus sit omnipotens, neque ejus quis possit resistere voluntati. Sed doctrina Catholica docemur, omnipotentiam Dei operari semper secundum voluntatis suæ determinationem; permittere nihilominus ut pro libitu nostro consentiamus, nec destruere facultatem ad opposita, resistente quippe plus satis voluntate humanâ antecedenti Divinæ. Adducunt semper sectarii illud Augustini: *Cui volenti saluum facere, nullum hominis resistit arbitrium*; at non adducunt, quàm diverso à Sancti sensu hoc ipsi accipiant. Quam ipse in partem id acceperit, in propatulo est, ubi toties commonefacit hominem, ut non repellat resistendo quærentem se, quandoquidem sibi noceat, quisquis resistit voluntati Dei. Vide Hist. Theol. p. 241. Et cujusmodi hæc in re sit voluntas Dei, docuit, cum scripsit: *Vult Deus omnes homines salvos fieri: Non sic tamen, ut eis adimat liberum arbitrium.* Quomodo ex adverso ipsi hoc dictum intelligant, manifestum fit ex 22dâ Quesnelli:

Deus ipse nobis ideam tradidit omnipotentis operationis suæ gratiæ, eam significans per illam, quæ creaturas è nihilo producit, & mortuis reddit vitam; & pariter ex illâ Anonymi: *Quemadmodum dicente Deo fiat Cælum, factum est Cælum, ita dicente Deo fiat amor in voluntate, & à voluntate &c.*

V. CONTRA libertatem indifferentiæ, quam negare suffragante etiam D. Thomâ, vidimus esse hæreticam, unica semper Anonymi ratio illa est, quod non potuerit Christus opposita, nec ea possint beati; quod ineptum verè, ac puerile topisma est. Quia licet commune libertatis nomen sit, non inde conficitur communem quoque Christo & beatis fore humanam imperfectionem, hoc est potestatem peccandi. Quare deum inde consequens esset, beatos evasuros bruta animalia, quando ex adverso libertas illa superioris, ac diverſi ordinis liberos eodém constituit, atque à nostris defectibus eximios? S. Thomas: *Major libertas arbitrii est in Angelis, qui peccare non possunt, quàm in nobis, qui peccare possunt.*

VI. CUPERET sibi declarari, quomodo componi possit libertas indifferentiæ cum infallibilitate. Declarabit hoc quivis tiro Catholicus, non credere se, inquiens, auferri per gratiam facultatem ad opposita, non credere, actus hominis sequi necessariò, ita ut ex consecutione infallibili, inferri ut ipse facit, inde debeat necessaria; nec credere in magno esse errore, qui censent cum D. Thomâ, in ejus voluntatis potestate esse, eâ gratiâ uti, aut illam rejicere; quæ semper fuit, posito auxilio Divino, dogmatis medulla, ac essentia. Quod verò Pelagianismum instillant propositiones illæ, quod ad operandum bene liberè concurrere cum Divinâ gratiâ humana debeat voluntas, quod requiratur prius Divina gratia, ac nostra etiam deinde opera, aliæque similes, horrorem piis semper auribus incutiet. Audire nihilominus est, operari Deum in nobis sine nobis caritatem, quæ nos justificet, intelligendo de adultis; dum contra docuit D. Thomas: *Qui creavit te sine te, non justificabit te sine te.*

VII. LEGITUR apud illum, ubi agit de definitione, seu descriptione virtutis, eatenus illam in nos immititi, quam Deus in nobis sine nobis operatur, quatenus virtus, cuius definitio afferatur est infusa, id quod docet his verbis: *Causa autem efficiens virtutis infusæ, de quâ definitio datur, Deus est; propter quod dicitur, quam Deus in nobis sine nobis operatur: Quæ quidem particula si auferatur, reliquum definitionis erit commune omnibus virtutibus acquisitis, & infusis.* Scripsit in primo libro Anonymus, exponere hic D. Thomam, quæ ratione verum sit, Deum operari in nobis virtutes sine nobis. Ut periculosa evitetur ambiguitas, monitus fuit lec-

P. I. qu. 62.
a. 8. ad 3.
P. 335.

II. p. 109.

P. 336.

II. p. 27.
III. p. 339.
I. 2. qu. 55.
a. 4.

I. 2. qu. 55.
a. 4.

I. p. 56.

tor in Responsione, sermonem eâ in quaestione esse de virtutibus infusis, non acquisitis. Erat eò magis hoc monere necessarium, quòd Anonymus ante retulerat dictum S. Augustini: *Ut ergo velimus, sine nobis operatur*, id quod ad ambiguitatem conferre quid poterat. De eadem intelligit Angelicus, ubi habet, quod *per eam mens nostra mota est, & non movens*; quibus verbis non rectè utitur Anonymus, asserens sine explicatione, voluntatem purè moveri in *τὸν velle, seu eligere, & amare bonum*. Contra, quàm articulo 4. quaestionis 5. 7. a. disseratur de virtutibus infusis, ideòque dicatur, operari eas Deum in nobis sine nobis, adducit Anonymus in Defensione, loqui D. Thomam in quatuor articulis *de virtute in genere, eoque solum in dicto textu nominare virtutem infusam, quod sextum argumentum nitebatur caritate nos justificante, quam*

II. p. 23. *Deus operatur in nobis, sine nobis*. Cogitari vix posset sensus aut falsus magis, aut scòpum ejus evertens. Non alià de re, quàm virtute infusâ articulo 4. agi, iteratis vicibus Sanctus expressit. Videantur verba paulò ante adducta. In horum, veritatisque manifestissimæ conspectu audeat dicere, nominari virtutem infusam per accidens. Audeat dicere, sextum argumentum nixum fuisse caritate nos justificante, quam Deus operatur in nobis sine nobis; quando è contrario argumentum illud ita loquitur: *Homo per virtutem justificatur, sed Augustinus dicit: Qui creavit te sine te, non justificabit te sine te*. Dictum hoc habetur in quodam sermone, & in editionibus enuntiatur hoc modo: *Qui ergo fecit te sine te, non te justificat sine te*. En tibi pulchrum argumentum, quod Deus operetur in nobis sine nobis caritatem justificantem, id quod Catholicè dici nequit. Hæc reapse est medulla sui systematis, sed rectè pugnat cum dogmate. Imò S. Augustinus: *Præcedit aliquid in peccatoribus, quo quamvis nondum sint justificati, digni efficiantur justificatione*. S. Thomas, ubi agit de justificatione citat dictum illud Jacobi IV. 8. *Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis*. Responsio ejus ad argumentum hæc est: *Dicendum, quod virtus infusa causatur in nobis à Deo sine nobis agentibus, non tamen sine nobis consentientibus; & sic est intelligendum, quod dicitur, quam Deus in nobis sine nobis operatur*. Quæ omnia si unâ considerentur, ac connectantur, videat amabo, qui legit, an non videatur impossibile reperiri aliquem, qui ita scribat, & tribus omnino vicibus hæc typo vulget. Verùm his omnibus medetur Adversarius solito suo artificio, gravia nimirum plura faciens convitia, quo peracto concedit intrò cantans victoriam.

VIII. REPREHENDIT iteratò Murato-

rium, quod adjungat se ad sententiam Pelagianorum, & Semipelagianorum, nec ferè velit doceri è suggestu, nisi quod conducat ad efficiendos omnes Pelagianos. Reprehendit, quod citet textus illos scripturæ: *Apposuit tibi aquam, & ignem; ad quod volueris porrigere manum tuam &c. Ante hominem vita & mors, bonum & malum &c.* Quid igitur dicemus de S. Augustino, & aliis Patribus, qui ipsi hos pluries adduxere? Reprehendit eos qui orthodoxos è pulpitis instruant, quod veritates istas prædicent, & nudas, & crudas, quo modo solebant Pelagiani, & Semipelagiani. Veritates igitur prædicabant Pelagiani? Reprehendit, quod exaggerent vires liberi arbitrii, dicendo, quod omnes, etiam infideles, & parvuli in alvo matris habeant gratias sufficientes consequendæ salutis, nec nisi per ipsos stet quominus ament Deum, eliciant actus contritionis, ac legem observent. Qui Concionatores ita loquantur, ubi ita scripserit Muratorius, quis unquam Catholicorum hujusmodi impietates, ac deliria protulerit, ipsi incumbit ostendere. Ad Muratorium quod attinet, propositionem etiam illi Semipelagianam objecit, quod dixerit, *exigere à nobis Deum opera bona, promptum ad nos juvandos, ut ea faciamus*. Quot primi traditionis fontes hic in idem cum Pelagianis crimen vocantur! S. Ignatius Martyr: *Volentibus nobis bene agere, ad Summ. promptus est Deus ad præbendum auxilium*. Quis nescit prævenientem gratiam semper tacitè poni à Catholicis, maximeque ridiculum esse, contendere, quod eâ non expressâ, aut commemoratâ nequeat quis populum cohortari ad bona, piæque opera? De Cassiano videatur historia Theologica, ubi ejus refert opera. Si Pelagianismi semper postulandus esset, qui diceret: *Semper gratia Dei nostro in bonam partem cooperatur arbitrio*, quid fieret Augustino, ex quo habemus: *Si non esses operator, ille non esset cooperator; & postea: Non enim adiutor est ille, si nihil operamini*. Et in lib. de gr. Chr. *Sic vult homo, ut tamen Deus voluntati ejus ardorem dilectionis inspiret, & sic operatur homo, ut tamen Deus cooperetur*. Et in illo ad Bonif. in uno istorum cooperatur homini facienti, alterum solus facit.

IX. RECITAT denuo à pag. 23. historię verba, quæ non habentur; iterumque profitetur, non posse cognosci Deum, nec animo adorari nisi à Christiano; quibus verbis contradicit S. Paulo, S. Augustino, & omni homini rationis compori, quemadmodum demonstratum est pluribus locis. Affirmat, ratum, fixamque esse historię Theologicæ, per fas & nefas persuadere, quod Deus non operetur velle; id quod toties in illâ, totque modis decantatur, & in quâ insuper habe-

de gr. & lib.
ar. b. n. 17.

I. 2. qu.
III. 2. 2.
p. 55.

Serm. 169.
n. 13.

de qu. 83.
64. n. 4.

De justif.
qu. 28. a. 4.

III. p. 356.
II. p. 103.

II. p. 111.
III. p. 327.

ad Summ.
S. Ignatius
hujus tu
perfectionem
S. Ignatius
nos eis te
parag. 1.

Serm. 156.
n. 51. & 52.

n. 7.
I. 1. n. 20.

habetur: *Non operari Deum in nobis, quia operemur nos, sed è contrario operari nos, quia prius ipse operatur in nobis.* Quæ fides dictis ejus adhiberi debeat, colligi potest, ubi affirmat, quod *verba illa Spiritus Sancti: Præparatur voluntas à Domino* (Augustini sunt, non scripturæ) vertat, aut pervertat potius historicus dicendo, *præparari à Deo voluntates, at non produci velle, nec consensum.* An ita procedere potest homo Christianus, & ejusmodi fallitates calamo emittere? Dictum fuit in historiâ, *gratiam, quæ demum victoriam obtinuit*, quamdiu ipse oblectatus fuit, non produxisse consensum, nec velle. Narrat Anonymus, *declarare* istuc Historicum, non produci à gratiâ consensum, nec velle. Os hominis, frontemque! Produci à Deo consensum, & velle pluribus locis ingeminat historicus, sed vis in eo est, quod producat eodem tempore sponte etiam à voluntate, & cum merito, quia posset repugnare; id quod Catholicis Anonymus concedit nunquam; quodque vero nunquam congrueret, si volitiones nostræ nobis infunderentur, per absolutam Dei omnipotentiam. --

X. In Additione quâdam ad Confirmationem, (quas assutas nescio à quo lacinias nuncupat Anonymus) occasione dicti illius, quod in editionibus Augustini habetur: *Præceptum quippe liber facit, qui libens facit*, utpote quod patrocinaretur volentibus, sufficere ad libertatem, quod vis non inferatur, ita legitur: Observavit jamtum Maffejus in historiâ, ut ex scopo ac contextu ratiocinii clarè liquet, legendum esse: *Præceptum quippe libens facit, qui liber facit*; quæ est sententia communis, & naturæ maximè congruens, quod libenter ac cum voluptate operetur, qui libere operatur. Judicavit admodum esse probabile, quod hæc sit sententia quædam Publii Syri, relata hic apposita à Sancto, tanquam tunc nota. Asseverat ipse non paucas ineditas hujus Mimographi in antiquo suo MS., quarum aliqua ad hanc accedit. Apparet ex S Hieronymo, doctas ejus sententias in scholis fuisse, ac proinde etiam lectas ab ipso. Jam inde à sæculo 1300. in hominum versabantur manibus, quandoquidem Pastrengus earum meminit his verbis: *Publius Syrus Mimographus multas laudabiles scripsit sententias, quæ à doctis leguntur, in quibus: Beneficium dando accipit, qui digne dedit. Sub Casare clavuit Augusto.* Rider emendationem hanc Anonymus, dicitque non intelligere adversarium vim illius dicti, ex quo nimirum defendere cuperet ipse eos, qui libertatem in immunitate à violentiâ constituunt. Verum quàm acutè istarimetur ipse, atque intelligat, colligitur ex eo, quod id pronunciet *ὁ ἴσχυς πρὸς τοὺς*; credatque

præceptum libens facit, qui liber facit esse notatum illum errorem, quando ejus est emendatio. Præclaram sanè speciem heroum, quos nostra fert ætas! Placet etiam, cum ridiculum vocat adversarium, quod ubi refert verba illa: *Amor meus est fevor, quocunque fevor scripserit eo, forte ab eo*; quibus verbis nihil affirmatur, sed tantummodo ob ambiguitatem quæ ex adverbio *ed* nasci posset, suspicio movetur, an forte scripserit Sanctus *ab eo.* *Eo fevor* videtur significare potius velle *son portato con esso*, quàm *son portato da esso*. Verum cur tantus de re prope nihili tumultus? Asferre per modum conjecturæ modicam adeo, parvique momenti emendationem est, si ipsum audimus, est objicere Lovaniensibus; Maurinis, & quod lepidius, ipsi Augustino, *quod nescierint loqui latine.* Quot non injuriarum rei erunt, qui conati sunt castigare antiquos! An putat, quod qui emendat, Authores ipsos corrigat, non libentarios, aut criticos? Et hæc hodie semel, atque iterum imprimuntur? O felicitatem nostrorum temporum! Majoris multò momenti castigationes Augustino non dedit quidem operâ, sed datâ occasione sapius adhibuit author historiæ Theologicæ, quin tamen crederet offendisse se eâ re doctos editores. Viginti quinque notantur in indice verbo: *Emendationes*; nec paucas alias variis occasionibus adnotavit postmodum, quas communicabit, si quem fortassis has videndi inceseret cupido.

XI. DOLET incassum; ostensum esse (quamquam omni civilitate, ac modestiâ) quàm parum versatus sit in factis Theologicis, & quàm longè à Theologorum loquendi modo recedat, asserendo, collationem gratiæ, quæ est operatio ad extra, non esse rem magis à Deo distinctam, quàm sint personæ Patris, Filii, & Spiritus Sancti & quemadmodum dicitur: *Pater est Deus, Filius est Deus, Spiritus Sanctus est Deus*, ita & dici oportere: *Operatio Divina est Deus.* Inficiatur jam se hæc dixisse; sed respiciendæ verba hæc in *Defensione* pag. 53. n. 8. Videatur quæso *Confirmatio* p. 40.; ubi hæc ex instituto tractantur, & conferantur, quæ in hoc tertio prolixè narrat adversarius. Novum ipsi pariter, ac insolens viderur, quod docuit S. Thomas: *Nihil igitur profert dicere, actionem Dei ab æterno fuisse, effectum autem ejus non ab æterno, sed tunc, cum ab æterno disposuit.* Conclusio illa est, quod actio Dei sit ipse Deus, si actio spectetur relatè ad suum principium, quod est omnipotens voluntas; non autem si spectetur relatè ad terminum seu effectum à se productum. Omnipotentes igitur sunt Divinæ actiones consideratæ in ordine ad suum principium, non verò in ordine ad

K k k

suum principium, non verò in ordine ad terminum. Inde est, quod locutus fuerit improprie, actionem hic idem faciens cum agente; quia actio præter fundamentum & terminum importat relationem ad terminum, qui est ab actione distinctus.

XII. DISPLICENT summopere Anonymo verba illa S. Augustini: *Deus vult omnes homines salvos fieri, non sic tamen, ut eis adimat liberum arbitrium*. Hinc opponit primo, non esse Augustini, sed ab ipso in aliena personâ prolata; id quod fallissimum est, cum sit prima ejus responsio, & sententia ab ipso aliàs sæpe prolata. Opponit deinde, nihil prorsus hoc conferre ad probandam in Deo voluntatem conditionatam salvandi omnes. Scopus libri hujus est, defendere, & explicare, quod alibi dixerat, fieri nimirum posse, ut sit homo sine peccato, si voluntas ejus non desit ope adjuvante Divinâ. En conditionem! Quia esse ope Divinâ immunem peccato, & eadem ope salvari, eodem recidit. Hinc circa finem: *Fieret enim, si tanta voluntas adhiberetur, quanta sufficit tantæ rei*. In Confirmatione theses quædam Quesnelli damnatæ appellatæ fuerunt. *Sensa aperte erronea*. Anonymus respondet, hunc esse honorem, quem Author exhibeat Angelo Scholarum, & pergit ad alia. Quali Angelus Scholarum locutus fuerit, quemadmodum Quesnellus. Dictum fuit in Confirmatione: *Theologiæ Catholicæ est non docere duntaxat, quod bona omnia proveniant à Deo; sed pariter, quod nullum ab ipso oriatur malum culpæ*. Non probatur hæc assertio Anonymo, aitque has esse declamationes inutiles, atque extraneas, & paulò post: *Eundem fuisse Zelum in Pelagianis maxime periculis*.

XIII. EN tibi quæ in Catholicæ doctrinæ defensionem asserre Massejus potuit. Posset profectò historia Theologica melius multò supplere, quippe quæ speciatim libro 12. 13. & 14. ante etiam quàm hæc opponerentur, Augustini verbis amplius multò ad omnia respondit; verum est liber in folio, ut ajunt, ideòque à paucis lectus. In fraudem haud difficulter impellitur, qui nonnisi leviter rerum istarum aspersus est scientiâ; cujus ope deregere non potest eorum artes, qui præ se quidem ferunt, extollere se plus ceteris Divinam gratiam, re ipsâ tamen damnationem nostram, & peccatum Deo clanculum adscribunt. Ante omnia oportet bene intelligere, non agi hic, an gratia sit, aut non sit per se efficax, an prædestinatio sit, vel non sit gratuita; neque ulla alia agitur quæstio, quæ in Scholis Catholicis salvo dogmate disputantur. De his agi, persuadere semper factiosi conati fuere, ad conciliandam sibi eorum benevolentiam, qui certas quasdam pro-

pugnant doctrinas. Approbatæ autem Scholarum Catholicarum sententiæ sunt orthodoxæ, sunt sanctæ, neque contra ullam illarum insurgit, qui nonnisi heterodoxas, & jamtum proscripitas debellat. Opiniones Scholasticæ accuratè, ac pressè consideratæ, ac secundum ea quæ re ipsâ alicujus momenti sunt, purgatæque certis vocabulis odiosis, certis formulis nimium emphaticis, cujusmodi à disputantibus, ac scribentibus sibi mutuo impingi solent, minùs fortassis sibi contrariantur, quàm vulgo creditur. Tractatus hæc de re est in dissertatione, quæ forsitan aliquando emitteretur in lucem. Verum de his nihil in præsentia. Agitur hic, an gratia sit insuperabilis, & necessitatem inferens, an secus? Possitne à nostrâ impediri aut retardari malitiâ, an non? Sintne reprobandæ nonnullæ Quesnelli propositiones, an non? An Deus actus vi omnipotente infundat, an non? An homo habeat facultatem eligendi, & potestatem ad opposita, an non? An Deus gratiam sufficientem concedat, an non? Hæc sunt controversiæ, quæ inter trium nuperrorum librorum Authorem, & historiæ Theologicæ, & Confirmationis Scriptorem agitantur. Hæc de re judicandum est lectori, idque aliquando tanto magis faciendum est illi, cui earum rerum jus competit, cum fieri nequeat, ut hæc, quemadmodum in aliis utrinque Catholicis aliquando factum est, relinquitur indecise. --

ADMIRATIONE dignum est, observari quandoque, qui religionis ducti studio favere se ostendant opinionibus tam longo à Catholicis intervallo disjunctis. Reperitur impressum, convenire his erroribus melius cum doctrinâ morum, rigidiorè, ac severiore. Veritas autem facti est à parte planè oppositâ, possentque certa hujus rei argumenta proferri. Sed non vult ista modo Author discutere, si fortè eveniat, ut novum vitæ religiosæ, ac probæ genus sit, eandem à peccatis gravibus ordiri? Posset equidem hoc dici, si quando inter ipinionum istarum amicos reperiretur, qui foveret, ac promoveret libros, qui ut nihil dicamus de doctrinâ, ob gravia, atque iterata convicia citra gravem noxam certò non potuissent emitti; si reperiretur, qui ad corroborandum novum Systema, quidquid à Jansenianis damnatis scriptum fuit, colligeret, atque haberet in pretio; si reperiretur, qui Sancti amoris Divini celebrationem cum odio proximi conjungeret, caritatisque encomium cum insectatione aliorum copularer. Metam hic suam attigit præsens opusculum. Desiderium tamen honorificè prosequendi illustris cujusdam amici memoriam facit, ut sequens adjungatur appendix.

CAPUT VIII.

Muratorius à novis, ac recentibus
accusationibus vindicatur.

Novi cujusdam libelli meminit Anonymus sub finem primi capitis secundi hujus libri, in quo legatur: Libertatem indifferentiæ pertinere ad veritates fidei; posse nos semper gratiam efficacem resistere, posse nos eidem resistere; illo ipso tempore, quo gratia facit ut operemur, conservare nos potestatem non agendi, & facultatem ad opposita; esse semper in potestate liberi arbitrii de consensu recusare, eamque esse veritatem fidei; gratiamque sufficientem deesse nunquam, nec justis, nec peccatoribus. Inconcussæ hæ veritates cum negentur ab Anonymo nostro, certò statuendum est, secundum hunc Anonymum à primo dissidere sententia de diametro opposita. Equum proinde est applaudi orthodoxis hujusmodi sententiis, nec minùs urbanitati, ac decoro quod observat in loquendo, modòque agendi Christiano. Atque inde tantò major nascitur admiratio, cum videmus, ipsum secundi hujus Anonymi quandoque causam agere, ac speciatim accusando, damnandòque Muratorium. Imò omnem admirationem superat, quod videamus appellari ab ipso *sanctam ac justam crisin* à primo in hunc editam; quando crisis illa versatur in eo, quod faciat convitia, & Pelagianas vocet illas ipsas sententias, quas, ut nuper admodum innuimus, consistit *fidei esse veritates*.

II. UTERQUE istorum Scriptorum absolvere rem voluit prolixà, ac meditatà Muratorii impugnatione. Magnus iste vir in utilissimo, & sancto suo libello *della regolata divozione*, differens de affectionum, ac perturbationum nostrarum remediis, scripsit in hæc verba: *Duo potissimum nos sancta nostra docet religio. Primum à Deo immediatè proveniat necesse est, estque auxilium gratiæ suæ potentis; ad hoc obtinendum opus est oratione; alterum conatus, quem adhibere debet Christianus cooperando gratiæ Divinæ. Quis crederet talia reprehendi sensa, & accusari? Et tamen, quasi horribilia forent, & hæretica, postquam Criticus ille Muratorium appellavit novum Magistrum, ita concludit: Et ejusmodi libri semel, atque iterum imprimuntur? Et postea: Per misericordiam tuam ab ejusmodi temperatà Devotione libera nos Domine! Congruit hoc effatum cum illo primi Anonymi, qui ad hæc verba: *Requiritur primum Divina gratia, & deinde nostra etiam opera* hanc appinxit notam: *Pelagianum aliquem ita loquentem audire mihi videor*. Pelagiani igitur his Religiosis videbuntur Patres omnes latini, & græci. Utroque opus est, aiebat Theodoretus, & nostrà promptitudine, & Divino*

auxilio. Illi Muratorii enuntiatio: *Requiritur oratio*, subjungit secundus Anonymus. *Nolim expectes lector, ut tibi is dicat, etiam orationem esse donum Dei immediatum*. An igitur sine hisce commentis nè nominari amplius orationem fas erit? Præterea, quàm insolens non foret populum ad orationem excitandi modus, si inclamarent Concionatores, *Orate! At scitote, rem illam non pendere ex vobis, cum oratio sit donum Dei immediatum, cumque sit ingens Dei donum*, quod juxta primum Anonymum, non concedit Deus, nisi ope speciali suæ omnipotentia volenti. Nonne similia pariter contra hunc obmoveri possent, eaque potiori jure? Nonne & ipse dicit: *Orent orthodoxi, ut obtineant gratias efficaces*, quia præviè moneat, orationem illam esse donum Dei? Item ubi dicit: *Unusquisque collocare se per spem inter electos debet*. Cur non monuit lectorem, ejus generis spem proficisci à Deo debere, atque ipsam etiam esse speciale illius donum?

III. Vis, ac robur accusationis consistit in eo, quod dicat Muratorius, concessionem gratiæ provenire à Deo immediatè, non verò de cooperatione nostrâ dixerit, hanc itidem immediatè à Deo provenire. Sed in quo amabo Concilio, in quo Augustini scripto, à quo S. Patre præbatur nobis exemplum, aut injungitur, ut addamus *et immediatè*, quando loquimur de nostrâ cum gratiâ operatione? Et quis non videt usurpassè hic Muratorium *et immediatè*, pro *unicè*? Collatio gratiæ unicè ab ipso, consensus noster & ab ipso, & à nobis oritur. De illâ verò dixit *immediatè*, de hoc non item, quia actio Dei quoddammodo est media: At an ideo fortassis alterius cujuspiam, non Dei ex æquo opus est? Quando dicitur *cooperari* homo, nonne dicitur operantem primarium esse gratiam, seu quod eodem recidit, ipsummet Deum? Etiam nostra cooperatio citra dubium est donum Dei, cum, quia solus ipse id genus potestatem nobis concessit, tum quia & ipse concurrat, non modò tanquam causa universalis, sed etiam per gratiam comitantem. Quod si verò recurrendi ad se, & orandi non generalem nobis per gratiam concessisset potestatem, essetque id donum speciale non omnibus concessum, quomodo possemus omnes ex æquo teneri recurrere, & orare? Ad vocem porro *immediatè* quod attinet, nonne illa bis fuit improbata à D. Thomâ? Semel, quia potest ingerere opinionem, *quod Deus immediatè omnia operetur*, nec solum, ut causa universalis; dum contra sic intelligendum est, *Deum operari in rebus, quod tamen ipsæ res propriam habeant operationem*; deinde, quia dici nequit Deus causa esse immediata humano-

De lib. arb.
qu. 24. art.
1. præf. 7.

rum actuum utpote modò bonorum, modò malorum, quam etiam ob causam dedidit: *Humanorum actuum non possumus ponere causam ipsam Deum immediate.*

IV. AGENS de spe, & præmio æterno pronunciat Muratorius, à Deo ipso nos juberi sperare, modò non desimus observationi præceptorum, quæ nobis ipse imponit. Ita paulo post: *Certus sum, Deum O. M., si pervexero amare illum, obedire illi, ac servire, suo me in regno expectare.* Hæc & alia similia dam-

p. 318.

nantur à Critico cum subtili hæc animadversione. *Omnia itaque consistunt in conditione, quam à nobis expectat Deus, si huic Authori credimus: Sed SS. literæ nos docent, esse etiam, quæ nos à Deo expectemus. Et postea: Qui sperat, expectat à gratiâ conditionem, quâ possit impleri debeant: Expectat nimirum bonam voluntatem, & actiones re-*

p. 120.

spondentes. Quomodo autem concionabimur, quomodo loquemur, si fas non est dicere: *Salutem consequemini, si bene vixeritis! Sperate in Deo, ne eum offendatis! Deus O. M. vos expectat secum, si eadem obedire pervexeritis.* Nonne ipsémet Deus dixit in Genesi: *Si bene egeris, recipies? Nonne dixit Servator: Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester?*

IV. 7.

Matt. VI.
14.

Nunquid igitur cum auxilio Divino omnem ex nostrâ quidem parte conatum adhibebimus, aliosque ad idem faciendum hortabimur, sed expectabimus potiùs otiosi à gratiâ conditionem, & à gratiâ voluntatem bonam & actiones? An hoc sit idioma sanum, & cum dogmate Catholico consentiens, judicer velim is, ad quem pertinet. Occurrit mihi, legi apud S. Ambrosium:

In Ps. 36.
n. 12.

*Ne expectes, ut excites te Christus. Sic paulo post Censor: Expecto ego impletionem conditionis (hoc est cooperationis nostræ unâ cum gratiâ) ab ejus misericordiâ. Et iterum: Conquiescere oportet totos nos in meritis Salvatoris, & sperare, futurum, ut reapse id velimus, ejus enim gratia faciet, ut velimus. At non meminit, oportere etiam ex ejus mente, hanc iridem à Deo nos spem, ac fiduciam expectare. Rem verbo: Nihil de nostrâ requiritur industriâ, sed sat est conquiescere in Domino. Redit sæpe ad illud conditionis offendiculum, si & verè nos voluerimus, nec inutilia reddiderimus dona Coelestia. Et tamen S. Leo M. prædicavit in hunc modum: *Quamvis enim omnium bonorum sit ipse largitor, etiam nostræ tamen fructum quærit industria. Non enim dormientibus provenit regnum Celorum, sed in mandatis Dei laborantibus, atque vigilantibus: Ut si dona illius irrita non fecerimus, per ea, quæ dedit, mereamur accipere, quod promissit. Concilium Tridentinum promittit, perfectum à Deo iri opus, nisi ipsi illius gratiæ defuerint.**

In Epiph.
Sermon. 2.

Sels. 6. c.
73.

V. AFFIRMAT hic Author, Muratorium licet Parochum, longè abesse ab instilandis veritatibus, quæ in formulis orandi S. matris Ecclesiæ continentur, quandoquidem ita scribat: *Non quasi ejus roboris sit homo, ut propriis mereri viribus apud Deum possit, sed ut succurrente Divinâ gratiâ, quam nemini Deus negat, evadamus idonei ad producenda opera eidem placentia.* Opponit hic, Deum esse, qui producit in nobis id, quod est secundum ejus beneplacitum. Sed num deo bona hominis opera non etiam liberè producantur ab homine? Quodnam inde haberet meritum? S. Bernardus docuit, quod non partim gratiâ, partim liberum arbitrium, sed totum singula opere individuo peragunt. Non igitur aliquid solum facit liberum arbitrium; sed facit etiam bonum opus integrè, Totum; cur igitur non poterit dici, quod virtute ac ope gratiæ reddamur habiles ad ea producenda? An displicet fortassis, quod Deus nulli denegat gratiam? Sed nunquid docuit S. Hieronymus: *Dominum ita concessisse liberum arbitrium, ut suam per singula opera gratiam non negaret?*

p. 321.

De gr. &
lib. arb. a. 1.
c. 14.

Epist. 140.
n. 5.

VI. VEHEMENTER damnat versiones Muratorii, unâ earum laudatâ, quæ est in libro, cui nomen: *Ore del Porto Reale* (libro Calviniano per Innocentium X. damnato) quam tamen versionem ut efficeret Catholicam subicere debuit additionem quandam in eo non contentam. Improbat præprimis dictum illud: *Majorem esse partem, quam ex nostro bono opere sibi Deus vendicat; intellige, majorem illâ, quàm quæ in nos redundat. In faciem impingit ei Sententias S. Scripturæ, & Sanctorum, quod bonum opus ex assè sit Dei, non majore tantum ex parte. An igitur vi sanctorum hujusmodi Sententiarum homo nullam ex opere suo bono sibi partem vindicabit? Quia si aliquam habet, semper rectè diceretur, Deum habere majorem. Quid dicendum de S. Augustino, qui sæpius scripsit: *Si non esses operator, ille non esset cooperator.* Omne bonum sine dubio à Deo est: At enim docuit S. Chrysostomus commentans in Genesin: *Largiri nobis Deum id, quod suum est, nullâ tamen necessitate impositâ; imò post præbita nobis remedia idonea, omnia ipsum permittere voluntati infirmi & alibi: Gratiam supernam si exceperis, permittit electioni nostræ omnia, τὸ πᾶν.**

p. 327.

De gr. Cat.
n. 7.

hom. 19.
n. 1.

hom. 22.
n. 1.

VII. CONTRA, quod dicat Muratorius, nihil plus desiderare benignissimum Deum, quàm nos salvare, & contra axioma illud: *Deus vult omnes homines salvos fieri* multas obmovet difficultates. Ita & contra, quod asserat, si bonam vitam egerimus, certos nos reddi in Evangelio de magno illo præmio; id quod in Evangelio se ait reperire non posse. Sed parum refert, ubi de Divi-

nis promissis, ac præparatâ nobis mercede
 Sermo sit. *Exultate, quoniam merces vestra
 copiosa est in Cælis. Non perdet mercedem
 suam. Secundum promissionem vitæ.* In his
 locis, inquit impugnator, non dirigitur
 Sermo ad singulos, aut unum aliquem: Num
 igitur de uno aliquo loquitur Muratorius,
 cum dicens, *certi reddimur*, intelligit popu-
 lum Christianum? Ubi apparet, quod ra-
 tiocinium fundet in promissione privatâ?
 Quâ demum de causâ fasei non fuit dicere
 generatim, sperare posse omnem Christia-
 num, quia hinc advertit certum de se promissio-
 ne, ac benignitate Divinâ, inde sudet &
 ipse fidelem se Deo suo præstare. Quam de-
 mum ob rem privata, ut ita loquar, requi-
 ritur revelatio, aut cur tandem hoc pacto
 asseritur, non esse utrumque Dei donum?
 Quoties oporteret dicam scribere Augusti-
 no? *Quid tibi promissit Deus, prædicabat ille,
 o homo mortalis? Quia victurus es in æter-
 num.* Et quando dicebat, quod homo, si
 Creatori suo tanquam vero Domino subditus,
 præcepta ejus pia obedientia custodiret, in con-
 sortium transiret Angelicum, certò non existi-
 mabat, negasse ipsum, quod eorum obser-
 vatio Dei esset donum. Reprehendit etiam
 hic Author P. Segneri, quasi adversatus
 fuisset Scripturæ in Christiano instructo, cum
 dixit: *Spes nostra duplici basi nititur, auxilio
 Dei, & nostrâ voluntariâ cooperatione.* An
 igitur nostra cooperatio cum gratiâ non
 computabitur? Nunquid debemus lan-
 guorem, atque inertiam nostram excitare,
 cogitando, & nostram requiri cooperatio-
 nem?

VIII. REPREHENDIT denuo Murato-
 rium, tanquam si suseret de industria idioma
 Apostoli, cum scribit, *sperari oportere, sub-
 ministraturum nobis Deum esse pro summâ suâ
 clementiâ etiam mediâ salutis.* Opponit, spem
 & mediâ completi, & finem, ideòque dis-
 tinctione nil opus fuisse; speculatûrque,
 mediâ hæc aut esse per se ipsa efficacia, aut
 inefficacia per se: Hic consuetæ ac meditatæ
 ejus difficultates recurrunt; quasi vi earum
 non oporteret nos sperare, suppeditanda
 nobis fore à Deo mediâ salutis. Reprehen-
 dit itidem de integro doctrinam, quod
 Christus mortem obierit ad obtinendam
 nobis à Patre peccatorum veniam; si ve-
 rum conceperimus dolorem; idque propterea
 carpit, quod omittatur: *Ab eodem etiam
 nobis obvenire debere dolorem.* Unde videtur
 significare velle, oportere nos conquirere,
 eumque æquo animo ab ipso expectare.
 Mirum profectò est, improbari etiam ab
 ipso, quod dixerit, spem in peccatore esse
 laudabilem; Deum commovendum ad mise-
 ricordiam, dignaturumque inspirare ipsi dolo-
 rem efficacem de peccatis; id quod ideo im-
 probat, quia voces hæc inspirare, & adjuvare

admissæ etiam fuere à Pelagianis. Sed nonne
 sacro sanctæ hæ voces à totâ traditione
 consecratæ sunt? Auxilium, quod profita-
 bantur Pelagiani, operabatur Deus juxta
 ipsos per motiva naturalia, & speciatim
 præmiorum pollicitatione. Non consistebat in
 excitatione Divinâ, neque in viribus vo-
 luntati interiùs à Deo subministratis, ne-
 que in occultis doloris, & amoris Divini
 inspirationibus: Verùm ita id non intel-
 lexere, nec etiamnum intelligunt Catholici.
 Addit nihilominus impugnator, *teneri pec-
 catorem sperare:* Ubi & ipse prætermittit,
 provenire spem istam à Deo oportere, quid
 igitur hoc carpit in Muratorio? In sequen-
 te paragrapho videtur non procul abire à
 rigorismo sancti illius commentitii, qui
 habetur in suâ expositione epistolæ ad Romanos
 editâ ab illust. Parisio 1732. pag. XI. In
 quo falluntur, qui credunt justitiam Christia-
 nam esse posse vicissitudinem peccatorum, &
 emendationum, lapsuum, & penitentia.

IX. REDIT quasi semper ad reprehen-
 sionem cujusdam Scholæ Catholicæ, cui
 de more tribuit vocabula, & formulas ab
 eâ nec probatas, nec usurpatis. Hanc dis-
 putationem, utpote inter Catholicos fer-
 ventem, attingere nunquam Author voluit,
 professus id unum se impugnare, quod
 non videtur sibi fidei orthodoxæ conso-
 num. Adscribuntur in hoc libro per sum-
 mum nefas quædam Scholæ cuiuspiam
 apophthegmata, ac placita. Recensentur
 ibidem etiam dicta quædam, quarum in-
 telligentia, spectato toto complexu, aliquid
 habet difficultatis; e. c. *gratiâ vires suas mu-
 tuatur ab omnipotentia Dei;* homo recipit
 determinationem suam ab ipso; tribuendo id
 S. Thomæ, cujus calamo id nunquam ef-
 fluxit. *Deus reddit justos, quos vult, & qui-
 bus hoc donum non confertur, hi æternam;*
consequenter damnationem incurrunt. *Gratiâ
 est influxus propriâ virtute volitionem meam
 producents.* *Deus facit, producit, creat in no-
 bis hoc, quod est secundum ejus beneplacitum.*
*Deus efformat in voluntate actionem creden-
 di, sperandi, & faciendi.* Ipse est auctor ef-
 ficax nostrorum actuum volendi, & operandi.
 Propositiones istæ, earumque complexum
 merentur attentionem, si cogitetur pericu-
 lum, nè incautus quispiam non sciat satis
 distinguere earum differentiam ab idioma-
 te Calvinii, ubi Concilium impugnans scrip-
 sit: *Obsequimur certè Deo volentes, sed volun-
 tate, quam in nobis formavit. Neque verò
 Paulus volendi facultatem nobis dari, sed velle
 ipsum in nobis effici prædicat, ut non aliunde,
 quam à Deo sit assensus.* Contendebat nimis
 inscitè judicasse Concilium, implendum in
 nobis opus salutis, quod inchoavit Deus, si
 non desuerimus ejus gratiæ. Quemadmodum
 etiam gravis errati postulavit Patres Con-

cilli, quod constituant hoc in hominis optione, ut Dei inspirationi, si velit, auscultet; & quod putarent, in manu nostrâ esse respuere, vel accipere oblatam gratiam. Non negabat aliquam esse in homine voluntatem: Non tamen concedo, inquiebat, liberam obsequendi facultatem. In Traët. de lib. arbit. Ne-

Ant. ad c.
6. l. 5.

que cooperari hominem ex se sentio, ut aliquid de suo admisceat, sed pro potestate solam, quam accepit. In eodem: Efficaciter formari voluntatem nostram constituo, ut Spiritus Sancti ductum sequatur necessarium. Item non esse ejusmodi gratiam, ut in eorum postea optione sit velle, aut non velle. Inter errores Pighii, contra quem scribebat, numerabat, quod confiteretur quidem, debere nos acceptum Deo quicquid in nobis est boni; sed quod in operando totum non aliter Deo tribui sustineat, nisi ut pars homini relinquantur. Dicebat de doctrinis Catholicis, extenuari per eas gratiam; sicut Pighius ad extenuandam gratiæ laudem comminiscitur. Ita & in Instit. at voluntatem monet, non qualiter multis sæculis traditum est, & creditum, ut nostræ potest sit electionis, motioni aut obtemperare, aut refragari. Item: Non dubitemus Apostolum omnia misericordie Dei dare, nostris autem voluntatibus, aut studiis nihil relinquere. Quam procul ab his abest phrasîs scripturæ! Pro-

lib. 6.

posui vobis vitam, & mortem; elige ergo vitam. Facite vobis cor novum. Vocavi, & renuistis. Quam diversa item illa Augustini locutio: Duo tibi modò proposita sunt, elige cum tempus est. In tuo arbitrio esse voluit, cui pares locum, Deo, an diabolo. Quod adjungis voluntatem tuam Domino, castificat te ipsum. Quam contraria illa S. Hieronimi, ubi habet, quod quando nos vocat Dominus, potentiam suam nostro arbitrio derelinquat; & quod Dei opus sit vocare, hominum vel credere vel non credere. Quid dicemus de S. Thomâ, qui semper docuit, in eo salvavi liberum arbitrium, quod determinatio sui actus non est sibi ab alio, sed à se ipso, & quod electio semper per liberum arbitrium fit.

In Pf. 63.
n. 9.
in Pf. 148.
n. 2.
in epist. Jo.
an. ff. 4.
n. 7.
tom. 4. c.
563.
tom. 7. c.
568.

X. Atque ut redeamus ad libellum, non desunt, qui dubitent, an certa omnino sit omnis illa doctrina, quæ ibi traditur de spe; quia observando solum caput 17. ubi essentia ejus quasi in pugnum cogitur, affirmatur, effectum spei esse amorem Dei; gratiam esse amorem; spem obtinere amorem, ejusque esse principium, conducere illam per se ipsam ad hunc amorem, quoniam, qui respicit Deum tanquam omnis boni fontem, atque actu sese effundentem sentire debeat se incitari ad amorem; caritatem, & bona opera provenire à spe; & caritatem illa subsequi, quæ dispersa sit pro mensurâ spei, quæ eam impetruit; & spem esse mensuram gratiarum, quas Deus impertit.

XI. Si gratia amor est, & amor à spe progignitur, spes gratiam producet, dum contra virtutes Theologicæ producuntur

à gratiâ. S. Augustinus: Prævenit ergo & si-
dem gratia; & postea: Prævenit etiam ca-
ritatem. Si amor, de quo hic loquimur, procedat ex eo, quod respiciatur Deus tanquam beneficus, & scaturigo omnis boni, ille non est caritas perfecta, quæ tamen intelligitur, quando de virtute Theologicâ sermo est: Unde non videtur dici posse nasci caritatem ex spe. Ex caritate spes dixit S. Ambrosius. Sic non videretur dici omnino propriè, caritatem esse effectum spei, & impetrari per spem. Atque ut tandem aliquando finem faciamus, nec prorsus oblivioni tradamus primum Anonymum, innuere denique fas sit, quantum hallucinetur, qui defectu sufficientis rerum, de quibus agitur, notitiæ sibi persuadet trium illorum librorum detestationem in solum recidere Authorem, non item in systema. Quis dubitat, inquiunt, quin omnis homo honestus teneatur execrari continuatam deteriorum ac sibi locum seriem, & improbare stylum, qui ut imputet paralogismos circa gratiam, affirmet deduci ex doctrinâ Adversarii, quod homo cum sit animal rudat ut asinus & recalcitret, ut mulus. Utut etiam bonam quis haberet causam, hoc certè modo ei inquiunt, officiet. Quam molestia item, ac fastidii plena res, videre recoqui quadraginta facili ac 50. vicibus eandem semper crambem! Quale præjudicium ostendere se ita omnis bonæ literaturæ expertem! Imaginantur nihilominus sibi, si à viro alio, aliòque calamo fuisset agitata hæc controversia, opiniones istas fortassis tam miseram præ se faciem fuisse laturas. Verum qui hunc in modum loquuntur, non sunt nisi tenui eorum quæ hic disputantur, imbuti ideâ. Non sumpserunt hunc sibi laborem, ut legerent omnia, ut summam rei penetrarent, nec ut expenderent, in quo consistat, ac quò demum recidat, ac vergat novum hoc systema. Declarata sæpius in hoc libello fuere capita illius præcipua, ex quibus colligi facili negotio potest, an, quomodocunque etiam, comerentur, ac defenderentur, possint unquam cum Catholicis consonare doctrinis. Quocunque igitur modo ea denuo promoverentur, & quæcunque etiam vi persuaderentur, contestatur Maffæus, ac publicè declarat, non stricturum se amplius calamum hæc in materiâ; imò nè leget quidem vel verbum eorum, quæ contra se hæc in re fortasse scribentur, permittens ei soli rem omnem cogitandam, cujus non modò est declarare, sed & decidere. Quod si nova convitia, & calumniæ promulgarentur, excipiantur à viris prudentibus, ac honestis eodem prorsus modo, quo veteres; neque has ipse quidquam pensi habebit, persuadens nimirum sibi, hæc in materiâ nec opiniones suas indigere apologiâ, nec mores. --

De don.
perf. n. 41.

III. p. 323.